

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

2/2013

Цена 150 динара

*Свети Григорије Ниски, Свети Фотије Цариградски,
Марко Шукунда, Владимир Василик, Саша Антонијевић,
Валериј Лепехин, Џон Хенри Њуман*

ПРАВОСЛАВНА ГАЈЕРИЈА

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΟ ΥΠΕΡ ΗΜΩΝ ΚΛΩΜ

Детаљи живописа Доњег храма Фјодоровског сабора у Санкт Петербургу, рад архимандрита Зинона

Каленик

Свети Григотије Ниски
Слово на свету и спасоносну Пасху
стр. 2

Песма над песмама

стр. 4

Свети Фотије Цариградски
Беседа на Благовести
Пресвете Богородице
стр. 10

Марко Шукунда, Однос Цркве и државе у III веку.....	11
Владимир Василик, Тема рата у византијској химнографији.....	14
Саша Антонијевић, Прота Марко Подгорац.....	28
<i>Саопштење за јавност са седнице Епархијског савета српске православне Епархије шумадијске.....</i>	29
Валериј Лепакхин, Мени се снује икона.....	34
Џон Хенри Њуман, Мали облак.....	36

Из летописа Епархије шумадијске
Нова издања

Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована
Дечија страна

Главни и одговорни уредник: **Никола Миловић, протојереј**

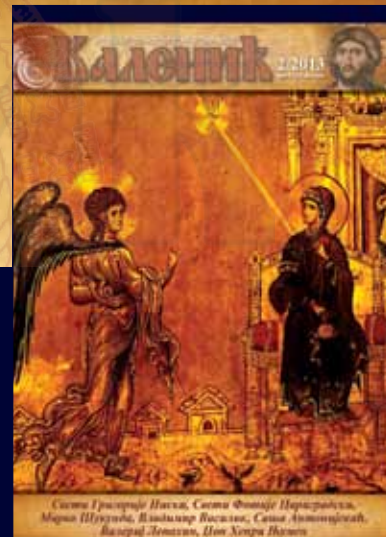
Заменик главног и одговорног уредника: **Негослав Јованчевић**

Редакција: **Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Милић Марковић, протојереј, Марко Митић, протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј, Небојша Младеновић, протојереј, Гордана Јочић, Владан Костадиновић**

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,

e-mail : **n.milovic2@gmail.com**

Дизајн и припрема: **Дејан Манделц**

Издаје са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXIII,
Број 2, (206), 2013.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: **ГРАФОСТИЛ,**
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Свети Гризорије Ниски

СЛОВО НА СВЕТУ И СПАСОНОСНУ ПАСХУ

Истински спокој Суботе, Богом благословене, у коју Господ почину од дела Својих, извршивши победу над смрћу за спасење света, овај истински спокој још се не окончава, и наслађују се како поглед, тако и слух и срце свим овим што смо ми при савршењу свет-

ковине видели, слушали и осећали радосног срца; јер су очи наше виделе светлост која сија из светиње и, налик огњеном облаку који се изне пред нас у ноћној тами, слух се оглашавао целе ноћи речју (Божјом), псалмима, појањем и песмама духовним, који нас, ушавши у душу радосним потоком, испунише благим надањем, и срце наше доспе у усхићење оним што је чуло и видело, и узнесе се кроз осећања ка духовном, предокушавајући неизрециво блаженство, тако што благо садашњег спокоја потврђује собом неизрециву наду да примамо оно што нам је припремљено, и служи нам као образ оних блага, „што око не видје, и ухо не чу, и у срце човјеку не дође“ (1 Кор 2, 9). Пошто светло сија ноћу, излива свету светлост с јутарњим зрацима сунца, творећи један непрекидни дан, неподељен ни најмањим међупростором таме, тада размислимо, браћо, о пророчанству које објављује да је тај дан „дан који створи Господ“. И није нам неко неиспуњиво дело заповеђено у овај дан, већ радост и весеље. Јер пророк додаје: „радујмо се и веселимо се у њему“ (Пс 117, 24). Како лак подвиг! Како лака обавеза! Ко неће похитати да испуни такву заповест? Ко да не укаже поштовање, чак и на уштрб малог кашњења, зарад овакве заузетости? Веселење и радост – ето прописа, ето обавезе! Они се сматрају изван осуде за грех. Мудро је речено да се у дан весеља заборављају невоље. Предстојећи дан приморава нас да заборавимо прву против нас изговорену осуду или, још боље, не само што чини да заборавимо, већ је и уништава због нас, јер је савршено избрисано свако сећање на нашу осуду. Тада је речено: „у боловима ћеш рађати чеда“, сада је и рођење безболно. Тада је рађање у телу било тело, сада рађање од Духа јесте дух. Тада се рађасмо као синови човечији,

сада смо чеда Божија. Тада смо пали с неба на земљу, сада небеса чине и нас небеским. Тада се кроз грех зацари смрт, сада живот поново задобија владавину кроз истину. Тада један отвори улаз смрти, а сада се Једним изнова уводи живот. Тада смо кроз смрт отпали од живота, сада се Животом укида смрт. Тада смо се од стида сакрили иза смокве, сада се са славом приближавамо дрвету живота. Тада смо због непослушности изгнани из раја, сада се због вере уводимо у рај. Опет нам је понуђен плод живота ради наслађивања, по жељама нашим. Опет се рајски извор раздељује на четири почетка јеванђејским потоцима, нападајући цело поље Цркве, и бразде, засејане Сејачем речи у душама нашим ралом учења, дају храну на време, дају обилну жетву врлина. Шта нам после свега ваља чинити? Шта

друго, него да заиграмо по горама и бреговима, које је навестио пророк, говорећи: „Горе, што скачете као овнови, и брадашца, као јагањци“ (Пс 114, 6).

Дакле, приђите, обрадујмо се у Господу! Он поруши силу непријатеља и начини због нас победно знамење Крста, поразивши противника. Повичимо тада гласом радости, како обично кличу победници над гомилом побеђених. Пошто су пали пукови ђавољи, а онај „који има власт“ над злим демонским војскама свргнут, истребљен и претворен у ништа, онда запевајмо; Он је благословио (победнички) венац године доброте Своје, и окупио нас због овог духовног ликовања у Христу Исусу Господу, Којем слава у векове. Амин.

Превео са руског Горан Дабетић

Свети Григорије Ниски

КАКО БОГ МОЖЕ ДА СЕ РОДИ И УМРЕ?

(Велико катихетско слово. Глава 13.)

Али говоре: рођење и смрт својствене су телесној природи. И ја то исто кажем, али у ономе што је пре (Христовог) рођења и у ономе што је после (Његове) смрти, нема ничег заједничког с нашом природом. Погледајмо оба краја човековог живота: одакле почиње и чиме се окончава? Човек своје бивствовање започиње страшћу, а завршава у патњи. А тамо (код Христа) нити је рођење почело жудњом, нити се смрт окончава страдањем, јер ни рођењу није претходило осећање задовољства, нити за смрћу следи распаљивост.

Ти не верујеш том чуду? Радујем се твом неверју. Самим тим што исприповедано сматраш невероватним, ти признајеш да ова чуда превазилазе природу. Зато нека ти то што се наша проповед не заснива на ономе што је у складу са природом буде доказ божанствености Оног Који се јавио. А уколико би се проповед о Христу сместила у границе природе, где би онда било Божанство? Ако ли беседа превазилази природу, онда је оно у шта ти не верујеш доказ да проповедани јесте Бог.

Човек се рађа из загрљаја супружничког пара, а након смрти предаје се пропадању. Ако би проповед (о Христу) скривала то у себи, ти не би мислио да је онај у коме су потврђена само посебна својства наше природе уистину Бог. Будући да примећујеш да је Он, иако се родио, иступио изван заједничких граница наше природе – начином свог рођења и тиме што код себе није допустио промене пропадања – требало би да своје неверовање употребиш у другу сврху и да сматраш да Христос није само један од људи, који се на обичан начин појављује у природи. Ко не верује да такав (Христос) јесте обичан човек, тај ће по свим законима више силе бити приведен к вери – да је Он Бог. Јер, проповедајући о рођењу, додајмо да се родио од Деве. И спомињући смрт, сведочимо и о

васкрсењу после смрти. Зато, ако након онога што си чуо, допушташ да се (Христос) родио и умро, онда, самим тим, допушташ, коначно, да су Његово рођење и Његова смрт изузети од страсти. Али, оно што је изнад природе, следствено, није у границама природе. Коначно, и Онај Који се родио на начин који прекорачује природу, није сасвим затворен унутар граница природе.

Превео са руског Горан Дабетић

ПЕСМА НАД ПЕСМАМА

Са старојеврејског (масоретски текст) и старогрчког (Септуагинта) превео Иван Недић. Превод представља део мастер-рада из старозаветне егзегезе „Текстолошки аспекти у егзегези Песме над песмама“ одбрањеног августа месеца 2011. године на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, под менторством професора Родољуба Кубата.

Изворници: масоретски текст: *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Fünfte, verbesserte Auflage, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997.

Септуагинта: *Septuaginta*, ed. Alfred Rahlfs, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1979.

Исходни текст превода

1.1 Песма над песмама, Соломонова.

(Она кћеркама Јерусалима) 1.2 Нека ме пољуби пољупцем усана својих, (Њему) јер боља је љубав твоја од вина, 1.3 и мирис уља твојих добар је. Уље различено име је твоје, стога те девојке воле. (Она Њему) 1.4 Повуци ме! (Кћерке Јерусалима Њему) За тобом трчаћемо! (Она кћеркама Јерусалима) Увео ме цар у одају своју! (Кћерке Јерусалима Њему) Радоваћемо се и веселити због тебе, славићемо љубав твоју, бољу од вина! (Она Њему) Са правом волеле су те!

(Она кћеркама Јерусалима) 1.5 Црна сам, ал' лепа, кћерке Јерусалима, као шатори Кедре, као кожуси Соломонови. 1.6 Не гледајте што сам тамнопута – опалило ме сунце. Синови мајке моје разгневише се на мене, одредише ме да негујем винограде, виноград свој због тога нисам неговала.

(Она њему) 1.7 Извести ми, вољени душе моје, где пастирујеш, где почиваш у подне, да не бих лутала по стадима другова твојих. (Он Њој) 1.8 Ако ли не знаш, најлепша међу женама, изађи за траговима пастве и напасај козице своје над шаторима пастирским.

(Он Њој) 1.9 Ждребици мојој у коњици фараона слична ти си, рођена моја. 1.10 Како су љупки образи твоји – к'о грлице, врат твој к'о бисерне огрлице! 1.11 Накит од злата начинићемо теби, са капљицама сребра.

(Она кћеркама Јерусалима) 1.12 Док цар је на престолу своме, нард мој испушта мирис свој. 1.13 Буке мирне рођени мој мени је: међ дојкама мојим провешће ноћ. 1.14 Свежањ кане вољени мој мени је у виногради-ма Енгада.

(Он Њој) 1.15 Како си лепа, рођена моја, како си лепа – очи ти голубице! (Она Њему) 1.16 Како леп си, рођени мој, и како љубак! Постоља наша у сенци свежине; 1.17 дом наш – греде му кедре, кровни свод чемпреси.

(Она) 2.1 Ја сам шафран равнице, љиљан долине. (Он) 2.2 Као љиљан посред трња, тако је рођена моја међу кћеркама. (Она) 2.3 Као јабука у дрвећу честара, тако је рођени мој међ синовима: у сенку његову силно сам зажелела и села, и плод је његов сладак устима мојим. 2.4 Увео ме је у дом вина, барјак његов на мени је љубав. (Она кћеркама Јерусалима) 2.5 Окрепите ме сувим грождем, угостите ме јабукама, јер рањеница љубави сам ја. 2.6 Левица његова под главом мојом, десница његова грли ме. 2.7 Заклињем вас, кћерке Јерусалима, газелама и срнама поља не будите, не узбуђујте љубав, док сама не зажели.

(Она) 2.8 Глас рођеног мога! Он долази, скачући планинама, прескачући брда! 2.9 Сличан је рођени мој газели ил' ланету јелена. Гле! Стаде код зида нашега, гледа кроз прозор, вири кроз мрежу. 2.10 Одговара рођени, говори ми: (Он Њој) Устани, рођена моја, лепа моја, и ходи! 2.11 Јер, ево, зима прође, киша престаде, 2.12 цвеће се појавило на земљи нашој, време песме настаде, глас грлице зачу се над земљом нашом. 2.13 Смоковница напаја ране смокве своје, виногради цветају, миришу. Устани, рођена моја, лепа моја, и ходи! 2.14 Голубице моја, у заклону стене склониште што имаш, покажи ми изглед твој, дај ми да чујем глас твој, јер глас твој је сладак и изглед твој љубак.

(Кћерке Јерусалима) 2.15 Похватајте нам лисице мале, које уништавају винограде, и виногради наши процветаће.

(Она) 2.16 Рођени мој је мој, а ја сам његова. Он пастирује међ љиљанима. (Она Њему) 2.17 Док предахне дан и побегну сенке, врати се, буди сличан, рођени мој,

газели или ланету јелена у планинском кланцу! *(Она)*^{3,1} На постељи својој у ноћи потражих вољеног душе моје: потражих – не нађох га.^{3,2} Устаћу сада, кружићу градом, трговима, улицама, потражићу вољеног душе моје. Потражих – не нађох га.^{3,3} Пронађоше ме чувари град што обилазе: *(Она чуварима)* Вољеног душе моје да нисте видели? *(Она)*^{3,4} Тек што одмакох од њих –

пронађох вољеног душе моје! Ухватих, нећу га пусти-ти, док не уведем га у дом мајке моје, у одају оне која ме зачела.^{3,5} Заклињем вас, кћерке Јерусалима, газелама и срнама поља, не будите, не узбуђујте љубав, док сама не зажели.

(Кћерке Јерусалима)^{3,6} Ко је она што се успиње из пустиње као стуб дима, окађена измирном и тамјаном од свих прашака трговачких?^{3,7} Гле, постеља Соломонова, шездесет моћника око ње, моћника Израиллових.^{3,8} Сви имају мачеве, научени су боју. Мушкарцу је мач на бедру његовом, због страха од ноћи.^{3,9} Носиљку је начинио себи цар Соломон од дрвета либанског:^{3,10} стубове јој начини од сребра, наслон златан, седиште јој порфира, обложена љубављу кћерки Јерусалима. *(Соломонова свита)*^{3,11} Изађите и видите, кћерке Сиона, цара Соломона, круну којом га овенча мајка његова на дан женидбе његове, на дан весеља срца његовог.

(Он Њој)^{4,1} Како си лепа, рођена моја, како си лепа! Очи су твоје голубице иза вела твога, коса ти к'о стадо коза што леже на гори Галаду.^{4,2} Зуби су твоји као стада пострижених оваца које се уздижу из купалишта: све се близне и бездетне нема међ' њима.^{4,3} К'о врпца скерлетна усне су твоје, говор ти је љубак. К'о кришке нара образи твоји под велом твојим.^{4,4} Као кула Да-

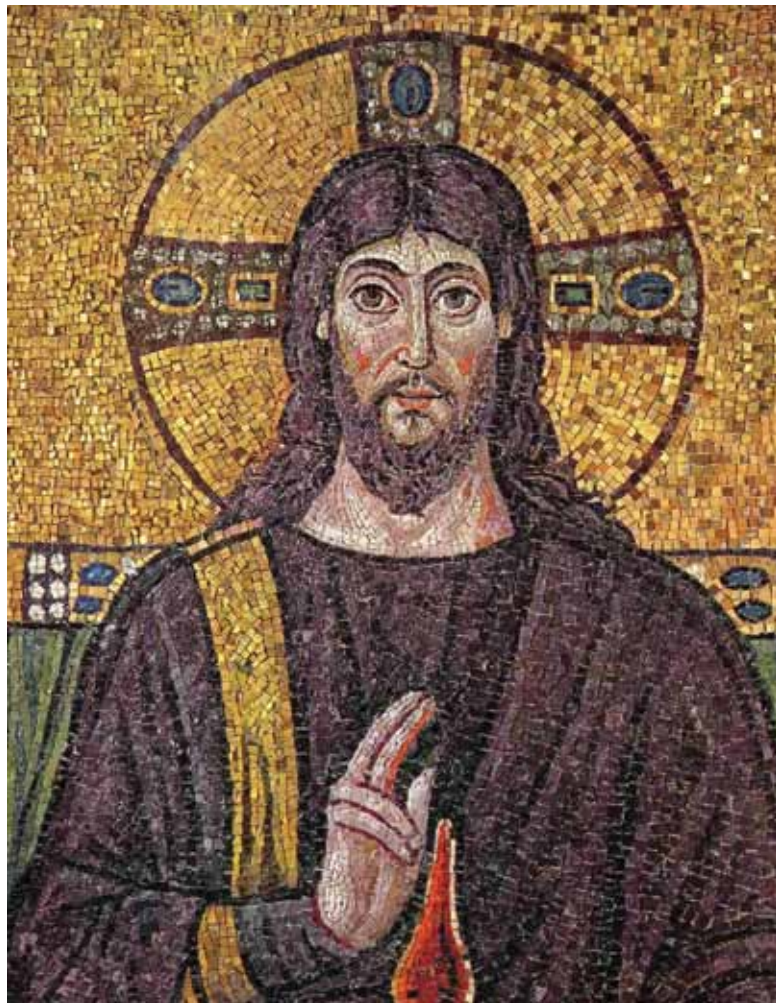
видова врат твој је, изграђена од камена: хиљаду шти-това што виси на њој и свакакво оружје моћно.^{4,5} Две дојке твоје – два ланета близанца газелина што пасу међу љљанима.^{4,6} Док предахне дан и побегну сенке, ићи ћу ка гори измирне, ка брду тамјана.^{4,7} Сва си лепа, рођена моја, недостатака нема на теби.^{4,8} Хајмо са Либана, невесто, хајмо са Либана, доћи ћеш, допутоваћеш са врха Амана, са врха Сенира и Ермона, из станишта лавовских, са планина леопардских.^{4,9} Отела си ми срце, сестро моја невесто, отела си ми срце једним погледом својим, једним украсом са врата свога.^{4,10} Како је лепа љубав твоја, сестро моја невесто, како је лепа љубав твоја, лепша од вина, а мирис уља твојих од свију зачина!^{4,11} Свеж мед капље са усана твојих, невесто, мед и млеко под језиком твојим, а мирис одеће твоје к'о мирис тамјана да је.^{4,12} Врт си затворен, сестро моја невесто, врт си затворен, извор запечаћен.^{4,13} Изданци твоји врт нарова са изврним плодовима, кана са нардом,^{4,14} нард и шафран, рогоз и цимет са свим зачинима, тамјан и измирна, алоја, најбољи мириси;^{4,15} извор вртова, кладенац воде живе с Ливана што жубори. *(Она)*^{4,16} Пробуди се, севере, и ходи, јуже, дуни кроз врт мој, и нек' се прошире мириси моји. Сићи ће рођени мој у врт свој и јешће плодове изврсне. *(Он Њој)*^{5,1} Уђох у врт мој, сестро моја невесто, обрах смирну моју са тамјановим дрветом мојим, поједох саће моје са медом мојим, попих ја вино моје са млеком мојим. *(Кћерке Јерусалима)* Једите, пријатељи, пијте, и напијте се, рођени!

(Она)^{5,2} Ја спавам, а срце је моје будно. Глас! Вољени мој куца на врата: *(Он Њој)* Отвори ми, сестро моја, рођена моја, голубице моја, савршена моја! Јер глава је моја препуна росе, увојци моји капи ноћних. *(Она Њему)*^{5,3} Свукла сам тунику моју, што да је облачим? Опрала стопала моја, што да их упрљам? *(Она)*^{5,4} Рођени мој провуче руку кроз отвор, утроба моја уздрхта од њега.^{5,5} Устадох ја да отворим рођеном моме. Рука моја изли измирну, прсти моји измирну обилну на ручку браве.^{5,6} Отворих ја рођеном моме: рођени мој се беше окренуо и нестало. Душа моја изађе за речју његовом. Потражих – не нађох га. Дозивах – не одазва се.^{5,7} Пронађоше ме чувари град што обилазе, претукоше, ранише ме, скидоше огртач мој са мене чувари зидина.

(Она кћеркама Јерусалима)^{5,8} Заклињем вас, кћерке Јерусалима: ако нађете рођеног мога, шта ћете рећи му? Да рањеница љубави сам ја. *(Кћерке Јерусалима Њој)*^{5,9} Шта је рођени твој међу рођенима, најлепша међу женама? Шта је рођени твој међу рођенима, да тако нас заклињеш? *(Она кћеркама Јерусалима)*^{5,10} Рођени мој је бео и црвен, сјајан и ватрен, изабран из мноштва.^{5,11} Глава је његова злато, чисто злато, увојци његови палмини гроздови црни к'о гавран.^{5,12} Очи су његове као голубице на обиљу вода: у млеку се купају, на оба-ли почивају.^{5,13} Образи његови вртови дрвећа балзама, растиње мирисно, усне су његове љљани, изливају измирну многу.^{5,14} Руке су његове резбарено злато препуно драгога камења, трбух је његов плоча од слоноваче изнад камена лаписа.^{5,15} Ноге су његове стубови мермерни утврђени на стопалима од чистога злата. Изглед његов је попут Либана, изабран попут кеда-ра.^{5,16} Уста су његова сладост и сав је жеља. Такав је

рођени мој, такав је пријатељ мој, кћерке Јерусалима. *(Кћерке Јерусалима)* ^{6,1} Куда је отишао рођени твој, најлепша међу женама, куда је отишао? Тражићемо га са тобом. *(Она кћеркама Јерусалима)* ^{6,2} Рођени мој је сишао у врт свој, у сад дрвећа балзама, да пастирује у вртovima, да сакупља љиљане. ^{6,3} Ја сам рођеног мога и рођени мој је мој. Он пастирује међ' љиљанима.

(Он Њој) ^{6,4} Лепа ти си, рођена моја, као Тирза, начита као Јерусалим, страшна као војска са барјацима. ^{6,5} Одврати очи своје од мене, јер ме узбуђују! Коса ти к'о стадо коза што леже на гори Галаду. ^{6,6} Зуби су твоји као стада пострижених оваца које се уздижу из купалишта: све се близне и бездетне нема међ' њима. ^{6,7} К'о кришке нара образи твоји под велом твојим. *(Он)* ^{6,8} Шездесет је царица и осамдесет наложница, а девојкама нема броја. ^{6,9} Једна је голубица моја, савр-

шена моја, једна у мајке своје, чиста у родитељке своје. Видеше је кћерке и назваше је блаженом, царице и наложнице и похвалише је. *(Кћерке Јерусалима)* ^{6,10} Ко је ова што провирује као зора, лепа као месец, чиста као сунце, страшна као војска са барјацима?

(Он) ^{6,11} У врт коштуница сиђох, да видим плодове пролећне бујице, да видим пупи ли виноград, цветају ли нарoви. *(Она)* ^{6,12} Не знадем како, ал' душа моја постави ме у кочије племића. *(Кћерке Јерусалима Њој)* ^{7,1} Врати се, Суламко, врати, и гледаћемо те. *(Он девојкама Јерусалима)* Шта ћете гледати на Суламци, што налик је најезди два одреда?

(Он Њој) ^{7,2} Како су леви кораци твоји у сандалама, кћери племићка! Кружење бедара твојих к'о

украши, уметничких руку дело. ^{7,3} Пупак твој посуда месечаста у којој не мањка вина. Трбух твој гомила жита окружена љиљанима. ^{7,4} Две дојке твоје – два ланета близанца газелина. ^{7,5} Врат твој као кула од слоноваче, очи твоје као језера у Есевону на капији Ветравима, нос твој као кула либанска што гледа у лице Дамаску. ^{7,6} Глава твоја на теби к'о Кармил, коса главе твоје к'о пурпур. Цар је свезан коврцама твојим. ^{7,7} Како си лепа и како слатка, љубави раскошна! ^{7,8} Стас твој је сличан палми, а груди гроздовима. ^{7,9} Рекох: попећу се на палму, зграбићу висине њене, и биће одсад дојке твоје као гроздови винограда, мирис носа твога као јабуке, ^{7,10} а уста твоја к'о најбоље вино... *(Она)* ... што праведно следује рођеном моме... *(Он)* ...које задовољава усне моје и зубе. *(Она)* ^{7,11} Ја сам рођеног мога, на мени је сва жеља његова. *(Она Њему)* ^{7,12} Ходи, рођени мој, изађимо у поље, преноћимо у селима, ^{7,13} поранимо у винограде, да видимо пупи ли виноград, пушта ли цват, цветају л' нарoви. Тамо даћу ти љубав своју. ^{7,14} Мандрагоре пуштају мирис. На вратима нашим сво изврсно воће, ново и старо, рођени мој, сачувала сам за те. ^{8,1} Ех, да си брат мој, што сиса дојку матере моје! Пронашла бих те напољу, пољубила и презрена не бих била. ^{8,2} Повешћу те, увешћу те у дом мајке моје, у одају оне која ме зачала, напојићу вином мирисним, свежим соком нара. *(Она кћеркама Јерусалима)* ^{8,3} Левица његова под главом мојом, десница његова грли ме. ^{8,4} Заклињем вас, кћерке Јерусалима, газелама и срнама поља не будите, не узбуђујте љубав, док сама не зажели.

(Кћерке Јерусалима) ^{8,5} Ко је она што се успиње из пустиње, ослоњена на рођеног свог?

(Она Њему) Под јабуком пробудих те, где те је родила мајка твоја, на свет донела родитељка твоја. ^{8,6} Стави ме као печат на срце своје, као белег на руку своју. Јер моћна је као смрт љубав, к'о пакао силна љубомора: жар њен жар је ватре пламена њеног. ^{8,7} Воде многе не могу угасити љубав, реке је не могу потопити. Ако би дао човек сво богатство дома свога за љубав, сасвим би био презрен.

(Њена браћа) ^{8,8} Сестра је наша мала, и груди нема. Шта нам је чинити са сестром својом кад буде реч о њој? ^{8,9} Ако је зидина – изградићемо на њој оружарницу од сребра; ако ли врата – забравићемо је кедровим балваном. *(Она својој браћи)* ^{8,10} Ја сам зидина, а дојке моје куле. У очима његовим тада ћу пронаћи мир.

(Он) ^{8,11} Виноград сагради Соломон у Веламону, даде он виноград свој чуварима: донеће плод хиљаде сребра. ^{8,12} Виноград мој преда мном је. Хиљада теби, Соломоне, и две стотине чуварима плодова његових!

(Он Њој) ^{8,13} Ти која седиш у вртovima, другарице пажљиво слушају глас твој. Дај и мени да га чујем. *(Она Њему)* ^{8,14} Похитај, рођени мој, и буди сличан газели ил' ланету јелена на планинама мириса!

Свети Фотије Цариградски

БЕСЕДА НА БЛАГОВЕСТИ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Ова беседа патријарха цариградског Фотија произнесена је 25. марта 865. године у храму Свете Софије у Цариграду

Радосно празновање наступајућег дана: по свим крајевима земље оно доноси светло торжество и објављује весеље, прекраћујући стару жалост; замењује осуду света, потврђује устајање оних који су давно пали и свима нама обећава спасење. *Анђео беседи с Девом* и укида зломислије змијино и одбија њене подмукле нападе. *Анђео беседи с Девом* и обраћа се Еви (2 Кор 11, 3), приводећи својом силом осуђену природу да се уздигне изнад казне – као што беше пре ње – и би обогашен поновним стицањем раја као свог достојанства (Дап 26, 18). *Анђео беседи с Девом* и Адам задобија своју слободу, виновник зла – змија лишава се своје власти над човечијим родом, и сада сазнаје да се узалудно борила против творевине; јер нема силу коју би усмерила против нас. После свега, наша бесплотна природа прима вест о неразлучивом знамењу наше победе над грехом – крст Христов и Његово добровољно страдање телом (о Њему нам сада анђео благовести), Којим су победоносно сатрвени смрт и грех (1 Кор 15, 54). Анђео је послан Деви, и природа човечија се обнавља: јер, примивши блавест о спасењу, она прима средство за оздрављење, савршено отклања из себе отров змијин и очишћава се од обележја болести. Анђео је послан Деви, и сведочанство греха се раздире и казна за непослушност се отклања и наговештава се призивање свих. Сада наступа блавест радости, зато што Дева прихвата реч архангелову, зато што са Маријом, зарученом за Јосифа, предодређеном и чуваном за Исуса, беседи архистратиг небеских сила. Али, о чему он говори и шта доноси са собом? О чему? О недостижном смислу велике тајне и чудесном лику, неизречивом речима! Подједнако сам потакнут да говорим о чему је он благовестио, а у страху изнемогах духом. Ја дрхтим, покушавајући да измерим бездан Божанског човекољубља, ужасавам се при покушају да истражим дубину Божијег домостроја. И мој се ум смућује од почетка, способност говора ишчежава, језик се не повинује. Али, Ти, мудрији од јеванђелисте, пронађи сада места за моје речи, Својом заштитом поспеши моју смелост.

А у шести мјесеци, каже свет Лука, послан би од Бога анђео Гаврило у град галилејски по имену Назарет, дјевојци зарученој за мужа, по имену Јосиф, из дома Давидова; и дјевојци бјеше име Марија. И ушавши к њој анђео рече: *Радуј се, благодатна! Господ је с тобом* (Лк 1, 26-28). Видиш ли шта је он донео и о чему је известио? Видиш ли разлог беседе? *Радуј се*, рекао је, *благодатна, Господ је с тобом*. О, чудесне тајне која превазилази сваки ум и свако разумевање! О, тајно, достојна вере а не радозналости, дивљења

али не и испитивања, поклоњења а не истраживања, прослављења али не и трагања, поштовања а не узношења, љубави а не разумевања. Анђео се шаље Деви да се открије долазак Господњи, објави јављање Бога међу људима, благовести пресаздање нашег лика. Анђео се шаље Деви – објављује се пут Господњи и Господ присуствује томе. Анђео доноси благе вести и Господ се саглашава с његовим речима. Анђео поздравља Деву: *радуј се, благодатна*, и цео свет се наслађује плодовима твоје радости. Он открива Пречистој Деви радост, али Дева се смућује од необичног поздрава, а сва твар прославља спасоносну блавест. Часна Дева се смућује, али се не удаљава, уплашила се због речи, али не одриче благодатно дело. *А она, видевши га*, говори јеванђелиста, *уплаши се од речи његове и мишљаше: какав би ово био поздрав?* (Лк 1, 29). Она се уплашила, али је размишљала о значењу објаве: *какав би ово био поздрав?* „Ја видим“, говори Дева, „да се поздрав не омеђује уобичајеним границама, већ превазилази законе природе и не потиче од људских дела: *какав би ово био поздрав?* Ја снисходљиво гледам представљеног гласника и готово с радошћу примам од њега вест, а он говори о браку, мења радост у страх и плаши моју

душу овом вешћу. Видим да је лице његово оличење скромности, али он ми говори о женику. Видим да он беседи разумно, али казује речи о зачећу, а љубав према девствености побуђује на слутњу да се ради о неком искушењу: *какав би ово био поздрав?* Ја се нарочито смућујем, подједнако вагајући ово дело: с једне стране, изглед гласника и његова скромност указују

да вест долази од Бога, а с друге стране – речи о женику побуђују да се не сагласим са гласником.“ Зато јеванђелиста и говори: *видевши, уплаши се*. Шта је Дева видела и зашто се уплашила? Видевши анђела, осмотри га Њеним чистим очима, али када јој донесе вест о мужу, иако изгледом беше непорочан, али о брачном споразуму говораше. Видевши ово, Света Дева беше збуњена противречним мислима; чувана целомудреним страхом, дивила се необичној посети.

Али, шта Њој говори анђеоло? Оставља ли је да се смућује противречним мислима? Зар не примећује да је Она оптерећена многим недоумицама? И како се могао показати лошим извршиоцем заповести? Зар је праведно да он претрпи казну зато што је оставио Деву збуњеном? Шта је рекао? *Не бој се, Марија* (Лк 1, 30): ја се нисам јавио да беседим с Тобом зарад искушења, већ да јавим поништење искушења; нисам се јавио зарад тога да уведем у заблуду, већ да објавим

ослобођење од обмана; нисам дошао да поништим непорочну девственост, већ да благовестим долазак Саздатеља и Чуvara девства. *Не бој се, Марија*: ја нисам слуга лажљиве змије, већ посланик поништитеља (Јев 2, 14) змије; она је речју својом унела отров у човечију природу и, уводећи смрт, излила погибел на све, а ја, по заповести Господњој, јавио сам се да при-

зовем оне који су отпали (Рм 11, 22-23) од бесконачног живота Онога Који истрже болест из људског рода и дарује блаженство у рају; њена је обмана да је по свему налик Богу, одвратила је Адама од послушности и у замену за беспечални живот учинила да његов живот буде испуњен тешким радом, а ја благовестим да Творац свега у Твојој девственој и непорочној утроби чини човека богоподобним и поништава оболело богоподобје. Ја се појављујем у лику добродетелног весника а не злога, ја сам покретач радости а не туге, објављујем спасење а не погибел. *Не бој се, Марија*: ја по Божанској заповести исцељујем Твоје помисли, разрешавам свезе неразумевања. *Нашла благодат у Бога* (Лк 1, 30): овај је поздрав дело благодати Божије а не природе, Божанске благодати а не човечије одлуке и телесног општења, благодати која превазилази човечије разумевање; најзад, сваки пут када ти, човече, примиш благодат, не мисли да је Девин благдан напосто овај дар и не сматрај га обичним милосрђем. *Дева је нашла благодат у Бога*, јер не само да је сачувала чистоту девствености, већ је одржала непорочно срце и вољу, зато што је од детињства посвећена Богу и служи Цару славе као храм продуховљени и нерукотворени који је саздан од чистоте тела, блиставог девства, непорочне целомудрености, светости воље, упорног одбијања душе од греха, непоколебљиве врлине. Дакле, *зачећеш у утроби и родићеш Сина* (Лк 1, 31), Којег херувими прослављају са страхом, Којег се плаше да погледају чиновни анђелски и Кога сва творевина не може сместити (у себе). *Зачећеш у утроби и родићеш Сина*, Творца неповређене утробе, ненару-

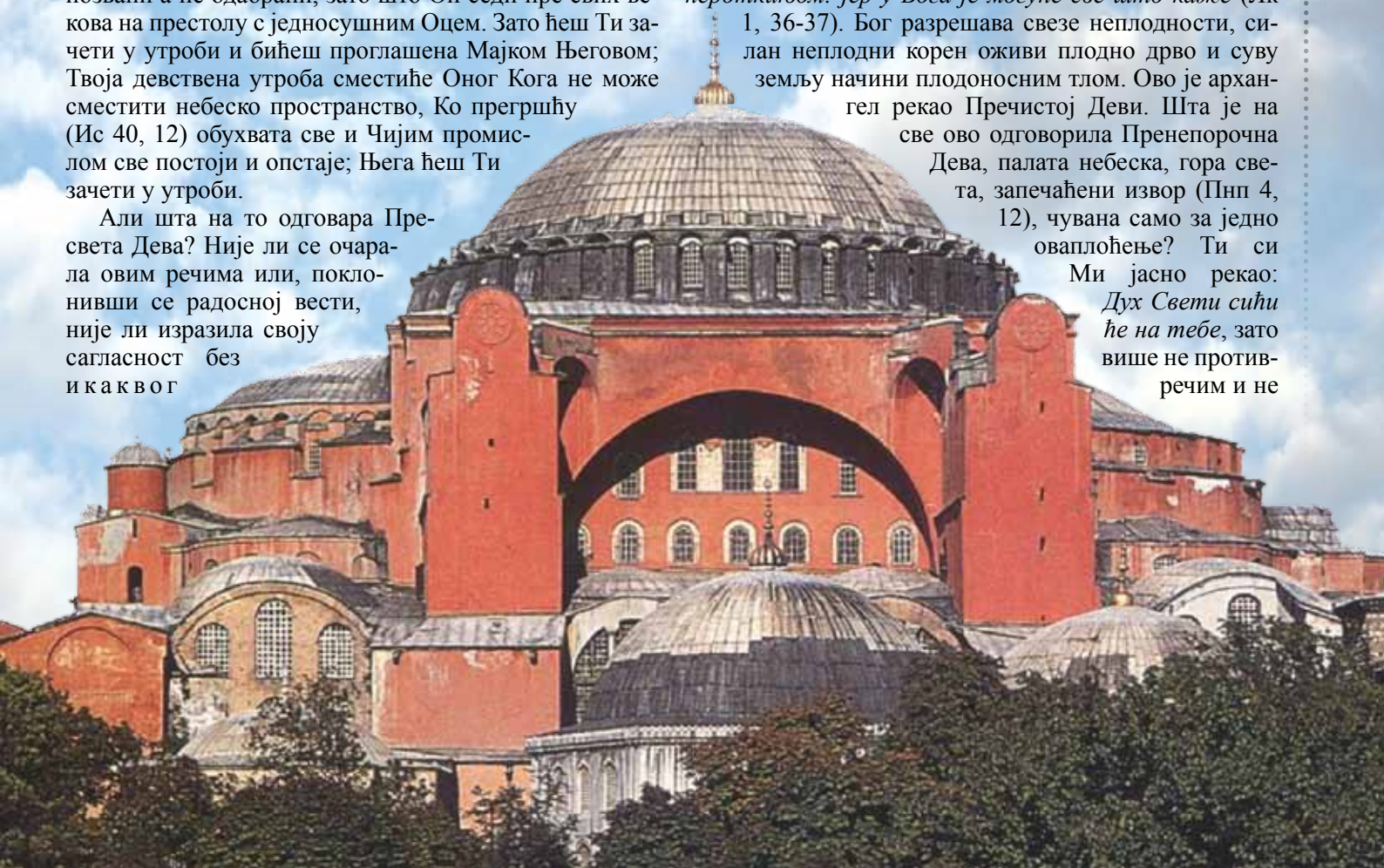
шене девствености, Укрепитеља девства. *Зачећеш у утроби* Оног Који свуда постоји и нигде не може бити смештен, Којег једино Твоја широка утроба може сместити. *Зачећеш у утроби* Саздатеља ваших праотаца. О Теби и пророк кличе, говорећи: *Ево, девица ће зачети, и родиће Сина, и наденуће му име Емануил, што ће рећи, с нама је Бог. Бог крепки, Цар света, Отац будућег века* (Ис 7, 14; Мт 1, 23; Ис 9, 6). Оно што је предсказано о Теби сада благовестим Теби, не саопштавам Ти своју пријатну вест, већ испуњавам заповест Оног Који ме је послао. Он је надахнуо пророка Исаију да пророкује о Теби и сада је опет мени поверио да благовестим оприсутњени исход негдашњег проштва. *И зачеће у утроби, и родиће Сина, и наденуће му име Емануил, што ће рећи: С нама Бог* (Мт 1, 23). Пошто ће од Њега добити спасење, Оног Кога зовемо Исус, Који ће их спасити од греха: од Његовог имена имаће добротина, од угледања на Њега – смисао

живота, од Његове добре славе таква ће бити и наша дела. Кома ће наденути име Исус, зато што ће од Њега потећи неисцрпно богатство спасења, зато што ће Он уништити жалац смрти и даровати бесмртну благодат (1 Кор 15, 54, 56), обориће владавину греха и свечано обновити палу природу. *Он ће бити велики, и назваће се Син Вишњег* (Лк 1, 32). *Биће велики* као што је и био, премда ће примити плот смирења, обући се у понижено тело. *Биће велики*, јер примивши човештво неће променити величину Божанства, већ ће у смирењу узвисити човештво у општењу са Божанством. *Биће велики* и после оваплоћења (Јн 1, 14), а такође и након мучења (Јн 4, 6), зноја, крви и воде које су потекле на земљу (Лк 22, 44), и свега осталог што са собом доноси тело. Потом, као што знаш, Он је гладовао, мучен је, подвргнут понижењу и бичевању, на крају, распет, умро и погребен, не допустивши у односу на Божанског Логоса ништа што је недостојно Бога, јер ће Он *бити велики*, као што је и био, као што ће бити, по закону наше природе, Својом плоћу добровољно је примио својства плоти. *Биће велики, и назваће се Син Вишњег*, то јест, нећеш Га ти назвати и дати Му име, већ ће се Он Сам тако назвати. И ко ће бити познат? Јасно да је једносушни и у пуноћи Божанске природе познат Оцу, зато што *нико не зна Сина до Отац; нити ко зна Оца до Син* (Мт 11, 27). Јер, од Кога је неизрециво и предвечно рођење Сина, у Њему (=Оцу) је власт истинитог разумевања Њега (=Сина), од Кога (=Оца) је истинито знање о Рођеноме, Тај (=Отац) је достојан да Сину да одговарајуће име. Зато Бог свих и Отац Господа нашег Исуса Христа и говори: *Ово је Син Мој љубљени, Који је по Мојој вољи: Њега слушајте* (Мт 17, 5). И тако, Он је свагда, као и сада, због поучавања и разумевања, и даје Му се име; зато и говори – биће позвани а не одабрани, зато што Он седи пре свих векова на престоли с једносушним Оцем. Зато ћеш Ти зачети у утроби и бићеш проглашена Мајком Његовом; Твоја девствена утроба сместиће Оног Кога не може сместити небеско пространство, Ко прегршћу (Ис 40, 12) обухвата све и Чијим промислом све постоји и опстаје; Њега ћеш Ти зачети у утроби.

Али шта на то одговара Пресвета Дева? Није ли се очарала овим речима или, поклонивши се радосној вести, није ли изразила своју сагласност без и каквог

колебања? Не. Али шта је рекла? *Како ће то бити кад ја не знам за мужа* (Лк 1, 34)? Како ћу имати сина чији отац се не зна? – Али, ко уме објаснити Господњи (предвечни) савет? Ко ће се осмелити да укаже на разлог царске заповести и открије смисао тајанственог домостроја? Ко може да исказе образ чудесног рођења? Ко има моћ да прикаже незамисливу тајну? *Како ће то бити?* – Једно знам, једно сам научио, једно сам позван да кажем, а то и говорим: *Дух Свети сићи ће на тебе, и сила Свевишњег осениће те* (Лк 1, 35). Он (=Дух) научиће те и објаснити како ћеш Ти зачети. Он, као са царствујући, учесник је Господњег (предвечног) савета, а ја, раб, слуга Господњих заповести, али не и онај који објављује; ја – слуга воље, али не и тумач њен. Он свима управља, јер *Дух све испитује и дубине Божије* (1 Кор 2, 10), а ја сам само клицао – *радуј се, благодатна*, опевам чудо, поклањам се Сину Твоме, али не могу објаснити образ зачећа. Ако Ти желиш да укрепиш веру нареченим примерима, уподобљавајући велико у малом и увериш се у будуће на основу прошлог, онда, кажем Теби, *зачећеш у утроби, и родићеш Сина*, онако како необрађени жезал начини Арон (Бр 17, 8), како са неба паде киша на руно (Пс 72, 6) и као што се роса са руна точила по свој сушној земљи (Суд 6, 37). Ово је предсказао праотац Давид, говорећи: *Сићи ће као дажд на покошену ливаду, као капље које порашају земљу* (Пс 72, 6). Као огањ који је захватио купину и она, храњена ватром, не сагореваше (Изл 13, 2): тако ћеш и Ти зачети Сина, дарујући му плот и храну невештаственим огњем, а заузврат задобити бесмртност. Све је ово праобраз Твог зачећа, објашњава Твоје рођење и из старине Те живописе. Ако је угодно, Ти имаш пример Твоје рођаке Јелисавете: *и она заче сина у старости својој, и ово је шести мјесец њој, коју зову нероткињом: јер у Бога је могуће све што каже* (Лк 1, 36-37). Бог разрешава свезе неплодности, силан неплодни корен оживи плодно дрво и суву земљу начини плодноним тлом. Ово је архангел рекао Пречистој Деви. Шта је на све ово одговорила Пренепорочна Дева, палата небеска, гора света, запечаћени извор (Пп 4, 12), чувана само за једно оваплоћење? Ти си Ми јасно рекао: *Дух Свети сићи ће на тебе*, зато

више не противречим и не

противим се: *нека ми буде по речи твојој* (Лк 1, 38). Ако и нисам угодна Богу, то с радошћу подчињавам се Његовој вољи; ако је Творцу угодно да начини храм од Своје творевине, онда нека Сам начини Своје станиште онако како благоизволи; ако Творац пребива у Својој творевини, нека Он оживотвори у мени плот Своју онако како зна и жели: *ево слушкиње Господње: нека ми буде по речи твојој* (Лк 1, 38) – нека се Твоја реч обистини у мени на делу, како бих се заиста покaзала сагласном.

Света и непорочна Дева, изражавајући овим речима веснику Господњем послушност Своју, прекраћује разговор. А шта смо то ми присајединили с Девом? Какву радосну похвалу да учиним у Њену част? Шта друго ако не оно што нам је први дао архангел Гаврило, рекавши: *Радуј се, благодатна, Господ је с тобом, благословена си ти међу женама и благословен је плод утробе твоје* (Лк 1, 28, 42). *Радуј се*, јер нам из Тебе засија сунце правде, које обасјава небески свет и земљу, одгони таму греха и осветљава васељену сијањем благодати. *Радуј се, благодатна*, зато што из Тебе необрађено израсте душехранитељно дрво, уништавајући, као квасац (Изд 12, 15), погубну смртноснону храну. *Радуј се*, зато што из Тебе израсте плодносно дрво живота (Отк 22, 14), исушивши младице дрвета са којег се кушало (Пост 3, 6), дарујући сласт истинског познања. *Радуј се, благодатна*, зато што си Ти сачувала *драгоцени бисер* (Мт 13, 46) и распострла богатство спасења на све стране васељене (Пост 18, 5). *Благословена си Ти међу женама*, зато што си опзвала последице жениног пада, изменивши срамоту греха у похвалу (људском) роду – као што некада сазда Адама из девствене земље, сада у Теби, Дево, саздаје човека као што си Ти, саткавши од плоти одећу Логоса, покривши наготу првосазданог (=Адама) (Прем 7, 1). Али, зашто бих набрајао појединости? *Радуј се, благодатна*, зато што се с Тобом довршило дело вишњег човека и Тебе ради на нас се обилно изли милост свакојаким блага. А сада Ти, Дево и Мајко, јави нам ново и дивно дело – подај нам Своје заступништво и посредовање, пошаљи Своју помоћ и заштиту. Твога верног слугу и нашег благочестивог цара,¹ утврди у врлини и побожности, да богомудро води и управља кормилом повереног му царства и да себе учини наследником будућег царства Христовог, истинитог Бога нашег, Твога Сина и Господа (1 Јн 5, 20; Јуд 4; Јак 2, 5); од овог царства да буде даровано и свима нама да га достигнемо благодаћу и човекољубљем Христа, истинитог Бога нашег, бесемено зачетог, неизрециво у утроби израслог и необјашњиво рошеног. Јер је Он створио нас, а не ми: ми смо народ Његов и овце паше Његове (Пс 100, 3), и Њему славу и поклоњење узносим са беспочетним и једносушним Оцем, са Животворним, једносушним и савечним Духом, сада и увек и у векове векова. Амин.

(Наслов оригинала: *Беседа на Благовештение Пресвятой Богородицы. Святейшаго Фотия, патриарха Константинопольскаго. Церковныя ведомости, издаваемая при Святейшем Правительствующем Синоде. Еженедельное издание, с прибавлениями. 1899.*)

Са руског превео Горан Дабетић

ВАСКРСНУЋЕ МРТВИ И УСТАЋЕ ОНИ КОЈИ СУ У ГРОВОВИМА

Христe, Твога богојављења,
које је показано према нама страдално,
Исаија видевши светлост незалазну
уоставши од ноћи викаше:
васкрснуће мртви
и устаће они који су у гробовима
и сви који су у земљи
обрадоваће се.

Гордост душегубитеља
усмртивши крстом, Добротворе,
а сишавши у ад сломио си
његове мандале и васкрсао
праоца као Бог
и својом смрћу дао си вернима
мир и живот
и радост.

Обитавајући с онима који су у аду,
Ти, који си смртнима живот
излио
онима у тами рекао си изађите
и онима у оковима ослободите се;
на погибао непријатеља
и ради васкрсења раније умрлих...

Пета песма (ирмос и тропари) Касијиног
четворопеснеца за
свету и Велику суботу, глас 6.
превео са грчког Коста Симић

Марко Шукунда

ОДНОС ЦРКВЕ И ДРЖАВЕ У III ВЕКУ

Уређење Римске империје као јединствене државе почивало је на два стуба, на праву и религији. Римљани су кроз остваривање ова два принципа тежили ка јединственом управљању свим поданицима у империји. Државна управа се превасходно заснивала на принципима права, док се помоћу религије вршила конкретизација власти међу широким народним масама.

Римске власти су у одређеним религијским групама могле видети сметњу процесу јединственог управљања, тако да је на овој основи и почело гоњење Цркве од стране државе. У прва три века је остало мало сачуваних службених записа, да би се могао имати увид на које се то законне држава позивала када је предузимала гоњење. Познато је да су императори издавали више закона који се тичу религије, а који се доводе у везу са хришћанством. Држава се приликом извршавања казни често позивала на законе као што су *sacrilegium* – закон против светогрђа, или *lex specialis* – специјални закон о велеиздаји.¹ Позивала се и на старије законе који су показали ефикасност, на закон против недозвољених, односно тајних удружења (*collegio illicitata*) који је донео Валеријан², односно на *religiones peregrinae* – против страних религија.³ Већ у II веку постоји доказ да хришћани подлежу кажњавању, јер нису хтели да принесу жртву цару.⁴ На основу ових неколико извора могу се видети основни разлози који су државу подстицали да устане против Цркве.

У римској држави су биле дозвољене само националне религије, чији су богови уврштени, заједно са свим другим боговима, у Пантеон. Признавање националних божанстава је симболички чин којим народ, потчињен Римљанима, улази у њихов систем веровања. Одређене националне религије биле су и територијално ограничене, тако да нису биле претња древним универзалним римским култовима, а пре свега нису биле претња култу цезара.

Хришћанство се, иначе, у потпуности разликовало од националних религија. Оно је било усмерено према свим народима света и ка свим људима, што се заснива на речима самог Христа: *Идите и крстите све народе...* (Мт 28, 19). Због свог васељенског карактера, хришћанство је постало претња и ривал римским култовима, посебно култу цезара. Хришћанство, по својој структури, никако није могло да се уклопи у структуру римског Пантеона, јер ко је признавао хришћанство морао се одрећи сваког другог веровања.⁵ Као богооткривена и истинита вера, хришћанство је истицало да је сасвим другачијег порекла и карактера од римског паганског веровања. Шта више, од свог доласка на историјску сцену, хришћанство је у директној супротности са паганским култовима. Чак је својом истинитошћу и доследношћу битно утицало на свет нехришћана и њихову верску утемељеност, тако да су многи одбацили своја претходна веровања.

Држава је религију завојала силом закона и она се као таква тицала државног уређења. А како је вера у римској држави била и политички темељ, власт је на хришћане гледала као на потенцијалне узурпаторе који поткопавају државни систем. Забележено је да је и Сенат, као највиша власт римске државе, сматрао да ће држава пропасти ако религија нестане.⁶ Служење боговима у Римској

империји је сматрано службом, као и одлазак у војску или плаћање пореза. Јесу власти биле доста толерантне што се тиче саме вере у богове⁷, али када је у питању церемонија жртвоприношења свако је морао учествовати да би указао част држави. Ова церемонија је била верског карактера, али пре свега се одвијала да би се исказала лојалност и покорност императору. У Риму је религија била ствар државе, тако да су приношење вршили државни службеници, који су у исто време били и свештеници, односно жречеви.

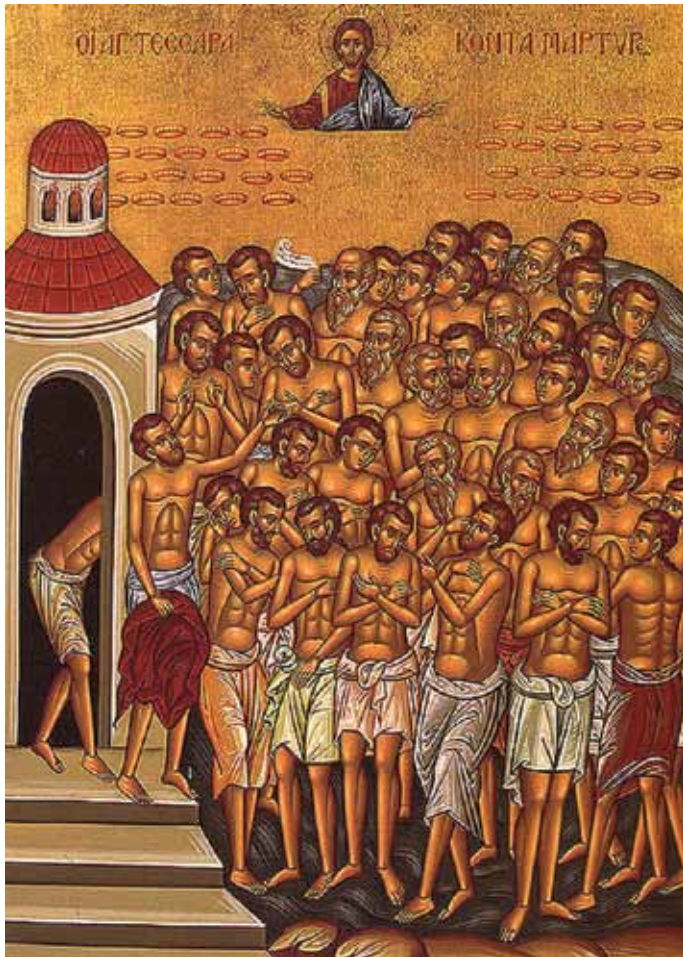
Један од главних култова у римској држави је био култ цезара и њега су сви морали да поштују због императора на кога се он односио, а био је чврсто повезан и са

војском. Хришћанска вера никако није могла да прихвати култ цезара, што је аутоматски у очима римске државе означавало политичку нелојалност. На својим почецима култ цезара није био толико раширен, али временом јача и шири се до размера да се у цару види божанство. У свом развијеном облику, био је прихваћен као и сви други култови паганске религије. Сви поданици су на одређеним свечаностима морали принети жртву цару, као богу. За хришћане је ово било апсолутно неприхватљиво и увредљиво, јер се супротстављало основном веровању хришћана, да је само *Један Бог*.

Црква, иако није од овог света и представља есхатолошку радост, брзо схвата да треба да одреди свој однос према великој држави са јаким култовима. Мада *странци* и *пролазници* у овом свету, хришћани ипак живе у њему и представљају значајан део света. То је разлог што су признавали поредак и државну власт, јер се само поштовањем државних правила могао спречити хаос и безвлашће. Такође, и у Светом писму се налази доста са-

вета Христа и апостола о односу према држави.⁸ У Христовим речима увиђа се јасна разлика између Божијег Царства и овоземаљског, кога такође не треба ниподаштавати. Хришћани су се, захваљујући овим основама, молили за државу и за праведну власт цара, али их никада нису обоготворавали. У неиспуњавању свих државних религиозних захтева, хришћани су виђени као велики противници Царства.

Од самог почетка хришћанства постојали су цареви који су повремено гонили хришћане, али до средине III века није било општег гоњења од стране државе. Тако имамо примере да су хришћани одређених делова Царства живели у миру са државом, док су на другим местима жестоко страдали. А још један узрок сукобљавања хришћанства са државом јесте судар два стила живота – хришћанског и незнабожачког. Незнабожачки начин живота хришћани нису прихватили и дистанцирали су се од ове групације. Због овог одвојеног живота, Римљани су их гледали са гнушањем и о хришћанима су кружиле многе гласине и клевете. Пре свега, сматрали су их за атеисте и невернике, јер нису учествовали у њиховим култовима што је довело до тога да су били прогоњени од локалне заједнице. Често се са оптужбама локалне власти против Цркве слагала и сама држава.

Цар Септимије Север (193-211) је био човек чврстог карактера, а још пре доласка на место императора био је упознат са хришћанством. Положај хришћана током првих десет година његове владавине није био угрожаван, али након тога долази до преокрета цареве политике према њима. Он је у хришћанским заједницама, као издвојеним групацијама са добро организованим системом живота, видео потенцијалну опасност од заверничких покрета. Вероватно је то мотив што 202. го-

дине император доноси закон који није сачуван, али за који се зна да је под претњом тешке казне забрањивао примање хришћанства и јудејства (*iudeos fieri sub gravi poena vetuit, idem etiam de christianis sanxit*).⁹ Циљ овог закона био је да спречи сваку пропаганду и мисионарски рад Цркве, да не би дошло до њеног проширења. Болотов сматра да је са овим указом Септимије Север вероватно донео и закон да оптужбе против лица која пропагирају недозвољене религије (*collegia illicita*) морају бити послата директно у Рим на испитивање.¹⁰ Дакле, држава не прогони само поједине црквене чланове, него читаву Цркву доживљава као непокорног поданика.¹¹

Што се тиче саме примене овог указа, видимо да је често долазило до недоследности и несистематичности. Ако би се неки хришћанин замерио, било римском службенику или неком незнабошцу, лако је могао бити осуђен на смрт позивањем на овај Септимијев указ.¹² Најпознатије хришћанке које су поднеле мученичку смрт за време овог императора су Перпетуа и Фелицитата.¹³ Разматрајући прогоне хришћана до III века, јасно се увиђа да их прате разне недоследности. Ови прогони више су се заснивали на мржњи одређених утицајних многобожаца, него што је то била ствар државне политике. Тако имамо разне примере погубљења када неки хришћанин није хтео да принесе жртву за цара, док су неки, иако признати хришћани, бивали помиловани након приношења жртве.¹⁴ Из овога се види да држава није била посебно заинтересована за кривично гоњење хришћана. Међутим, када би држава осетила да јој прете немири, почиње да гони Цркву, заобилазећи правне основе. Типичан пример имамо за време цара Адријана (117-138), када су хришћани трпели страдања само због имена хришћанин (*propter nomen ipsum*).¹⁵ Али, Црква није непрестано била мучена прогонима од стране државе, тако да су постојали и дужи периоди када је Црква била у миру. Такво раздобље срећемо у првој половини III века.

Међутим, средином III века однос Цркве и државе почиње да се радикално мења. Наиме, 249. године на трон римског цара долази Декије, који је важио за конзервативног човека и императора староримског типа.¹⁶ Његова владавина је трајала веома кратко, завршила се крајем 251. године. Као посеба карактеристика његове владавине истиче се гоњење хришћана. Декије 249. године први пут у римској историји издаје један свеопшти едикт којим позива становништво на приношење жртва боговима ради добијања њихове наклоности. Цар је желео повратак на стару римску религију и то је мотив за први општи прогон хришћана по читавом царству, који је покренут 250. године. Постоје подаци да су већ у децембру 249. године неки хришћани утамничени, а прва погубљења су уследила у јануару следеће године. Том приликом је погубљен поглавар римске општине Фабјан.¹⁷ Иако текст едикта није сачуван, може се реконструисати на основу споредних извора. Овај закон је захтевао од свих поданика Римског царства такозвани *supplicatio*, односно да у једној општој жртви захвалници једнодушно замоле богове за добробит римске државе.¹⁸ Такође, састављене су посебне комисије које су имале задатак да прате приношење жртве и да након приноса уруче посебну потврду *libellus*, као доказ да је то заиста учињено. Особе које би одбиле да принесу жртву биле би утамничене и подвргнуте разним мучењима.

Иако указ цара Декија ниједном речју не помиње хришћане, они су са пуним правом схватили да је реч о

најтежем нападу на Цркву. Свети Кипријан Картагински је добро приметио да је цар Декије много мирније примио вест о наступу неког узурпатора, него о избору новог епископа.¹⁹ Хришћани који су одбили жртвоприношење, проглашавани су државним непријатељима, јер одбацују римске богове и доносе несрећу римској држави. Међутим, поред чврстих и храбрих мученика за веру који ни под којим условима нису хтели да поклекну, појавили су се и многи хришћани који су под одређеним притиском прихватили државне прописе. Ови хришћани разврставају се у четири категорија, у зависности од тежине њиховог пада: *sacrificatae* – односно оне који су принели жртву идолу, *thurificatae* – оне који су само кадили пред царевим ликом, *libellatici* – су они који су подмитили жртвену комисију да би добили потврду да су принели жртве, и *proditores* – издајнике који су предали своје хришћанске заједнице држави, као и свете књиге које су дали да се спале.²⁰ Сви они припадају групи палих који се називају једним именом – *lapsi*.²¹

Види се да након издавања овог едикта хришћани улазе у велике сукобе са државом. Тада почињу да се разликују од свих других религија и бивају препознати пред властима. Многи хришћани су постали жртве овог едикта, али сада то није био случај као пре (само због имена хришћанин), него због неиспуњавања државне одредбе. Јасно је да хришћани нису првенствено осуђивани због своје вере, него због политике.

Након Декијеве смрти на бојном пољу и после тројице безначајних царева, на престо 253. године долази Валеријан (253-260). Прве године његове владавине биле су доста обећавајуће за хришћане, чак се говорило да је његова кућа *Божија општина*.²² Међутим, у четвртој го-

дини његове владавине долази до нагле промене политике према хришћанима. Тада настају нови прогони који су одавали утисак да се вратило Декијево време. Овај цар први едикт издаје 257. године и он је био уперен против клира. Наиме, епископи, презвитери и ђакони су приморавани да принесу жртве.²³ Исте године бивају ухапшени Свети Кипријан Картагински и Дионисије Александријски, док су многи хришћани који су их следили протерани у руднике. Други едикт следи 258. године и у њему се иде корак даље, тако да се гоњење проширује на читаву Цркву, односно на сваког хришћанина који одбија да принесе жртву.²⁴ Валеријанов циљ је био јасан, требало је обезглавити и десетковати Цркву, да би она што слабије утицала на људе у Царству својим учењем.

Валеријана наслеђује његов син Галијен (260-268) који је убрзо издао едикт којим укида гоњење хришћана. Наредује и да се хришћанима врати имовина и места где су вршили богослужења. Ови закони су означавали слободу хришћанства и њихово прихватање од стране државе. Тада је уследила градња храмова, слобода мишљења и слобода мисионарења. Међутим, и поред свих ових повластица, хришћанство није препознато пред државом као једна од легалних религија. Мада Галијенов едикт није хришћанство озваничио као легалну религију, свакако је утро пут слободнијим и бољим временима за хришћанство. У том периоду хришћанство се шири и у више друштвене слојеве. Тај просперитет ће трајати скоро четрдесет година, док Диоклецијан потпуно не промени римску политику према хришћанству.²⁵

Напомене:

¹ М. Сајловић, *Милански едикт у контексту реформи III и IV века*, Београд, 2011., 87 стр.

² Лактанције, *О смрти прогонитеља*, Београд, 2011., V

³ Сајловић, *цит. дело*, 87 стр.

⁴ Исто

⁵ Сајловић, *цит. дело*, 88 стр.

⁶ Исто, 89 стр.

⁷ Могло их се чак презирати и непоштовати и не сносити последице за такво убеђење.

⁸ *Царство моје није од овога света* (Јн 18, 36); *Не би имао власти никакве нада мном кад ти неби било дано одозго* (Јн 19, 11); *Трба ли дати порез ћесару или не* (Мт 22, 17); *Подајте, дакле ћесару ћесарево и Богу Божије* (Мт 22, 21).

⁹ В. В. Болотов, *Историја Цркве у периоду до Константина Великог*, Краљево, 2009., 99 стр.

¹⁰ Исто, 100 стр.

¹¹ Исто

¹² Сајловић, *цит. дело*, 94 стр.

¹³ Болотов, *цит. дело*, 100-101 стр.

¹⁴ Сајловић, *цит. дело*, 94 стр.

¹⁵ Сајловић, *цит. дело*, 94 стр.

¹⁶ Болотов, *цит. дело*, 107 стр.

¹⁷ Р. Радић, *Константин Велики, надмоћ хришћанства*, Београд, 2010., 58 стр.

¹⁸ Исто

¹⁹ Радић, *цит. дело*, 59 стр.

²⁰ Сајловић, *цит. дело*, 96 стр.

²¹ Исто

²² Радић, *цит. дело*, 64 стр.

²³ Сајловић, *цит. дело*, 97 стр.

²⁴ Сајловић, *цит. дело*, 97 стр.

²⁵ Лактанције, *цит. дело*, VII

ТЕМА РАТА У ВИЗАНТИЈСКОЈ ХИМНОГРАФИЈИ

Изворни научни рад: Диакон Владимир Василик, Тема войнѣв византијској гимнографији, *Расински анали* 9, Историјски архив Крушевац, Крушевац 2011.

Могли бисмо се запитати: чега има заједничког између мирољубиве црквене поезије и рата? Ипак, питање „Ко је рекао да треба одбацити песму у рату?“, није било актуелно само у XX веку. Треба се само сетити оне познате чињенице да руски војници враћајући се из Куликовске битке „весело, ликујући песме појаху, ови појаху Богородичне, други – мученичке, трећи пак – псалме – то јест, хришћанске песме“,¹ и да су руски ратници у време Грунвалдске битке певали тропар

„Богородице Дево, радуј се“. И то није случајно, јер се у црквено-поетском тексту одражавало како небеско, тако и земаљско, како вечне божанствене вредности и истине, тако и историјски живот Цркве са свим њеним невољама и радостима.

Војна тематика широко улази у византијску химнографију почевши од VII века. Па ипак, не може се рећи да је до тада хришћанској црквеној поезији она била потпуно страна. Још у посланицама апостола Павла, по речима Адалбера Амана, чујемо звекет оклопа и јеку оружја,² јер су оне незамисливе без војне симболике: слика духовног мача, шлема и оклопа (види: Еф 6, 14-17; 6, 8); представе о апостолу као о војнику Христовом (види: 2 Тим 2, 3) и о духовном рату, истина *не против плоти и крви*, него против го-

сподара таме овога свијета (Еф 6, 12). У химнама III века представа о вери подудара се са војном заклетвом: „Δύσι ρήμασι μηκέτι“³ – „Двема речима не говори“. Та представа прелази у химнографију VI века.

У ирмосу девете песме Богојављенског канона – тексту који се, према новим истраживањима односи на VI век,⁴ сусрећемо се са прецизном војном формулацијом: „Ωμως ως αγαθη την πίστιν δέχου“ – „Али, као блага, верност прими“. Реч „вера“ или „верност“ у датом контексту означава заклетву, а сама формулација говори о давању заклетве на верност.

У Ијадгари, грузијском зборнику с почетка IX века, који приказује реалије јерусалимског богослужења V-VIII века, налази се служба којом се 7. маја прославља јављање Крста Господњег императору Константину, у којој се говори о указивању крста на небу императору Константину пред одлучујућу битку са узурпатором Максенцијем на Мулвијском мосту 312. године:

*Сијање Крста Твога, Христе,
На који Те Јудеји подигоше,
На небу виђено и на земљи прослављено,
Пред очима цара јави се, даровавши му победу.
Поклонимо се часном Крсту.*⁵

Тема појављивања Крста делимично је повезана са војном тематиком. Као пример навешћемо тропар Воздвижења Крста:

*Спаси, Господе, народ Свој
И благослови наслеђе Своје,
Победе царевима
Над варварима даруј и
Своју чувај
Крстом Својим заједницу.*

У овој химни се, пре свега, рефлектује вера у победоносну снагу Крста као основу не само царских победа, него и саме апсолутистичке власти. Друга идеја овог тропара јесте Крст као чувар империје, заштитник цивилизације од варварства које је поистовећено са многобоштвом и безверјем. Следећа мисао која се налази у тој химни јесте представа о империји као о хришћанској заједници, пре свега, под влашћу Христовом, Његове „политике“ у којој делују или треба да делују Његови закони.⁶

Сличне идеје носи и кондак Воздвижења Крста написан на самом почетку VII века:

*Подигавши се на Крст вољом,
Истоименој Својој новој заједници
Милости Своје даруј,
Христе Боже,
Увесели силом Својом
Верне цареve наше,
Победу им дарујући над непријатељима*

*Који у савезу имају Твоје
Оружје мира – непобедиво победничко знамење.⁷*

У овом тропару присутан је Крст као победоносно знамење и истовремено „оружје мира“. У њему се на нарочит начин изражава идеја императорске мирољубивости:⁸ рат се води за мир, што је изражено амбивалентним обликом Крста.

Ипак, VII век на свој начин постаје главни за установљење војне тематике у византијској иконографији. То је повезано са катастрофалним догађајима за византијску империју: двадесетпетогодишњи рат са Сасанидском империјом, када се и само постојање ромејске државе налазило у опасности, а такође и са арапском најездом, када је под навалом муслимана империја изгубила све своје афричке поседе и половину азијских, а сам Константинопољ се нашао под опсадом арапских војника и лађа. То је и епоха снажног заоштравања религиозних противуречности и притисака, најпре ратоборног зороастризма, а потом и ислама на хришћански свет.

У овом раду првенствено ћемо се задржати на *Акатисту* – химни створеној у VI веку, можда од стране Романа Слаткопојца, али која је озбиљно редигована у првој трећини VII века.⁹ У њему су се рефлектовали како догађаји аварске опсаде Константинопоља 626. године, тако и ратови са Персијанцима (602-629). Са догађајима аварске опсаде повезан је други проемијум, или увод у *Акатист* који је написао патријарх Сергије (†637):

*Свесилном Војводи песму победничку,
Избављење од невоља, химну благодарну
Теби пишем ја, град Твој, Богородице,
А Ти, имајући моћ непобедиву
Од свих недаћа ослободи
Мене који те зазивам:
Радуј се, Невесто невестна.¹⁰*

Овај текст је директно повезан са „Градом Богородичним“ – Константинопољем и говори о његовом избављењу од некаквих невоља (δεινα), а такође и од опасности војног карактера (κίνδυνα). Из контекста се види да је таква била опсада из 626. године. Овај кратки текст за нас је важан из неколико разлога. Прво, неки представници хрватске историографије, нарочито Ј. Маргетић,¹¹ веома скептично се односе према размерама и смислу аварско-словенске опсаде 626. године, сматрајући је безначајном епизодом, на коју сам император Ираклије није обратио одговарајућу пажњу. Међутим, извори какви су *Хронографија* Теофанова, *Пасхална хроника*, *Хроника* Георгија Амортала, а такође и недавно проучени песнички споменици – поема Георгија Писиде *О Аварском рату* и *Акатист* – сведоче о обрнутом: опсада Константинопоља 626. године био је подухват великих размера, за који је аварски каган мобилисао велики део својих снага, с друге стране, да су се Персијанци и аваро-словенска војска ујединили, Константинопољ је могао пасти. Судбина ромејске империје и византијске цивилизације висила је о кончићу. То прелепо приказује Георгије Писиде у својој поеми *О Аварском рату*:

Свети ратници, фреска, манастир Манастија

Кључала је с те стране Скитијом одгојена
Разбуктала Сцила, а од Персије
Харибда одговарала је грозно,
А на средини – не древни путник,
Већ Ти Сама,¹² усмеравајући на прави пут
И напињући једра помислима,
Пловила си у мирносној барци.¹³

Друго: *Акатист* изражава веру Византинаца у то да је Сама Дева спасила Свој Град од најезде варвара. Осим *Акатиста* о том веровању сведочи и Георгије Писиде. Описујући најдраматичнију епизоду аварско-словенске опсаде – ноћну поморску битку 8. августа под зидинама Влахерне, он пише следеће:

Када су сложни један с другим
Напали на нас вичући у лађама
Невидљива битка постаде видљива.
И само је, мислим, несемено Родивша
Затегла лук и подигла штит.
Стрељала је и пробадала, подизала мач,
Лађе топила, урањала у дубину
У бездану дајући свима њима пристаниште.
Није чудно то, када Дева војује.¹⁴

За *Акатист* важан лик Деве Марије као војсковође потврђен је, такође, у песми Георгија Писиде:

Тобом је земља сва повијена и град,
Спасен Богом, Дево, кроз Тебе.
О, војводи усрдног бденија,

Радуј се, спремног срца Ти стојиши,
Не говориши, заповедаши, и устанак
Твој постаје непријатељима пропаст.¹⁵

За схватање Персијског рата 603-629. године посебно је важна десета строфа *Акатиста*:

Видевши дете Халдејци на рукама Приснодеве
Онога што руком човека створи
И Владиком Га видевши,
Иако ропско обличје узе, даровима
Да угоде похиташе кличући Благословеној:
Радуј се, звезде незлазне Мајко,
Радуј се, тајанственог дана сијање,
Радуј се, обмане пећи угаситељко,
Радуј се, Тројичиних ученика чуварко,
Радуј се, тиранина свирепог са власти свргнуће,
Радуј се, Господа човекољупца Христа показатељко,
Радуј се, од варварске вере избавитељко,
Радуј се, бесрамних дела спаситељко,
Радуј се, поклонилаца огња угаситељко,
Радуј се, пламена страсти удаљитељко,
Радуј се, Персијанаца целомудрености Наставнице
Радуј се, свих покољења радости,
Радуј се, Невесто неневесна.¹⁶

Из ове строфе је могуће извући много интересантних и актуелних информација.

Стих *Радуј се, од варварске вере избавитељко* испољава саму суштину последњег Персијско-византијског рата: то је био рат за веру, рат огња и Крста. Јерменски историчар Себеос даје јасно сведочанство о антихришћанском расположењу Хосрова: „Ако Христос Себе није могао спасити од Јевреја који су га на крсту убили, како ће вам онда помоћи? Ако чак и у бездан морски сиђеш, протегнућу руку и ухватићу те, и видећеш ме онаквог каквог ме не желиш видети.“¹⁷

У вези са намером Хосроја да насилно преобрати све Ромеје у зороастризам је још изразитија изјава Теофана Исповедника за 618. годину: „Те године Ираклије је поново послао изасланике у Персију Хосроју тражећи мир. А Хосрој их је поново вратио рекавши: „Нећу вас поштедети, јер се не одричете Распетог и не поклањате се сунцу.“¹⁸ Иза речи дошла су дела: после заузимања византијских градова Персијанци су више пута уништавали храмове. У највећој мери карактеристична је судбина галилејских светих места – Капернаума, Наина, Назарета и сличних, који су буквално били сравњени са земљом, а у њима, пре свега, цркве. Многи се нису опоравили од погрома и заувек су ишчезли, од њих није остало ни грчко име (као на пример Табна – место умножавања пет хлебова) и они су откривени тек у XX веку. Међутим, најтрагичнија судбина задесила је Јерусалим: храм Гроба Господњег био је спаљен и уништен, стотине свештеника, монаха и монахиња било је убијено – а за избор су (посебно монахиње) имали одрицање од вере или смрт;¹⁹ Светиња Животворног Крста била је однета у Персију.

С друге стране, сами Ромеји рат са Персијанцима такође су осмислили као својеврстан крсташки поход. Ево каквим се речима својим војницима обраћа император Ираклије: „Окревши се својој војсци

охрабрујућим речима, он их је подигао, говорећи: „Људи, браћо моја, да у разум примимо страх Божији (του Θεου φόβον) и да се трудимо како бисмо се осветили за вређање Бога (του Θεου ὕβριν ἐκδικῆσαι). Устанимо храбро против непријатеља који многа зла хришћанима учинише“.²⁰

На конкретне догађаје Персијског рата могу указати следећи стихови Акатиста:

Радуј се, пећи обмане угаситељко; / Радуј се, тајне Тројице чуварко на први поглед овде је све једноставно – реч је о три дечака – Ананији, Азарију и Мисаилу (види: Дан. 3) који су одбили да се поклоне златном кумиру и који су, по заповести вавилонског цара Навуходоносора, били бачени у огњену пећ где их је сачувао анђео Господњи осенивши их росоносним духом.²¹ Ипак, овде се јавља недоумица: Зашто Богородица гаси „пећ обмане“? Јер, ако размотримо повест о тројици дечака, онда са обманом можемо повезати златни кумир; пећ се, напротив, јавља више као моменат истине, попрште мучеништва, тим пре што је у њу ушао анђео Господњи. У време дешавања старозаветних догађаја Пресвета Богородица још није била рођена. Према томе, можемо наслућивати постојање неког другостепеног смисла, поред старозаветне реминисценције и везу са другим догађајима осим библијских. Каквих? Одговор нам може дати епизода коју је споменуо Теофан Исповедник и која је у непосредној вези са стихом *Радуј се, поклонилаца огња угаситељко*: у време 623. године император Ираклије је продро у персијску провинцију Атропатену и спалио је зороастријско светиште огња у Ганзаку. Ево како о томе пише Теофан Исповедник:

„Цар, удаљивши се од Ганзака, освоји на јуриш Тебармаиду. Ушавши у њу, спали храм ватре и читав град предаде огњу и опустоши земљу Мидијаца.“²²

Следећи стих *Радуј се, Тројичиних ученика чуварко*, како се чини, такође може имати историјско објашњење. Теофан Исповедник пише: „Цар се, повев-

ши војску, хитно удаљавао у унутрашњи део Персије, палећи градове и насеља. Тако се догодило страшно чудо. У топло летње доба ваздух је постао росоносан, цар је водио по хладовини ромејску војску тако да су војници повратили наду.“²³

Тумачење овог стиха може се вршити како на основу библијског, тако и на основу историјског догађаја: Ираклијеви војници поистовећују се са тројицом старозаветних дечака пошто и њих такође чува Божанствена сила. Треба такође споменути да реч *μυστικός* не означава само човека који зна Божије тајне, него, пре свега, посвећеника у свете тајне и онога ко је дао свештену заклетву, то јест, верујући војник – хришћанин, у неком смислу, може бити достојан тог имена. Онда, приликом читања тог места, све долази на своје: Богородица гаси „пећ обмане“, то јест ватру зороастријског богослужења и чува посвећенике Тројице, то јест Ираклија и његове војнике, шаљући им по врућини росоносни покров. Тај други смисао ових стихова није у супротности са првим, старозаветним.

Стих *Радуј се, Персијанаца целомудрености Наставнице*²⁴ – на први поглед изазива недоумице – нису ли баш Персијанци распуштенији народ од осталих или су, можда, персијски хришћански подвижници благочестивошћу дали упечатљивији пример аскезе од, рецимо, египатских? Све долази на своје место ако за значење речи *σωφροσύνη* узмемо „умереност“, „трезвеност“. Вероватно се овај стих односи на закључивање мировног договора између Ираклија и наследника Хосроја – Кавада Шируја. Својевремено се Ираклије обратио његовом оцу, Хосроју, из покорне резиденције Дасдагерда: „Гонећи те, тежим миру. Не разарам и не спаљујем Персију својом вољом, него сам с твоје стране принуђен. Бацимо оружје и закључимо мир. Угасимо огањ раније, јер ће све у пламену пропасти.“²⁵ На тај начин Ираклије је демонстрирао умереност и трезвеност. Међутим, Хосров није одговорио на цареве мирољубиве предлоге, сабирајући у паници последње слуге за одбрану Ктесифона. Ипак је 24. фебруара ухваћен током дворског преврата који је начинио његов син Кавад Шируја. Смрт Хосроја је за савременике могла имати поучни карактер: оцеубица и узурпатор и сам је био жртва узурпације од стране сопственог сина; хулитељ Христа, Који га је руком ромејског императора некада поставио на трон, гине страшном смрћу. По Теофановом саопштењу, пре него што ће убити Хосроја, морили су га глађу, стављајући пред њега благо и говорећи му: „Једи злато које си скупио за живота“, односно оптуживали су га за неумереност, а пре но што ће њега, на његове очи казнили су му децу.²⁶

Кавад Шируја, син Хосрова, неодложно је упутио Ираклију посланике са богатим даровима и са сагласношћу да испуне све Ираклијеве захтеве: предаја заробљених, ослобађање свих освојених места, плаћање контрибуције, враћање свих светиња. У његовом писму биле су следеће речи: „Ми, људи потиснути из целе државе, ослобађамо по вашој заповести увек...“²⁷ Другим речима сматрао је могућим да од Ираклија прима наређења. Смирено је примио назив „син“ у одговору Ираклијевом,²⁸ а пре своје скорашње смрти пренео је на Ираклија бригу о сопственом сину речима: „Као што је ваш Бог био предат старцу Симеону, тако ја у руке твоје дајем мога сина. Нека види Бог,

Кога ти поштујеш, како са њим поступаш.²⁹ Другим речима, он је испољио трезвеност и умереност.

Низ химнографских текстова посвећених ратној тематици повезан је како са концептом империје и империјалног патриотизма, тако и са представама о страдању и мучеништву.

Навешћемо за пример стихире из службе Аморијским мученицима, које се налазе у Синајском Триоду № 734 (X век, E11-F18): „Показао си их заштитницима народа Твога, Христе свемогући, тврду веру у Тебе чувајући, чврстом вољом смрт за Тебе примише радосно, у ропству за Тебе бежаху за много година и не одрекоше се Живога Господа; придружи их ликовима светих и душама свих праведних... Они представљају земљи и сваком роду темељ, живот доњи презревши као привремени очистили су душе потоцима крви и ударцима мача, и ланцима се припојили, и у вишњи свет се пренели, радујући се...“³⁰

Видите такође и први тропар друге песме канона: „За Рим родни, стада свештеног овце Твоје исповедајући Тебе, варварима свирепим, успротивили су се и од њих убијени, наслеђују живот.“³¹

Према размишљању аутора ових текстова, 42 аморијска мученика, заробљена 838. године приликом одбране града Аморија и мученички убијена 845. године, као и војници који су пали, штитећи ту тврђаву, пострадали су не само за Христа, него и за народ Његов, за хришћанску отаџбину, за православну ромејску империју. Њихова жртва представља утврђење хришћанске домовине, онтолошки основ царства.

Према томе, империја носи Христово име и налази се под знамењем Крста. Из тога се види да је она призвана на распињање са Христом и васкрсење са Њим. У складу с тим, несреће које се на империју обрушавају, у неком смислу, носе карактер крсног страдања, а победе – карактер васкршњег прослављања.

Свешћемо резултат нашег кратког екскурса.

Ратна тематика актуализује се у византијској химнографији у VII веку у вези са ратовима против Персијанаца и Арапа. Низ тема у Акатисту повезано је са аварско-словенском опсадом и Персијским ратовима. Ове теме потврђују се другим изворима – хроникама и песничким делима. Приликом њихове интерпретације треба узимати у обзир и библијски текст и историјски контекст. Рефлексије војних тема у богословском споменику значајне су будући да поткрепљују идеју Цркве која ратује, борећи се како против невидљивих, тако и против видљивих непријатеља.

Са руског превела Марија Дабетић

Напомене:

¹ Сказание о Мамаевом побоище//Библиотека древнорусской литературы. Т. 6. СПб., 1999, С. 186.

² Аман А. Г. Повседневная жизнь первых христиан. 95-197 гг. М., 2003. С. 78.

³ De moribus Christianorum// Christianorum carmina. Die griechen Dichterfragmente der roemischen Kaiserzeit. Vol. I. Goetingen, 1963. P. 162.

⁴ Василиск В. В. Новый источник по истории ранней пале-стинской гимнографии//Byzantinoslavica. 1997. Т. 63 (2). С. 311-337.

⁵ Μηναια του όλου ένιαίουτου. Σεπτέμδριου. Αθήνα. 1993. Σ. 234.

⁶ Није случајно да је П. И. Чајковски касније у увертири „1812. година“ као руску тему ставио управо напев 1. гласа тропара „Спаси, Господе, људе Твоје“.

⁷ Датирање и текст: К. Fourteen. Byzantine Canticles. Wien, 1968. 149-152.

⁸ О тежњи Византинаца ка миру нарочито погледај: Византија между Востоком и Западом. СПб., 2004.

⁹ Искрпна библиографија о Акатисту дата је у чланку Акатист у Православној енциклопедији (М., 2000. Т. 1. С. 371-381).

¹⁰ Trypanis K. Byzantine Canticles. P. 29-30.

¹¹ Margetić L. Konstantin Porfirogenit i vrijeme dolaska Hrvata// Zbornik Historijskog zavoda JAZU. Vol. 8. Zagreb, 1977. S. 5-88. Благодарим Д. Е. Алимовој на љубазно указивање на ово дело.

¹² То јест, Мајка Божија.

¹³ Georgios Pisisdis. Bellum Avaricum. Linia 204-211 // Studia patristica et Byzantina. 7. Ettal, 1959. P. 186.

¹⁴ Georgios Pisisdis. Bellum Avaricum. Linia 448-456 P. 195.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Trypanis K. Fourteen Canticles. P. 33.

¹⁷ Себеос. История императора Иракла. СПб., 1862. С. 101.

¹⁸ Theophanes. Chronographia/Ed. C. De Boor. Lipsiae, 1882, P. 301.

¹⁹ Види: Mioni E. Il Pratum Spirituale de Giovanni Mosco// Orientalia Christiana Periodica. 17. 1951. P. 61-94.

²⁰ Theophanes. Chronographia. P. 301.

²¹ О утицају треће главе Књиге пророка Данила и у њој присутних библијских песама на хришћанско богослужење и хришћански менталитет види нарочито: Василиск В. В. Происхождени канона. История. Богословие. Поэтика. СПб., 2006. С. 56-59.

²² Theophanes. Chronographia. P. 308.

²³ Ibid. P. 307.

²⁴ Касније се почело читати πιστων – „верне“. Та реч је доспела у словенски текст Акатиста. Ипак, читање σωφροσύνη заслужује предност као „lectio difficilior“.

²⁵ Theiphanos. Chronographia. P. 324.

²⁶ Ibid. P. 327.

²⁷ Chronikon Paschale. P. 736: 17-21.

²⁸ „Лисао му је Ираклије, називајући Сирију сином“ (Nisephoros. Breviarum. Cap. 20.6)

²⁹ Ibid. Cap. 20. 26.

³⁰ Detorakis Th., Mossay. Un office byzantin indit pour ceux qui sont morts a la guerre, dans le Cpd. Sin Gr. 734-735 // Le Musseon. 1988. Т. 101 (1-2). P. 186-187

³¹ Ibid.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

САВЕТНИК ЗА КУЛТУРУ ПРЕДСЕДНИКА СРБИЈЕ ПОСЕТИО ЛАЗАРЕВАЦ

У петак, 8. фебруара, Радослав Павловић, саветник за културу председника Србије Томислава Николића и др Миро Чаваљуга, помоћник министра за рад и социјална питања посетили су храм Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу.

У срданом разговору са старешином храма протојерејем Марком Митићем и протојерејем Александром Новаковићем, гости су упознати са активностима за уређење храма Светог великомученика Димитрија и простора око храма. Уважени гости су обишли крипту храма у којој се налази Спомен костурница посвећена Колубарској битци. Том приликом представљен им је план реновирања и осавремењивања изложбене поставке.

У 2013. години настављају се припреме за прославу стогодишњице Колубарске битке, чија ће централна прослава 2014. године бити везана за лазаревачки храм. Сарадња Цркве са државним властима од великог је значаја, као и помоћ која је обећана, како би се овако значајан јубилеј прославио на начин који приличи и доликује жртвама оних који су своје животе положили у темеље наше државе.

Влада Димитријевић, свештеник

СРЕТЕЊЕ ГОСПОДЊЕ И ДАН ДРЖАВНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Празник Сретења Господњег и дан државности Републике Србије и ове године је торжествено прослављен у Орашцу, одакле је пре двеста девет година почело востајање српског народа и стварање српске државности.

Прослава великог празника Цркве Христове отпочела је Светом Архијерејском Литургијом коју је служио преосвећени епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање Архијерејских намесника орашачког и тополског и свештенства намесништва орашачког. Служби Божијој присуствовао је и Престолонаследник Александар II Карађорђевић са супругом Катарином, министар грађевине и урбанизма у Влади Републике Србије Велимир Илић, председник Општине Аранђеловац Бојан Радовић, као и други државни и војни званичници.

У беседи одржаној након прочитаног јеванђеља, владика Јован је истакао величину празника Сретења, али и неизмерни значај сусрета Бога и човека, које се десило и на овај празник, а и небројено пута у историји Цркве Христове. Бог је тај који је први направио корак ка човеку и та са једним циљем – да би вратио човека на прави пут, пут спасења и да би човек повратио своје падом изгубљено достојанство.

Гонитељ Хришћана Савле је након сусрета са Христом постао највећи апостол и проповедник јеванђеља; грешни цариник Закхеј је након сусрета са Христом половину имања поделио сиромасима и доживео истинско покајање; наш Растко је након сусрета са Богом у души својој постао Свети Сава, просветитељ и духовни отац нашег народа.

На крају Свете Литургије владика је пререзао славски колач, а потом са свештенством одржао помен у Маријевића јарузи устаницима који су својим животима платили слободу српског народа.

По одржаном помени, на спомен обележје су положени венци: у име председника Републике венац је положио професор Оливер Антић, затим је венац положио Престолонаследник Александар, као и председник Општине Аранђеловац Бојан Радовић и представник Задужбинског друштва Први српски устанак из Орашца. Након одржаних говора додељена је традиционална награда „Одзиви Филипу Вишњићу“ Владимиру Јагличићу, песнику из Крагујевца, за збирку песама „Стуб“. Ове године је први пут додељена и посебна награда „Повеља Филипа Вишњића“ за целокупно животно дело завичајном песнику Душану Чоловићу. Програм у Маријевића јарузи завршен је пригодним сценским приказом о војду Карађорђу уз музичку пратњу хора „Мојсије Петровић“.

Александар Миловановић, јереј

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У БЕЛОШЕВЦУ

У недељу 17. фебруара, када Црква Христова прославља Светог Исидора Пелусиота, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светог Лазара Косовског у Белошевцу.

На Светој Литургији је првојерарх шумадијски крстио малу Миљану, кћерку парохијског ђакона Миљана Антића и супруге Даринке. Владика је своју беседу, базирао на речима прочитаног јеванђељског штива о Закхеју. Истакао је значај сусрета, сreteња са Господом. Да би се сусрели са Њим морамо се издигнути изнад природе, јер је Господ већи од ње. Сусрет са Господом је једино могућ, остварљив кроз очишћење срца и душе кроз покајање. Морамо у нама самима доживети сусрет као што је то урадио и Закхеј. Кроз крштење и причешће се и мала Миљана сусрела са Господом, и постала члан Цркве Христове.

НОВО РУКОПОЛОЖЕЊЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

У четвртак, 21. фебруара, када Црква прославља Светог Саву другог Архијерејског српског и Светог Теодора Стратилата, Његово преосвештенство епископ шумадијски и администратор жички Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Успења Пресвете Богородице у Младеновцу. За верни народ младеновачке Цркве овај дан је био радостан и због тога што је ово прва Литургија у обновљеном храму после више месеци. Епископу су саслуживали архијерејски намесник младеновачки јереј Жељко Ивковић, протојереји-ставрофори Живорад Марић и Драгољуб Ракић, јереј Зоран Алексић и ђакони Иван Гашић, Петар Лесковац и Марко Јефтић. Литургијско славље је увеличао хор „Благовести“ под вођством Љиљане Миловић.

Овом приликом епископ Јован је рукоположио у чин презвитера дугогодишњег младеновачког ђакона Петра Лесковца и поставио га на трећу парохију у селу Међулузје. Обративши се верницима богонадахнутом беседом, епископ је тумачио Јеванђеље повезујући светописамске речи како са

примером Светитеља који су данас прослављени, тако и са нашим животима. Владика је указао да се нико не рађа као свет и да је сваки светитељ био грешан, но они су тежили ка вечном животу, ка ономе за шта их је Господ створио. Тиме је епископ указао на важност хришћанске антропологије и њеног исправног разумевања, јер у супротном човек може отићи од Онога који је Пут, Истина и Живот (Јн 14, 6). „Врлина је у стању да окрилати човека, а човек је онолико велики колико има Бога у себи“, закључио је епископ шумадијски.

Након рукоположења Петра Лесковца у свештенички чин, владика је рекао да је народ који даје свештенослужитеље зрео народ. Преко речи свештеника јавља се реч Божја, преко његових руку деле се народу Тело и Крв Господа Исуса Христа. Због тога свештеник има велику одговорност и обавезу да живи свето. У томе му мора помоћи и паства која му је поверена, као што и он мора истински да се стара о повереном му стаду, као добри пастир. Владика је позвао народ да пита своје свештенике све што их интересује у вези са духовним животом и да се свештенство и поверени му народ међусобно помажу. По завршетку литургијског славља уследила је трпеза љубави, коју је с приредом нови јереј Петар Лесковац.

Марко Јефтић, ђакон

ЕПИСКОП ЈОВАН ПРИМИО РАДОСЛАВА ПАВЛОВИЋА САВЕТНИКА ПРЕДСЕДНИКА СРБИЈЕ

У четвртак, 7. марта, када Црква Божија прославља Свете мученике који су пострадали у Евгенији Његово Преосвештенство Епископ Шумадијски Г. Јован је у Крагујевцу у просторијама Епархијског Центра уприличио радни састанак поводом организовања прославе стогодишњице Колубарске битке.

Састанку су присуствовали Радослав Павловић саветник председника Србије Томислава Николића, председник Градске општине Лазаревац Драган Алимпијевић, протојереј Марко Митић старешина храма Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу и протојереј Александар Новаковић.

Владика Јован је подсетио присутне да је у крипти храма у Лазаревцу сахрањено тридесет хиљада аустроугарских војника и двадесет хиљада српских војника који су погинули у Колубарској бици и да је црква у Лазаревцу најбоље сведочанство о широкогрудости и хришћанској љубави српског народа који је у храму Светог великомученика Димитрија сахрањено поред својих и непријатељске војнике.

Радослав Павловић је констатовао да је иницијатива о изградњи спомен костурнице потекла од блаженопочившег краља Александра Карађорђевића и да је та иницијатива била највећа порука мира савременој Европи и да је сада момент да Европу и свет подсетимо на улогу и жртву Србије у Великом рату. Председник Градске општине Лазаревац

Драган Алимпијевић је изразио жељу да се поред Председништва Србије, Епархије шумадијске, општине Лазаревац у организовање овог великог јубилеја укључе и министарство културе и Град Београд да би на време предузели кораке који се тичу сређивања порте и крипте храма у Лазаревцу.

Александар Новаковић, протојереј

ЗАДУШНИЦЕ У ХРАМУ ВАСКРСЕЊА ГОСПОДЊЕГ НА ГРОБЉУ БОЗМАН

У суботу 9. марта на задушнице када се наша Црква сећа својих умрлих, епископ Јован служио је Свету Литургију у Цркви Васкрсења Господњег, на Бозману. На Светој Литургији било је присутно око тридесетак верника, а највећа радост било је рукоположење ђакон Милана Кеџића у чин свештеника.

Након прочитаног Јеванђеља Епископ се обратио верницима наглашавајући да су сви они који су уснулу и даље живи у Господу ако се ми њих сећамо и ако их помињемо на Светој Литургији.

Владика је и новорукоположеном свештенику кроз речи поуке објаснио колико је свештеничка служба узвишена.

После Свете Литургије одслужен је парастос свима онима који су се упокојили у Господу.

Иван Антонијевић, ђакон

КРШТЕЊЕ И РУКОПОЛОЖЕЊЕ У ЛАЗАРЕВЦУ

У недељу, 10. марта, када Црква Божија прославља Светог Тарасија Цариградског, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архиепископску Литургију у Лазаревцу, у храму Светог великомученика Димитрија. Епископу су салуживали свештеници Шумадијске епархије. Хор је овог пута био појачан новим члановима, штићеницима заједнице „Земља живих“. На овакав начин, препознајући и усмеравајући Богом дароване таленте, кроз Свету Литургију, најбоље се остварује оно што је циљ ове заједнице, ресоцијализација њених чланова.

На Светој Литургији првојерарх шумадијски крстио је малог Милутина, сина старешине храма Светог великомученика Димитрија, протојереја Марка Митића и супруге Душе, као и кћерку њихових кумова Бојана и Милице Михаиловић, малу Василију. Литургијско славље увеличано је и рукоположењем ђакон Родољуба Војиновића у свештенички чин. Све наведено допринело је свечаности и торжествености Сабрања. Препуном храму обратио се владика богонадахнутим речима рекавши да смо се сабрали како би у Цркву увели нове чланове, Милутина и Василију. Они су данас добили право да имају све оно што хришћани у Цркви добијају. Испуњавањем Светих Тајни и они ће задобити благодат и биће уписани у Књигу живота. Та се књига најбоље исписује хришћанским животом, оним што је добро, чести-

то и ваљано. Не живети хришћанским и крштењским животом, значи исписати себе из књиге живота. О томе говори и данашње Јеванђеље. О томе говори и седми члан Символа вере, који каже за Господа Исуса Христа: *И који ће онет доћи са славом, да суди живима и мртвима и Његовом царству неће бити краја*. Питамо се да ли је могуће да ће тај Бог, за кога говоримо да је Љубав, бити тако страشان Судија. На овакво нас размишљање наводи људска логика, логика палог човека, непокајаног грешника. Том логиком човек се својим злоделима сам опредељује за пакао. За оне који верују у Христа и живе Христом, који у себи имају љубави за Бога и другог човека, тај суд неће бити страشان. Напротив, биће радостан јер ће их сјединити са Богом, јер ће живети у вечном Царству Небеском. Ни једно добро дело које учинимо у овом животу неће остати ненаграђено, као што ни једно зло дело неће проћи некажњено. Други долазак Господа Исуса Христа биће раздвајање праведних од грешних и у томе је правда Божија. Без тога не би било разлике између добра и зла, поштења и непоштења. Онда би била бесмислена борба са страстима и са мукама, ако је то све једно исто. Али нам Јеванђеље сведочи да ће Господ раздвојити праведне од неправедних. А наћи се на страни праведних није тешко. Потребно је да другог човека осетимо као себе саме, да осетимо његову бол, патњу и муку. Чинити милосрђе и бити братољубив, то је пут спасења.

Свештеника Родољуба Војиновића, епископ шумадијски Г. Јован, поставио је на рудовачку парохију и подсетио на узвишеност свештеничке службе, на одговорност за поверени му народ Божији, на чистоту живљења у којој мора дарове приносити Богу. Свештенство је позив а не професија, свесна жртва која доноси неизмерну радост ономе ко је на њу спреман. Оно је крст који се носи у смирењу и непрестано сведочење вере и молитве.

По завршетку литургијског славља уследила је трпења љубави, коју је су приредили протојереј Марко Митић и јереј Родољуб Војиновић.

Влада Димитријевић, свештеник

РУКОПОЛОЖЕЊЕ У СТАНОВУ

У храму Светог Великомученика Пантелејмона у становама у уторак 12. марта, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију и рукоположио Ненада Милојевића у чин ђакона.

У пригодној беседи епископ Јован је опомену да нас Црква већ недељама припрема за Велики пост. Припрема нас за време када треба да сагледамо себе а не друге, да завиримо у себе, у своје срце, или како бих то рекао Свети Макарије велики да сиђемо у своје срце и да у свом срцу започнемо рат са духовима нечастивим, са грехом, ђаволом. Да ту поведемо рат, а не да ратујемо између себе.

ОСВЕЋЕЊЕ ТЕМЕЉА ПОКРОВСКОГ ХРАМА У ГУНЦАТИМА

Верни народ из Гунцата и околине у Архијерејском намесништву беланичком, у суботу 16. марта окупио се у сеоском дому да дочека Његово преосвештенство епископа шумадијског Г. Јована. Владика је служио Архијерејску Литургију после које је осветио темеље за нови храм у Гунцатима који је посвећен празнику Покрова Пресвете Богородице. Епископу су саслуживали протојереји-ставрофори Славко Божић и Видо Милић и јереји Владимир Димић и Новак Илић. Лепоту богослужења у импровизованој али пространој сали употпуно је велики број деце својим умилним појањем.

Владика је после прочитаног јеванђеља на почетку беседио о Литургији која је благодарење и запитао има ли лепше радости за човека него да заблагодари Ономе који нам је све дао. Бог као животодавац позива нас да живи-

мо хришћански да би вечно живели са Њим. Он нас позива на међусобну љубав јер је Бог је љубав и у љубави пребива. Љубав је извор и начин живота. Човек који има љубави нема зла у себи већ сваког човека сматра већим од себе. У наставку је епископ говорио о што чешћем причешћивању јер то је храна за душу која је богочежњива. Требамо и постити и исповедати се али су нам пре свега неопходна дела љубави. Молитва је истинско дело љубави јер она не зна за препреке. Истинска молитва нас васкрсава и пре свеопштег Васкрсења. Говорећи о посту који нам следује владика је напоменуо да пост није само у уздржању од мрсне хране већ да је потребно да одстранимо недела, да укротимо језик, да исправимо мисли. У Господу нам је спасење и Он нам једини може помоћи да очистимо мисли и речи и дела. Црквена заједница нам омогућује и очишћење и вечност али у њој морамо да осетимо другог човека, да осетимо радост али и тугу и рану другог. На крају је владика напоменуо да смирење и кротост омогућују да се и искрено молимо и искрено постимо. Својим гресима удаљујемо се од Бога, али се постом и милотвом очишћујемо а истинско јединство је само у телу и крви Његовој, тј. у светом причешћу.

После причешћа епископа и свештенства уследило је причешће деце и верног народа. По завршетку Литургије сви заједно су се упутили до новоподигнутих темеља за нови храм где је уследило њихово освећење од стране архијереја. Владика је похвалио народ за труд који је уложен на почетку изградње храма и позвао све да га у љубави и доврше. Сви треба да живимо у Цркви тела Христовог да би обитавали у благодати. Сваки храм је праће неба на земљи и овај храм је то. Храмови су тако грађени да нас подсећају на небо.

Након освећења темеља уследила је богата трпеза љубави за све окупљене коју су припремили домаћини са својим свештеником Игором Обрадовићем.

ПРОСЛАВА СВЕТИХ ЧЕТРДЕСЕТ МУЧЕНИКА СЕВАСТИЈСКИХ

У недељу, 17. марта, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Вазнесења Господњег у Сопоту, уз саслужење свештенства и уз присуство великог броја верника. Мноштво школске деце, заједно са својим вероучитељима Јеленом Четник и Бојаном Миленовићем, такође је узело учешћа у Светој Литургији најпре појањем, а онда, после причешћа свештенослужитеља, и кроз часно и Пресвето Тело и Крв Господа Христа.

Након прочитаног Јеванђеља, епископ се обратио верницима беседом у којој је рекао да је Господу драго да види човека који се придржава поста, који моли Бога за опроштај, и који моли другог човека да му опрости, јер њега Бог води у Царство Божије, води га у рај. И ми се зато молимо да нас Господ сачува како не бисмо скренули на пут пакла, јер пакао је живот без Бога и живот удаљен од Бога.

Владика Јован је такође нагласио да пост није спасоносан ако само тело пости, јер у посту треба да учествује цео човек, односно, да учествује и тело и душа. Али када се споји и телесни и духовни пост, онда тај пост има свој смисао, своју намену, а то је да чисти човека, да га духовно прочишћава, да га духовно освежава, како би се човек духовно просветио.

По завршетку литургијског славља уследила је трпежа љубави, коју је приредио протојереј-ставрофор Љубиша Смиљковић, на којој је поред епископа Јована и свештештва присуствовао и председник општине Сопот Живорад Милосављевић.

Бојан Миленовић, вероучитељ

УЧЕНИЦИ БОГОСЛОВИЈЕ ДАРИВАЛИ ДЕЦУ У КРАГУЈЕВАЧКОЈ БОЛНИЦИ

По узору на ученике београдске богословије који су пре десетак дана даривали пакетићима децу која леже на Институту за мајку и дете у Београду, и крагујевачки богослови су наставили акцију дарујући децу у крагујевачкој болници, КЦКГ. Ученици су преузели иницијативу за продужетак акције, а подржала их је и управа богословије са особљем.

Прикупљена су средства којима су направљени пакетићи који су данас подељени деци на педијатрији, хирушком, ушном и инфективном одељењу. Указујући на речи Спаситеља: *Заиста вам кажем, кад учинисте једном од ове моје најмање браће, мени учинисте* (Мт 25,40), желимо да позовемо све људе добре воље да увиде да је врло мало потребно да се некоме улепша и олакша дан, да се учини да бар на тренутак заборави на болест и проблеме и да је посебна радост чинити добро дело када су у питању наши најмлађи на којима свет остаје. Блаженије је давати него примати, па тако овом приликом апелујемо и на друге установе, или људе понаособ, да наставе ову акцију и постану удеоничари у радости даривања од срца срцу.

Јован Прокин

РУКОПОЛОЖЕЊЕ У СТАРОЈ МИЛОШЕВОЈ ЦРКВИ

У суботу 16. марта када се сећамо Светих мученика Евтропија, Клеоника и Василика, Његово преосвештенство епископ Јован служио је Свету Литургију у Старој Милошевој Цркви где је рукоположио у чин ђакона Владу Бранисављевића из Раче, а Ненада Милојевића из Драгобраће у чин свештеника.

Литургији је присуствовало око тридесетак верника који су узглашавањем речи *аксиос*, односно *достojан* прихватили нове молитвенике пред олтаром Свевишњег.

Епископ Јован се најпре обратио свештенику Ненаду објаснивши му величину свештеничке службе, указујући му на то да сада почиње да живи другим животом у коме треба

да узнатредује читајући Свето Писмо и дела Светих отаца. За своју пастирску службу Владика Јован му је доделио другу Рековачку парохију.

Такође, пред рукоположење Владе Бранисављевића Епископ се и њему обратио рекавши му да се моли непрестано јер то што је он ђакон не значи да ће се и спасити. Након ове две заиста богонадахнуте очинске беседе, новорукоположени ђакон Влада је произнео јектенију, док је свештеник Ненад прочитао заамвону молитву.

Након Свете Литургије сви су позвани на заједничку трпежу љубави, коју су припремили ђакон Влада и свештеник Ненад са својим породицама.

Иван Антонијевић, ђакон

НЕДЕЉА ПРАВОСЛАВЉА У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован и свештенство крагујевачког Саборног храма, у Недељу Православља 24. марта организовали су Велику Литију у част и славу свих оних који су за две хиљаде година трајања Свете Цркве, дали себе, своје трудове и своје животе за победу вечне истине, слатког православља. За победу коју је Православна Црква извојевала после дуге борбе над онима који су свете иконе избацивали и протеривали из православних храмова.

У Саборном храму Успења Пресвете Богородице у 16 часова почело је свечано вечерње богослужење у част победе Православља над свим кривоверјима и шизмама. У наставку богослужења преосвећени владика, свештенство и верни народ, носећи у рукама иконе светих, кренули су у свечану Литију кроз град Крагујевац, симболизујући на тај начин победу Православља.

По повратку Литије у храм, преосвећени владика одслужио је Молебан и прочитан је Синодикон, који садржи анатему или проклетство свих јеретика, посебно иконобораца, затим похвалу за све ревнитеље православне вере.

На крају молебна, похвалном песмом Никите Ремезијанског „Тебе Бога хвалим“, узнели смо молитву и захвалност Свевечном Творцу због сачуване чистоте Православне вере.

По завршетку молебна братство Саборног храма уприличило је трпежу љубави за преосвећеног владика и свештенство крагујевачког и лепеничког намесништва.

Срећко Зечевић, свештеник

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА КОЛУБАРСКО-ПОСАВСКОГ НАМЕСНИШТВА

У среду друге недеље Часног поста, 27. марта, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Литургију Пређеосвећених дарова, у храму Светог вели-

комученика Димитрија у Лазаревцу, уз саслуживање свештенства и монаштва шумадијске епархије. Служењу Свете Литургије претходила је исповест свештенства колубарско-посавског намесништва. Као и прошле године, и ове је исповедник био игуман манастира Саринац, отац Онуфрије.

Обративши се у беседи окупљеним верницима Владика упозорава да су нехришћански живот, слаба вера и неопроштен грех, оно што нас одваја од Бога и Цркве. Огресли у злу, своју кривицу често пребацујемо на другог човека, а потребно је да преиспитујемо своја душевна и духовна стања, да поринемо у себе, завиримо у своје срце и препознамо шта је скривено у њему. Бог или мамон? Не можемо служити Богу и мамону. Дани поста су дани нашег преиспитивања, дани када се непрестано сећамо Бога, не би ли се и Бог сетио нас. Првојерах шумадијски подсетио је окупљене вернике на важност проучавања Светог писма, поготово у време поста, али и важност његовог исправног разумевања. Из тога се рађа права вера, јеванђелска, којом се живи и која се претвара у дела. Пост сводити само на формално уздржање од хране је веома погрешно. Без молитве, без борбе против зла у себи, без смирења, пост је бесмислено изнуравање тела. А прави пост није изнуравање тела већ изнуравање својих страсти и својих лоших навика, спирање лоших мисли, речи и дела. Такав, прави пост, је припрема за сусрет са Оним који нас највише воли, који је своју љубав према нама посведочио својом жртвом за нас. Само из љубави према некоме можемо се жртвовати за њега. По речима Светог писма нема веће љубави него да се и живот свој положи за ближње. Управо то Господ чини за нас, страда за нас и Његовом се раном ми исцељујемо.

После беседе уследило је причешће великог броја верника.

Након Свете Литургије парох рудовачки, јереј Родољуб Војиновић, прочитао је реферат на тему „Однос Цркве и државе после Миланског едикта“. После читања реферата уследила је дискусија у којој су сви коментарисали рад свештеника Родољуба.

Духовно сабрање завршено је очинском поуком нашег Владике и трпезом љубави коју је припремило свештенство колубарско-посавског намесништва.

Влада Димитријевић, свештеник

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА У АРХИЈЕРЕЈСКОМ НАМЕСНИШТВУ БЕЉАНИЧКОМ

У петак, 29. марта, у храму Преноса моштију Светог оца Николаја у Барајеву, Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован, служио је Пређеосвећену Литургију. Епископа је дочекало мноштво народа и деце, а саслуживали су му јеромонах Онуфрије (Вранић) духовник манастира Драче и протојереји-ставрофори Видо Милић и Љубиша Смилковић, и јереј Иван Иванковић. Пре Литургије отац Онуфрије исповедио је свештенике бељаничког намесништва.

Владика је у својој беседи говорио о молитви, посту и љубави. Пример праве молитве имамо у јеванђелској причи о митару и фарисеју. Фарисеј се хвалио јер је испуњавао пропис, а митар се покајнички молио да му Бог буде милостив. Бог је услишио митара јер је био искрен. И ми смо позвани, нарочито у ове дане Великог поста, да размишљамо покајнички као јеванђелски митар. Хришћанин не сме да буде фарисеј и лицемер, јер Бог је срцезналац. Врло је опасно када човек говори о Богу а не живи по Богу. Боље би му било да заћути. Ваља нам изаћи пред лице Божије, али нам ништа нам неће вредети ако немамо смирења, истакао је епископ шумадијски.

Након Свете Литургије, одржан је састанак владике и свештеника бељаничког намесништва, на којем је прочитан

реферат јереја Игора Обрадовића на тему „Служба празника“. Отац Игор је истакао значај празника за живот човека у Цркви кроз Литургију.

Владимир Димић, свештеник

МОНАШЕЊЕ У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋ

У суботу 30. марта, у манастиру Ваведења Пресвете Богородице, Каленићу, Његово преосвештенство епископ шумадијски и администратор жички Г. Јован, после вечерње службе, коју су служили протојереј-ставрофор Саво Арсенијевић и протојереј Мирослав Филиповић, замонашио је у чин расофорне монахиње искушеницу Тамару Митровић, давши јој ново духовно име Јелисавета. Овом светом чину присуствовао је и велики број верника придоблих са свих страна.

У својој духовној поуци преосвећени владика је подсетио новозамонашену сестру каленичке обитељи да је завет на монашки живот положила пред Господом нашим Исусом Христом и Пресветом Богородицом. Том приликом ју је позвао да се угледа на Јелисавету, мајку Светог Јована Крститеља, у да у свему буде послушна својој настојатељници.

После монашења уприличена је вечера љубави коју је припремило сестринство манастира Каленић на челу са својом игуманијом мати Нектаријом.

Слободан Савковић, јереј

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ЦРКВИ СВЕТОГ ДИМИТРИЈА

У цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, у насељима Вашаришту и Сушици, 31. марта, друге недеље Великог поста, Свету архијерејску Литургију служио је Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење презвитера: протојереја-ставрофора Зорана Крстића, протојереја-ставрофора Рајка Стефановића, протојереја Милана Беговића, протојереја Драгана Брашанца и протонамесника Небојше Ракића, и ђакона: Александра Сенића и Ивана Гашића.

На Литургији је владика Јован крстио и миропомазо Димитрија Обрадовића, сина Марка Обрадовића директора грађевинског предузећа „Оби“ и Милице из Крагујевца.

После прочитаног Јеванђеља, епископ је бираним речима протумачио прочитани одељак, истакавши притом огроман значај чврсте вере и исправног живота за спасење. Владика је нагласио да мимо Цркве нема спасења као што не користи ни молитва и вера која није правилна, тј. православна. Веома је важно да наше исповедање буде заиста православно и у Духу Јеванђеља, а сваки пут који нас одводи од Цркве води нас на странпутицу и није сагосносан.

Прелепим појањем, хор богослова је допринео да радост празника буде још потпунија.

Небојша Ракић, протонамесник

Саша Антонијевић, свештеник

ПРОТА МАРКО ПОДГОРАЦ

Прота Марко Подгорац рођен је 9. априла 1914. године у месту Опланићи, од оца Арсенија, земљорадника, и мајке Стане.¹ Рођен је као четврти од петоро деце. Основну школу је завршио у Сирчи, а шесторазредну Гимназију у Краљеву. Сваки дан је до школе пешачио око 5 километара, и 5 километара назад. Посебан проблем био је када је Морава ледила или плавила, па је морао да иде заобилазним путем, или када су снегови бивали велики. Дешавало се да до школе стигне тек када је настава била при крају.

Потом је учио Призренску богословију. Тамо су му најбољи другови били Радиша Пурић и Буда Радивојевић. Пурић је касније са четницима отишао у Америку. Владика Сава (Вуковић) је за њега сведочио да је био најбољи свештеник у Америци. Радивојевић је постао свештеник у Крушевцу.

Шесторазредну богословију завршио је у Призрену 30. маја 1936. године, као одличан ђак.² Добио је и награду од 500 тадашњих динара, као најбољи ђак. Новац није потрошио на себе, већ је родитељима купио прву краву, од које су они касније запатили стоку.

Војску је служио у Осјеку, а оженио се 25. новембра 1938. године са Драганом Катанић из Бреснице.³ Потом је, 1939. године, као свршени богослов, био чиновник Жичког црквеног суда у Краљеву,⁴ када је на своју молбу, рукоположен од Светог владике Николаја у чин ђакона 14. априла 1939. године у манастиру Жича.⁵ Прота Марко је касније радо истицао то своје ђаконство. У чин свештеника, исто у Жичи, рукоположио га је владика Николај 6. септембра 1939. године.⁶ Следећег дана, владика Николај га је поставио, решењем ЕБр. 1601 од 7. септембра 1939. године, за привременог пароха – приправника на упражњену прву закутску парохију у грузанском намесништву (уместо свештеника Којића из чувене породице Којић). Ту је дочекао и почетак рата.

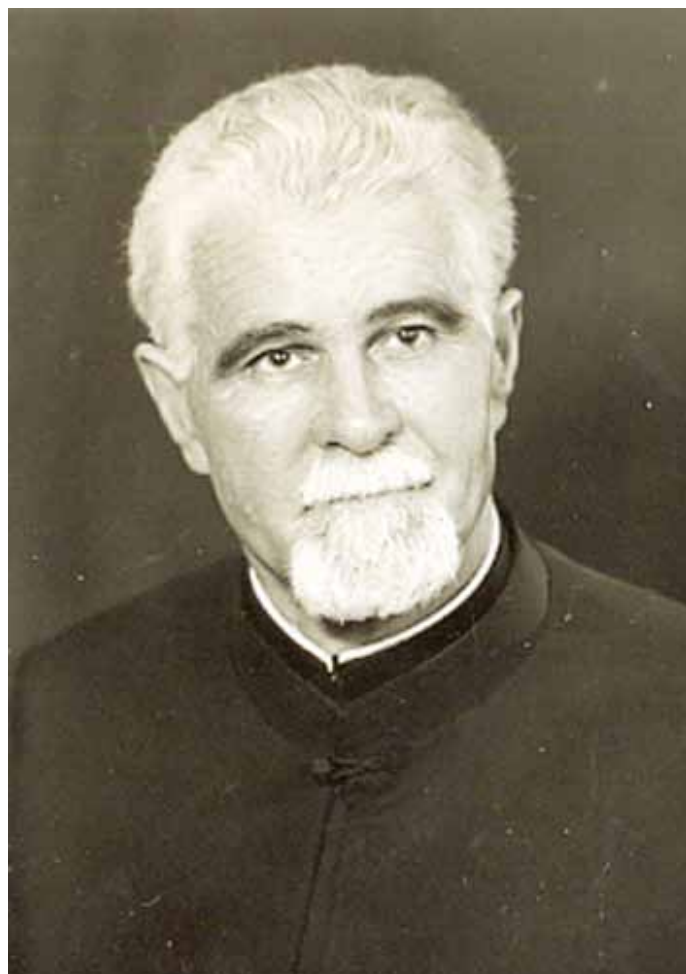
У току рата, владика Николај га је два пута слао са писмима и још неким стварима, да их однесе Дражи Михајловићу, генералу Југословенске војске у отаџбини. Други пут га је Дража питао: „Колико, прито, имате деце?“, и прота Марко му је одговорио да има две ћерке. Дража Михајловић је извадио 2 златна дуката, и дао му их за децу. Те две златне фунте протине ћерке и данас чувају.

У току рата догодило се у Закути да је прота Марко у цивилу наишао на окупаторе Бугаре, који су га спазили као човека са брадом, крстом и поносним држањем, и претпоставили су да је четник, па су га ухапсили, а прота се касније једва извукао из затвора.

Неки протини савременици кажу да је прота био близак и љотићевцима. У току рата је спасао многе сељаке из своје парохије, гарантујући за њих својом главом, што су ови после рата и помињали.

Током 1946. године било је много убистава у Шумадији, и општа тајна је била да то организује нова власт. Тако су и у Закути комунисти одлучили да убију свештеника Марка Подгорца. Неколико сељака, чланова партије, који су знали шта се спрема, обавестили су свога свештеника, те је он са породицом утекао убица-

ма. Примио га је прота Богдан Булатовић, стари свештеник пореклом из Црне Горе, парох грошнички.⁷ Потом је породицу сместио у стару кућицу неких познатика свештеника Грује Грујовића, коју су деца запамтила као пуну стеница.⁸ Прота Богдан је примио свештеника Марка као сапароха на грошничкој парохији. Опслуживао је једну грошничку парохију, али је половину прихода давао проти Богдану (Маркова деца су проту Богдана звала „деда прота“). Парохију, која је обухватала неколико села, опслуживао је пешице, а тек касније је купио бициклу. Једне зиме парохијани су га пронашли полусмрзнутог у снегу.

Прота Марко је био близак и са Марком Музикравићем, чувеним четником, па су комунистичке власти после рата сумњале да је Музикравић жив, и да прота Марко са њим одржава контакт. Третирали су га као реакционара. Прегледали су проти пошту, пратили га, и често га хапсили у сумрак. Када је бивао хапшен, породица је бринула, јер га је испитивао Срђа Радојичић, који је био страх и трепет за Крагујевац. Када би проти, док је био у притвору, супруга доносила храну и преобуку, говорили би јој: „Иди кући и чувај ћерке, твој поп ти неће скоро доћи.“ Много касније, прота Марко је знао да каже да се плаши једино Бога и Раје Недељковића. Проту су најчешће хапсили уочи великих празника. Дешавало се да га ухапсе уочи Васкрса, ислеђују читаву ноћ, а пусте га сутрадан, када се заврши Света Литургија.⁹

Реч Тито никад није прешла преко његових уста.¹⁰ Звао га је „онај“. За Божић није давао ћеркама да иду у школу, па су добијале неоправдане изостанке, укор директора и смањену оцену из владања. Тек на крају године, као добрим ђацима, поправљали би им оцене из владања.

Заједно са владиком Валеријаном имао је негативан став према послератном Свештеничком удружењу.

Владика шумадијски Валеријан, као администратор жички, одлуком ЕБр. 170/49 „за ревносну службу Богу, светој Цркви и Српском народу“, одликовао је црквеним појасом свештеника Марка Подгорца, тада помоћног пароха Грошничког у грузанском намесништву.¹¹

Православни Богословски факултет Универзитета у Београду уписао је пре рата, али рат је прекинуо његове студије. После рата је наставио студије и завршио факултет 19. септембра 1949. године.¹² Имао је жељу да упише и правни факултет, али је црква одвојена од државе, па му то није омогућено.

На факултету колега му је био и потоњи патријарх Павле.¹³

За пароха другог крагујевачког, након конкурса, поставио га је владика Валеријан 7. маја 1950. године.¹⁴ Само неколико година касније, у априлу 1956. године, владика Валеријан га је поставио за старешину Саборне цркве, што ће остати све до пензионисања.

Кућу иза цркве, у којој је живео, прота Марко је купио 1952. године. Сазнао је да се продаје та кућа, и да је цена 800 000 тадашњих динара. Није имао довољно пара, али је отишао да се распита. Када је газдарица која је продавала кућу, видела да је реч о свештенику, одмах је цену са 800 000 спустила на 400 000 динара, иако је већ имала купце по претходној цени. Договорила се са протом Марком да остане до своје смрти у делу куће, с тим што је сваки дан добијала пола хлеба,

литар млека и ручак. Прота ју је сахранио, и давао све даће, о свом трошку.

Као старешина Саборне цркве, желео је да та црква буде узор свим осталим црквама.

Знао је по цео дан да проведе у цркви, па чак ни на ручак да не оде. У порти је било преко двадесет стабала липе, па је требало на јесен покупити лишће, очистити цркву, средити ово, пренети оно... Црква је увек морала да буде веома чиста, па се дешавало да цркву обилази нека екскурзија верника, а прота Марко чисти са завијеном марамом око главе.

Успео је да врати звонару под црквено власништво, а у његово време покренути су велики грађевински подухвати у црквеној општини и епархији, што је у то доба политичке и социјалне беде била велика ствар. Најпре је успео да се 1956. године пренесу кости Симе Радуловића (ктитора звонаре) у звонару Саборне цркве. Тада је прота Марко предложио, а Црквени одбор је прихватио да се сваке године на Пренос моштију Светог Николе служи заупокојена Литургија и парастос покојном Сими. Исте године оправљена је ограда. Следеће године, највише захваљујући проти Марку, прикупљени су прилози и направљен је прелеп Христов Гроб, који је и данас у Саборној цркви. Преко плећа проте Марка превијали су се и сукоби око отимања дела порте, те суђење истим поводом. На Саборној цркви је 1959. године урађена тотална оправка споља. Обијен је стари малтер, па је црква омалтерисана а на крову је постављен и офарбан дупли лим. Исте године сређена је и црквена кућа изнутра. Немаштина је била тако велика да су се у цркви радовали и приложеним теписима, а када су шивене одежде за свештенике и ђаконе, то је велика радост била. Иначе, владика Валеријан, који је и сам скромно живео, 1960. године је приложио одежде за свештенике и ђаконе у Саборној цркви.

Уследило је време када се фрескописао олтар Саборне цркве,¹⁵ па тешка саобраћајна несрећа владике Валеријана, његова смрт, сахрана и период администрација.

У чин протојереја, свештеника Марка произвео је владика Валеријан на Ваведење 1959. године, у Саборној цркви у Крагујевцу.¹⁶

Правом ношења напрсног крста одликовао га је епископ Жички Василије, који је тада био администратор шумадијски. Крст му је на дан крсне славе, у његовом дому, предао владика Василије. На ручку је био присутан и епископ бачки Никанор.¹⁷

Затим је уследио нови период, који су, мора се признати, пратиле и благе друштвене промене. Благословом владике Саве, 1979. године, започет је за то време велики подухват фрескописања Саборне цркве. Најпре је обијен стари малтер због дотрајалости, па је поново омалтерисана црква и припремљена за фрескописање. У свим радовима прота Марко је био предводник. Фрескопис су осликала два мајстора: Никола Кундумакис из Атине, и Милоје Милинковић из околине Обреновца. Радови су завршени 1992. године, и у Саборној цркви су направили посебан, препознатљив амбијент.

Исте године када је почет рад на фрескописању цркве, започеле су и припреме за подизање нове зграде, која би била епархијски и црквеноопштински центар. Главни покретач тог подухвата био је новопридошли владика Сава, који је све радио са визијом, која је подразумевала сврсиходност и изводљивост пројекта. Владика је у свему имао велику подршку проте Марка. Зграда је подигнута до 1982. године, када је и освештана у Светлу суботу. У изградњи су заједно учествовале

Епархија и Црквена општина по пола. Црквена општина није имала довољно средстава, па је Црквени одбор одлучио да се продају две куће које су биле у власништву Црквене општине, и служиле су за становање свештеника.¹⁸ Епархија и Црквена општина поделиле су зграду по пола.

Године 1985. прота Марко је предводио свештенство у подухвату да се на Бозману, по жељи владике Саве, подигне црква. Бозман је тада било ново градско гробље, па је било пожељно искористити могућност да се бар ту подигне црква, ако је из политичких разлога у то време било немогуће добити дозволу за изградњу нових цркава у Крагујевцу. То се показало и приликом освештавања темеља цркве на Бозман гробљу, 18. августа 1985. године, када је из града дошло преко 1000 верника.

У време проте Марка подигнут је и нови двор, уређено је двориште, а настојање проте да се на Палилулском гробљу подигне црквена капела није остварено у тадашњем политичком вртлогу, мада та капела ни до данас није подигнута.

Прота Марко је био човек који је увек ситуацију сагледавао даље од других. Тако је био на страни тадашњег ђакона Слободана, који је за Црквену општину извео легендарне куповине три вагона парафина по изузетно повољној цени, или куповину целокупног тамјана из патријаршијског магацина уочи забране увоза тамјана.

Није прота био само неимар. Знао је да буде и добар домаћин разним црквеним делегацијама из света, којих је Крагујевац у то време био удостојаван. У Саборној цркви је било и мноштво духовних дешавања, а посебно место као духовни отац своје пастве прота Марко је заузео на парохији међу својим парохијанима. У парохији је био веома промишљен и добронамеран свештеник. Пролазио је кроз различита искушења, али је знао да мудро просуђује. Једном приликом је остао да попије кафу у неком дому. Разговарао је са свекром, а млада снаја је кувала кафу. Изгледа да је уместо шећера, грешком, сипала нешто друго. Касније је кући причао „да ништа горе у животу није попио“. Ту „кафу“ је на силу попио, како не би младу снају довео у непријатну ситуацију.

У парохији је и неколико деценија после његовог одласка, остало лепо мишљење о чувеном свештенику Марку, о чему може да посведочи и аутор овог текста. Када год су помињали свештеника Марка Подгорца, као да су помињали правог Христовог апостола, који и после своје смрти проповеда Реч Божију.

Прота Марко се поносио својим ђаконством код Светог владике Николаја. Једном приликом Српску Православну Цркву посетила је инострана црквена делегација, са неким (америчким) бискупом на челу. Он је зажелео да види и унутрашњост Србије, па су га довели у Крагујевац. Ту је изразио жељу да посети неки свештенички дом и да види како живе свештеници. Како је дом проте Марка био најближи, отишли су до његове куће. Када је гост ушао у собу у кући проте Марка, видео је на зиду слику владике Николаја. Клекао је испред слике, и на очиглед свих, прекрстио се.

Патријарха Германа је прота Марко познавао док је овај још био свештеник. Били су у блиским односима, али се то касније драстично променило. Повод томе била је молба владике Валеријана. У то време,

1958. године, припремао се избор новог патријарха. У избору су, не као данас, осим епископа учествовали и неки свештеници и делегати из народа. Делегат из Крагујевца био је господин Којунџић. Комунистичка власт је тада подржавала епископа Германа као кандидата који је био по вољи власти. Зато је владика Валеријан, као свог поверљивог свештеника, замолио проту Марка да оде до господина Којунџића, и да га замоли да не гласа за епископа Германа. Прота је тако урадио, а Којунџић је отишао за Београд, гласао за Германа, и све му испричао. Патријарх Герман се зато наљутио на проту Марка, и када је долазио у Крагујевац, није хтео ни да се поздрави са њим. Односи су се поправили тек 2-3 године пред смрт патријарха Германа.

Иначе, избор патријарха 1958. године веома је узнемирио духове у цркви. На владика Валеријана вршен је велики притисак да гласа за епископа Германа, кога је он раније и замонашио, али је је владика Валеријан упорно остајао уз свог кандидата – епископа Хризостома. Знао је владика Валеријан да су то опасне ситуације, и да му је потребан поуздан сведок. Зато је у тешким тренуцима притисака и претњи шумедијском епископу, прота Марко, као поверљиви владичин човек, био сакривен иза завесе како би слушао шта се у двору дешава.

Био је један од најистакнутијих свештеника епархије. „Човек од највећег кредибилитета, који се увек служио истином.“ Уважавао је људе и њега су људи увек уважавали.

Није имао длаке на језику,¹⁹ али ако би дошло до замерке са неким, гледао је да одмах опрости другоме, како је говорио: „Да не легнем са гневом.“

Они који су га познавали говорили су да је ишао право, као официр. Мантија је увек некако лепршала за њим. Био је поносан на свој свештенички позив и призив, и често је говорио: „Када бих се поново родио, опет бих био свештеник.“ Кажу да је био као олуја. А кажу да му је такав био и карактер.

Бивао је и помало „страшан“. Новорукоположенима је знао да каже: „Стани ту! Исправи леђа! Отпевај поново! Више мало! Добро је, вежбај тако.“

Оно што га је красило, за разлику од других свештеника блиских епископу, била је и отвореност према млађим свештеницима. Имао је прота Марко лепу особину да новорукоположене свештенике са најужом породицом одведе у свој дом на послужење и ручак. И увек касније био је спреман да са младим свештеницима поразговара, и да их посаветује.

Прота је живео аскетским животом. Туширао се хладном водом, а свако јутро је радио гимнастику, до последњих дана свога живота. Био породичан човек. Имао је две ћерке, Љиљану и Драгињу. Био је и веома штедљив. Ишао је само два или три пута у бању, да се лечи од ишијаса, или када је морао да прати владика Валеријана. У породици је пазио на сваки динар који се троши, и гледао је да се што више уштеди. За сваки празник знао је да доведе кући неког сиромаша, да га нахрани и обуче. У Виноградима је купио плац, и жеља му је била да на свом плацу подигне цркву. Жељу није испунио, али је стотинак метара од његовог плаца касније заиста подигнута црква. Новац који је дуги низ година штедео за подизање цркве, пун кофер пара, једног дана је подигао из банке. Из банке су јавили породици, да им је отац подигао огроман новац, па је супруга почела са њим разговор о томе. Прота Марко је

био изричит: „Од Цркве сам све имао, и Цркви ћу све да дам.“ Све је приложио Цркви, а износ и намену знао је само владика Сава. Након смрти и сахране прота Марка, породицу је посетио владика Сава, како би их утешио. Тада их је питао да ли знају колико је прота Марко дао цркви, и на њихов одговор да не знају, рекао им је да то знају само Бог, прота Марко и он.

Прота је био један од петорице пароха Саборне цркве, и по каснијем сведочењу сабраће улагао је „врло савестан и несребичан труд на благољепију Саборне цркве“.

Са опслуживања четврте парохије крагујевачке, и са места старешинства Саборне цркве, Марко Подгорац је разрешен 8. јуна 1987. године.²⁰

Тешко се разболео на Врбицу 1992. године, и убрзо је умро, 29. априла, у току Светле седмице. Велико опело служено је у Саборној цркви. Служили су га епископ шумадјски др Сава, епископ жички Стефан и преко стотину свештеника. Били су присутни и многи свештеници које је прота Марко исповедао уочи рукоположења. Сахрањен је на крагујевачком Градском гробљу, где је испраћен од оба епископа, свештеника и мноштва верног народа.

О проти Марку у Летопису Саборне цркве остало је записано: „Прота је био пун ентузијазма, енергије, тако да је буквално горео од љубави према својој вери и цркви, тачније речено, кад се ради на добру цркве и унапређењу исте. Такав је био целог свога службовања. Био је веома поштован и уважаван од свих структура градске и црквене власти, као и својих колега, а посебно од својих парохијана.“²¹

Напомене:

¹ Извод из матичне књиге рођених Марка Подгорца, Број 200-226 од 19. маја 1985. године, општина Краљево.

² Сведочанство о стручном богословском испиту Марка Подгорца Бр. 823 од 2. јуна 1936. године.

³ Летопис Саборне цркве у Крагујевцу.

⁴ Марку Подгорцу радни стаж је рачунат са почетком од 6. фебруара 1939. године. Патријаршијски управни одбор СПЦ Бр. 1375 од 20. фебруара 1953. године.

⁵ У Летопису Саборне цркве у Крагујевцу наводи се 13. април као датум рукоположења.

⁶ Грамата о рукоположењу Марка Подгорца. Православни епископ епархије Жичке Бр. 1811 од 25. септембра 1939. године. Потписао је владика Николај.

⁷ Грошница је тада била саставни део жичке епархије.

⁸ Разговор са породицом Подгорац.

⁹ По граду су колале и недоказане приче да је добар део ноћи проведених у полицији провео захваљујући писмима, која су од неког сабрата долазила на праву адресу.

¹⁰ Није као други патио од „двомисли“. Види у Политици од 17. јануара 1945. године, стр. 2.

¹¹ Православни епископ епархије жичке Бр. 190 од 18. фебруара 1949. године.

¹² Факултет је завршио са општом оценом 9, 19. Диплома Марка Подгорца о завршеном Православном богословском факултету у Београду.

¹³ На прослави 50 година матуре, срео је патријарха Павла, који је тада био рашко-призренски епископ. Патријарх Павле је кувао бели пасуљ, па су га заједно јели, потом је патријарх крпио неке ципеле, и на крају је прота Марко остао код њега и да спава, јер му није дао да иде у хотел да тамо коначи.

¹⁴ Свештеник Марко Подгорац се приликом постављања на ову парохију обавезао да ће породици покојног свештеника Миљивоја Филиповића исплаћивати 1000 тадашњих динара месечно, у току годину дана, као помоћ породици покојног свештеника. Православни епископ епархије шумадјске Бр. 272 од 7. маја 1950. године.

¹⁵ Олтар је осликао јеромонах Наум Андрић. Тај фрескопис више не постоји. Рађен је на старом малтеру, па је приликом фрескописања целе цркве, фрескопис поново урађен и у олтару на новом малтеру.

¹⁶ Епископ шумадјски Е. Бр. 668/1959 од 4. децембра 1959. године.

¹⁷ Летопис Саборне цркве у Крагујевцу.

¹⁸ Једну од тих кућа поконио је свештеник и ректор богословије Живан Маринковић. Оставио је и своју библиотеку. Оставио је и молбу, да га се на дан његове смрти свештеници Саборне цркве сете, и одслуже помен. Остало је да се о њему још понешто напише и помене у писанијама и молитвама.

¹⁹ Чувен је био његов мали рат са епархијским секретаром Радомиром Константиновићем. Знао је прота Марко и другим свештеницима да директно каже: „Ја нисам био за то да ти дођеш у Крагујевац.“

²⁰ Православни епископ епархије шумадјске Е. Бр. 275 /1987. године од 8. јуна 1987. године.

²¹ Летопис Саборне цркве у Крагујевцу.

САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ СА СЕДНИЦЕ ЕПАРХИЈСКОГ САВЕТА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Седница Епархијског савета Шумадијске епархије СПЦ одржана је 4. марта 2013. године на дан када Црква прославља свете апостоле Архипа, Филимона и Алфија у Владичанском двору у Крагујевцу.

Пре радног дела, чланови савета учествовали су у Светој Литургији коју је служио у Саборној крагујевачкој цркви Успења Пресвете Богородице Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован. Током Литургије произнесене су молитве Призива Светог Духа за благословен рад Епархијског савета на којем су разматрани дometri црквеног живота у Шумадијској епархији током 2012. године. Такође, у Катедралном храму новоизабрани чланови Савета положили су заклетву да ће своју дужност обављати у духу православног предања, поштујући Устав и остала правила Српске православне Цркве.

Отварајући заседање, којем је и председавао, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован је пожелео новоизабраним члановима Савета плодотворан рад на корист Цркве, односно захвалио им је на досадашњем ангажовању у својим парохијским заједницама, што их је препоручило за чланове Епархијског савета. Епископ је још пожелео члановима да њихов врло одговоран рад буде увек богугодан.

Сумирајући свој архипастирски рад у 2012. години, Преосвећени владика је истакао да су многе актуелне друштвене и економске тешкоће спречиле боље резултате, али да се и постигнутим може бити задовољно. Истакао је да су и у отежаним околностима током прошле године освештана четири новоподигнута храма, као и нови Владичански двор у Крагујевцу у којем је одржана и седница Светог архијерејског синода наше Цркве.

Чланови Савета су информисани од епископа да од децембра месеца прошле године, када се упокојио епископ жички Хризостом, обавља дужност администратора Жичке епархије и да значајан део времена посвећује обавезама у овој епархији. Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован казао је још члановима Епархијског савета да верује да ће све надаће надјачати наша вера и наше молитве и да се он, као архипастир, на свакодневним богослужењима, односно на Светим Литургијама које служи сваког дана, моли за спасење сваког човека.

Већина тачака дневног реда односила се на сагледавање црквеног живота у Епархији и на укупне резултате епархијских органа и тела током прошле године. Одговорни за функционисање ових органа поднели су о томе извештаје, уз исцрпне податке о материјално-финансијском пословању. Што се тиче финансијског пословања на нивоу Епархије, обезбеђено је да и прошле године приходи буду довољни да покрију све веће трошкове.

И на овогодишњем заседању Савет истиче да су напори које чини Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован са свештенством и монаштвом на литургијском и свеукупном плодотворном

препоруду верског живота у Епархији дали значајне резултате, што се нарочито види у све већем броју верника који активно учествују у свим видовима црквеног живота. Једногласно су подржали све видове архипастирског рада. Такође једногласно, усвојени су сви извештаји о раду у прошлој години установа, органа и тела Шумадијске епархије.

У разговору о питањима извођења верске наставе у основним и средњим школама на територији Шумадијске епархије, чланови Савета су информисани да часове православног катихизиса на подручју Епархије изводи око 150 вероучитеља. Број ученика који похађају ове часове је на нивоу неколико последњих година. Чланови Савета верују да ће њихов број у будућности бити повећан, односно да ће интензиван рад на побољшању квалитета верске наставе и на озбиљнијем стручном усавршавању вероучитеља привући више младих хришћанској науци.

Епархијски савет Шумадијске епархије врло успешним оцењује рад у прошлој години Епархијске издавачке куће Каленић, која је објавила више врло запажених теолошких књига, листа Каленић, радио станице Златоусти и епархијског Продајно-складишног центра.

Што се тиче активности у Епархији у текућој години, договорено је да поред редовних послова Епархије и њених органа, односно манастира, парохија и црквених општина, тежиште рада буде на већем укључивању Цркве у збрињавању потребитих, то јест да се изнађу могућности и средства да се материјално и на друге начине помогне појединцима који све теже живе у времену дуготрајне економске кризе.

У завршном делу заседања, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован захвалио се члановима Савета на досадашњем труду и показаној љубави. Пожелео је да и у 2013. години, заједничким снагама, у саборном духу, буду остварени постављени циљеви.

ПРЕДСЕДНИК ЕПАРХИЈСКОГ САВЕТА
ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ
ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ
ЈОВАН

ТУМАЧЕЊЕ НА КЊИГУ ПОСТАЊА И КЊИГУ ИЗЛАСКА СВЕТОГ ЈЕФРЕМА СИРИНА

(Крагујевац, Каленић 2013)

Пре истицања важности појављивања на српском језику коментара Светог Јефрема Сирина (306-373) на две књиге Старог завета, који су преведени са сиријског језика, ваља поменути да је преводилац Небојша Тумара нашој богословској јавности већ омогућио увид у високо цењену сиријску патристичку књижевност, превођењем (са сиријског) и објављивањем (двојезично, српски-сиријски) два драгоцене текста из овог корпуса, *О вери*, сиријског хришћанског писца Афраа-века (Отачник, број 2, 2009) и *Учење апостола Адаја*, анонимног аутора, почетак V века (Београд, 2010). Прошле године издавачка кућа *Каленић* објавила је ауторску књигу Небојше Тумаре *Света земља, Месија и Месијин магарац* о јеврејском верском фундаментализму у држави Израел, а у припреми за штампу налазе се *Химне о рају*, поетско дело Светог Јефрема. Реч је, према томе, о аутору који се посвећено бави сиријском хришћанском духовношћу, као и савременом јеврејском религиозношћу.

Када је реч о Светом Јефрему Сирину, не може се рећи да су његова дела недоступна на нашем језику (старом и савременом), јер је било запажених превода химни, молитава, егзегетских дела и аскетских поука, али не са сиријског. Дакле, Н. Тумара нас књигом *Тумачење на Књигу Постања и Књигу Изласка* први пут упознаје са учењем Светог Јефрема Сирина преносећи његово богословље директно са сиријског, матерњег Јефремовог језика, и то из дела чија аутентичност није спорна. Колико је важна напомена о разграничењу које дело заиста припада Јефему, видимо из објашњења А. Јевтића (*Патрологија*, друга свеска, 1984) зато што још нема критичког издања, „јер је Св. Јефрем и на сиријском, а поготову на грчком – а на грчки је преводен већ у 4. веку – много преписиван, компилиран и одузимањем; њему су се приписивала дела која нису његова, али у којима је могло бити одломака из његових дела, итд“.

Из Увода преводиоца дознајемо да је Свети Јефрем ове коментаре, које још назива *објашњење, излагање, превод, тумачење* написао у последњих десет година свог живота, када је након предаје његовог родног града Нисибиса Персијанцима (363), прешао у Едесу, у којој је настао велики број његових дела. У то доба ни за Нисибис (Низибију), ни за Едесу није била карактеристична отвореност према другим крајевима, већ пре изолованост, која се може приписати и Јефрему, што је дало патролозима право да закључе како „он није знао ниједну светску философију, није имао неку ученост ни образованост, да бисмо могли рећи да је његово учење... позајмљено од

грчких философа или од неких других философских или религиозних учења или искустава. Свети Јефрем је био изворно јеванђелски човек, истински хришћанин у вери и животу, и сва његова наука само је препричано и препевано Јеванђеље Христово“ (А. Јевтић).

Не занемарујући утицај који на православно Предање имају лирска (химнична) дела Светог Јефрема Сирина, овом приликом више пажње се посвећује његовом близumu, имајући у виду тему његове књиге која је преведена на српски језик. Није неважна напомена којим верзијама Светог писма се служио овај источни Свети отац, јер редакције које су му биле доступне битно одређују и смисао тумачења. Реч је о поменутој аутохтоности његовог богословља. Тако је за тумачење Старог завета углавном користио *Пеши-то* превод, односно сиријску верзију Библије, а врло ретко текст *Септуагинте*, понекад у преводу на сиријски. Зна се да је коментарисао и јеврејски текст, односно јеврејска објашњења. Предлогак за новозаветну егзегезу био је *Дијатесарон* Татијана Асирца (сажет текст сва четири Јеванђеља из II века, никада канонизован). Иако са данашњег становишта извори Јефремовог богословља не делују довољно ауторитативно, његово учење незаобилазно је у православној патристичкој мисли.

Јефремова методологија тумачења Светог писма полази од непосредног и буквалног смисла текста, да би поступно долазио до праобразних значења старозаветних лица и догађаја. *Дух Божији у Постању* је силни ветар који је заталасао и загрејао воду...

Поменута патролошка валоризација старозаветне егзегезе Светог Јефрема Сирина најбоље се потврђује самим његовим наводима, који су нам сада доступни у овој књизи. Тако стихове о Јаковљевим благословима синонима (*Постање* 49, 3-4), Јефрем схвата на следећи начин: „Као што је правда Јаковљева проклела првенца његова због злих дела његових, ово Рувимово проклетство је избрисано преко Мојсија, који је био потомак Јаковљев. Исто тако је избрисана и смртна пресуда коју је изрекао Бог за Адама, када је преступио закон. Син Божији је дошао и, са обећањем васкрсења које је обећао, поништио суд који је Адама испратио из Раја.“

Небојша Тумара, први преводилац једног прозног богословског дела Светог Јефрема Сирина на савремени српски са сиријског језика, као изворник за превод користио је издање према: R. M. Tonneau, *Sancti Ephraem Syri in Genesim et in Exodum*, CSCO 152, *Scriptores Syri* 71 (Louvain: Emprimerie Orientaliste L. Durbecq, 1955), које је поређено са манускриптом *Vatican 110*.

Н. Јованчевић

ПРАВОСЛАВЉЕ И МОДЕРНОСТ

Промоција књиге „Православље и модерност“ протојереја-ставрофора др Зорана Крстића на Коларчевом народном универзитету

Збирка студија, огледа и беседа на различите теме протојереја ставрофора др Зорана Крстића, обједињена под успешно постављеним насловом „Православље и модерност“, представљена је 12. фебруара на Коларчевом народном универзитету у Београду. На промоцији су учествовали поред аутора и Његово преосвештенство епископ јегарски Г. Порфирије, академик др Владета Јеротић, као и универзитетски професор др Дарко Танасковић, оријенталиста и бивши амбасадор.

Најпре је говорио владика јегарски Г. Порфирије.

– Православље и модерност није само модерна тема. То је тема која закупља хришћане од када постоји Црква у свету. Ова тема би могла да се срочи и мало другачије а да изражава исти смисао, а то је – Црква и свет. Често код људи постоји дилема да ли Црква има икакве везе са светом, са људима који живе изван замишљених граница Цркве, да ли верни треба да се мешају са светом или да беже од њега и да се затварају у себе, и да ли њихова комуникација са светом треба да буде критика и истовремено осуда света? Такав став није потпун, а с правом могу да кажем да не изражава Дух Цркве. Ми знамо да је Бог створио свет, и јасно се каже да је тај свет добар, и то је природа света. Бог је створио и Цркву као срце света, као сам свет света. Свет је украс, а Црква је унутар тога украса, да тако кажем украс украса. Не постоји непробојна мембрана између света и Цркве. Бог је поставио Цркву у свет да би читав свет постао Црква и да би се свет Црквом спасавао, то јест имао прилику да упозна истинско назначење света.

По мишљењу владике Порфирија у сваком од ових текстова могли би да пронађемо став да Црква нити је конзервативна, нити либерална, него је увек нова, а то по његовим речима значи да Црква, иако није од овог света, „увек мора да буде разумљива ономе коме се обраћа, то јест мора да се поистовећује са степенима и могућностима поимања онога коме се обраћа, као што је то било у доба Педесетнице“.

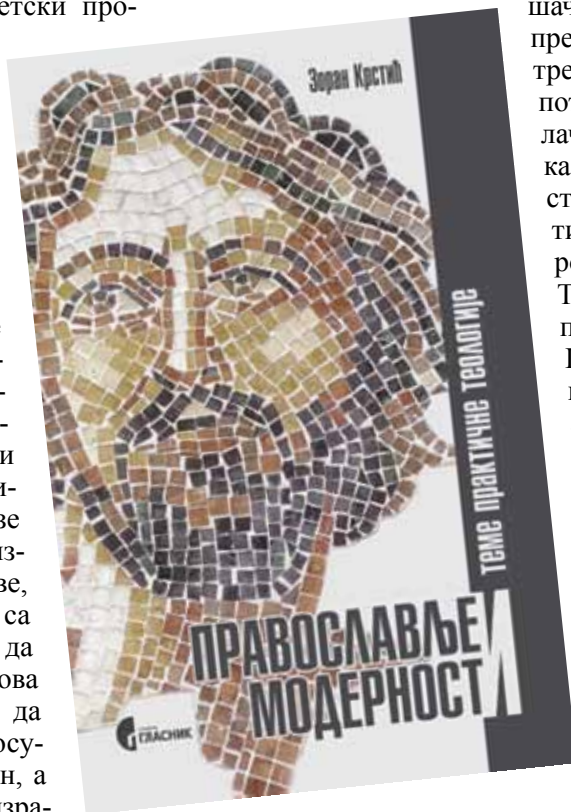
– Дилема коју поставља отац Зоран Крстић у овој својој књизи је дилема свих нас: да ли треба да будемо традиционалисти или треба да будемо модернисти у смислу либерализма. И најчешће он у својим тек-

стовима препознаје својеврстан комплекс који ми модерни хришћани имамо а то је страх од новог, страх од другачијег, страх од супротног у односу на нас. При том, с пуним правом, аутор констатује да је свет по својој природи увек у транзицији, увек у процесу промена. Заправо, затварајући се у себе ми постајемо хришћани

потрошачи. Живимо у једном потрашачком хришћанству, узимајући од предања само оно што нам је потребно, а са друге стране ми смо потпуно стерилни, нисмо стваралачки. Доживљавамо своју веру као нешто што је ствар прошлости, што пошто пото треба сачувати, али то није могуће јер је у природи творевине да је променљива. Тај страх, тај комплекс је нешто потпуно супротно и страном Духа Цркве. То јасно можемо видети и на примеру апостола Петра и апостола Павла. Апостол Павле чак каже „Свима сам био све.“ Дакле сваком новом поимању света, свакој новој култури. Јеврејима је Јеврејин, Грцима је Грк, Римљанима Римљанин, уподобљава се свакоме како би могао сваком да пренесе благу реч. То поистовећење није само психолошка ствар, није могуће поистоветити се у Духу Цркве уколико нисмо претходно црквена бића,

бића заједнице и поистовећени са Христом толико да кажемо: „Не живим више ја него живи Христос у мени.“

– Под модерношћу у овој књизи не подразумева се само оно што свету доноси нова култура и индустријализација, већ све оно што је другачије у односу на наше навике. Ова књига, поред осталог, без осуђивања, без презира, без ниподиштавања указује на многе друге духовне болести са којима се управо у оквиру традиционализма суочавамо, на пример, са доживљајем Цркве као националне институције и то најзначајније националне институције. Отац Зоран јасно указује да наша потреба да Цркву доживљавамо као заштићену и свету ствар унутар државе, није ништа друго него наслеђе многобожачког света где је сваки град имао Бога заштитиника, а свака држава националну религију. Модерно доба у којем данас живимо, које јесте доба секуларизације, у позитивном смислу те речи, као одвојености Цркве од државе, где сваки верник има слободу исповедања, заправо, јесте шанса за нас хришћане да сведочимо аутентичан живот у Христу, закључио је владика Порфирије.

– У књизи сам пронашао прегршт питања која и сам себи постављам, рекао је професор др Дарко Танасковић. – Мени се чини да је основно питање ове књиге како бити хришћанин данас, односно како бити модеран и постмодеран човек, а остати хришћанин. То је тешко питање на које се покушавају дати различити одговори, а отац Зоран Крстић је кренуо једним бескомпромисним а отвореним путем. Запазио сам, иначе, да у свакој књизи постоји једна реченица или пасус у којем је аутор сажео своју темељну мисао а често је она дубински мотив писања. За мене је кључна реченица ове књиге студија, огледа и беседа следећа реченица: „Све оно што нам данас често личи на хаос и метеж јесте у суштини потрага за смислом. Човек данашњице, друштво, цео свет, као и у свакој епохи трагају за смислом, али сада на другачији начин него раније. Простор тог трагања је глобалан. Модерност се глобализује, а људи свих меридијана и раса се питају како живети и како пронаћи смисао животу у свету који прети да се обесвети. У том и таквом свету је Христос и даље пут, истина и живот.“

Овом књигом оца Зорана Крстића ми смо на магистралу овог трагања, где заиста најумнији мислиоци, како световни тако и црквени, трагају за смислом. Овде варнички нешто од оног дијалога између Јиргена Хабермаса и сада већ бившег папе Бенедикта шестестог, као кардинала Рацингера.

Академик Владета Јеротић је нагласио да је ова књига „јединствена“ и да о томе не говори патетично него зато што мисли да „оваквих књига нисмо имали до сада и да је питање и да ли је цео православни свет имао овакву књигу,“ поредећи је једино са књигом Андреја Курајева „Да ли сви путеви воде Богу“ у којој је ипак постојала извесна скепса према Западу. Коментаришући став из књиге да „бити православан и модеран изазива подозрење, а бити православан и конзервативан представља очекивану комбинацију“ професор Јеротић је истакао да је ова књига изазов јер нам говори о традиционализму и фундаментализму, али и о значају сумње и чињеници да човек у животу увек пролази кроз догматски, скептички и критички начин мишљења. По његовим речима ова књига нас учи и како бити отворен, јер сваки човек жели да буде отворен, али се истовремено и затвара, а разлог за затварање су страхови.

Гордана Јоцић

У СПОМЕН УПОКОЈЕНОЈ СЕСТРИ МОНАСТИРА ДРАЧЕ МАРИНИ

Монахиња Марина, у свету Миланка Савић, рођена је 15. новембра 1951. године у богомољачкој породици, од оца Милорада и мајке Станојле, као треће од укупно седморо деце. Богобојажљиви родитељи двоје своје деце посветили су Господу, одредивши их за монашки живот: дванаестогодишњу Миланку (монахињу Марину) и осамнаестогодишњу Драгу (монахињу Параскеву).

Уочи Успења Пресвете Богородице 1963. године, дванаестогодишња Миланка долази у манастир Драчу, који је тада водила чувена игуманија Јелена (Јокић). На Ивањдан 1971. године у чин расе и камилавке монаши је тадашњи епископ шумадијски Валеријан, давши јој име Марина. Чин мале схиме добија 21. маја 2009. године од Епископа шумадијског Господина Јована.

Монахиња Марина је у свом дугом монашком животу (више од четири деценије) обављала сва монашка послушања. Сви који су је познавали, памте је као ведру, вредну и увек насмејану монахињу која је увек и за свакога знала да пронађе речи оправдања и утехе. У Дивостину, тадашњем метоху манастира Драче, провела је више од двадесет година. Само онај ко није долазио у Дивостин, није знао за Маринине чувене мелеме којима је многе болне излечила.

Нама, њеним последницима, остаје да се увек у радости, онако како је и она радосно живела, сећамо наше сестре и да се надамо, када и ми кренемо њеним путем, да ће нас озарити њен весело осмех који ће нам одагнати сваки страх.

Сестро Марина, хвала ти за све веселе тренутке, за све речи утехе и за све време које смо у љубави провеле са тобом.

Монахиња Марина упокојила се 19. фебруара 2013. године. Опело је служио Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован.

Јелена, игуманија манастира Драче са сестрама

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР РАДОВАН ЈОВИЋ

Протојереј ставрофор Радован Јовић упокојио се у Господу у свом родном Секуричу на дан када Света Црква прославља преподобног Данила Столпника, 24. децембра 2012. године. Заупокојена Света Литургија служена је на дан сахране 26. децембра у секуричком Храму Сабора Светог Архангела Гаврила, којом је началствовао протојереј ставрофор Живота Марковић. Опело је служио протојереј ставрофор Сава Арсенијевић, уз саслужење свештенства Левачког архијерејског намесништва. У име епископа шумадијског Господина Јована од проте Радована опростио се отац Сава Арсенијевић, док је о покојниковом животном путу говорио протојереј ставрофор Живомир Миловановић.

Прота Радован Јовић се родио у левачком селу Секуричу 9. августа 1927. године, од оца Живојина и мајке Станимирке. Основну школу завршио је у свом селу, нижу гимназију у Јагодини а средњу богословску школу у Призрену 1952. године. Био је ђак угледне генерације, друге после Другог светског рата, која је оставила неизбрисив траг у послератној мисији Српске православне Цркве. Ова генерација је имала 27 дипломираних богослова, међу којима су и садашњи српски патријарх Господин Иринеј и један свештенотученик, прота Миливоје Тирић, који је погинуо за време бомбардовања 1999. године у граду Варварину.

Отац Радован је рукоположен у чин свештеника 1953. године од стране епископа рашко-призренског Владимира, када бива постављен за пароха сирићанске жупе код Штрпца, у Епархији

рашко-призренској. Служио је затим на парохији у Врбовцу код Урошевца, да би 1962. године прешао у Шумадију и најпре био парох у Крчину, а затим у Овсишту и Горњој Трнави код Тополе. Од 1965. до 1986. године, до пензионисања, службовао је у Доњој Шаторњи.

Отац Радован је болест из младости носио читавога свог живота храбро, без роптања, са великом надом и вером у Бога Господа. Мада физички слаб, радио је на њиви Господњој много више него што би урадили здрави и много снажнији од њега. У Штрпцима је 1956. године подигао изванредан парохијски дом, а у Крчину је реновирао, проширио и оспособио за становање тамошњи парохијски дом. У Шаторњи је са својом верном супругом, сада покојном Миром, лично копао темељ за градњу парохијског дома на плацу који је сам купио за Цркву у Шаторњи. У исто време, отац Радован је још више радио на пољу црквеном, у смислу обогаћивања верскога живота у својим парохијама, проповедајући Христа распетог и васкрслог, примером свог личнога и породичног живота. Свима је сведочио постојање Бога Живога, позивао све да живе побожно и честито, да таквим животом доказују да смо достојни наследници наших предака. Нико никада није чуо да се пожалио на свој живот, да се пожалио на Бога, нико никада није чуо да му је било тешко, да је незадовољан, писао је и говорио о свом животу, истичући да се у свему пројављује спасоносна воља Божија, да само трпљењем и вером можемо да се спасемо, и да је све што је људима немогуће, Богу могуће.

МЕНИ СЕ СЛУЖЕ ИКОНА

Одломак из књиге Валерија Лепалина *Икона у руској поезији XX века*

Иконопис у животу и стваралаштву Ане Ахматове

Ана Горенко је од детињства живела са иконама. Молитвено место са упаленим кандилом било је природан и обавезан део дома. Још шездесетих година у аутобиографским запажањима Ана Ахматова је овако описивала своју девојачку собу у Безименом сокаку Царског села, где је живела од друге до шеснаесте године: „Кревет, сто за припремање часова, полица за књиге. Свећа у бронзаном свећњаку (струје још није било). У углу икона.“¹

Соба без икона на Ахматову оставља чудан и чак тежак утисак – утисак да је без прозора према небу. Ахматова је 1962. године током шетње по Петрограду посетила Петрову кућицу. Тамо је њену пажњу привукла царева „разбојничка безикона трпезарија“. Разбојничка управо зато што је без икона, без молитвеног угла. Нема се где помолити пре обода, нема се коме захвалити за добијену храну, као што смо то видели и у стиховима Кличкова.

(...)

Молитвени угао са иконама пре свега је место молитве. Навешћемо две строфе из једне од најпознатијих песама Ахматове. Њу је цитирао Николај Гумиљов у *Писмима из руске поезије* 1914. године, а потом су на њу пажњу обратили готово сви критичари – како поштоваоци, тако и непријатељи Ахматове.

Подерани ћилим под иконом,
У прохладној соби мрачно,
И густе бршљан тамнозелени
Обавија широко окно.

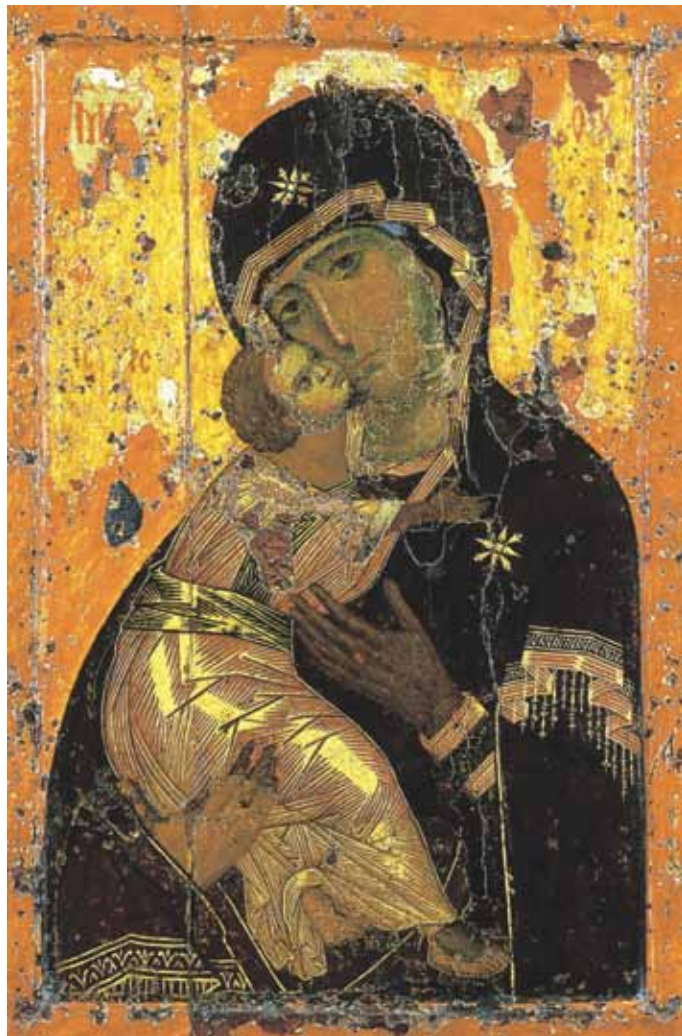
Од ружа струји мирис слатки,
Пуцкета кандило, једва гори,
Шарено осликани сандуци
Руком мајстора брижног.²

У овој песми Ахматова налази ситне детаље *молитвеног начина живота*: ћилим је подеран од дугог мољења на коленима; фитиљ у кандилу пуцкета, готов је да се угаси, зато што одавно гори.

Молитва пред иконом може бити у вези с неким конкретним лирским сижеом и може имати појединачан карактер. Међутим, иконе се код Ахматове чешће јављају као сведоци непрекидне молитве. Лирска јунакиња у помоћ дозива Господа и Његову Пречисту Мајку у свим животним приликама, за њу не постоји таква прилика у којој је неумесно помолити се Богу или Га поменути. А тежак положај само подстиче на дуготрајну постојану молитву.

Поново се у прохладној собици
Богородици молим...
Тешко је, тешко живети као затворница
И тешко веселом бити.³

Древну причу из *Легенде о чудесима иконе Владимирске Богомајке* Ахматова оживљава и на нов начин обликује у песми *Јадиковка* из 1922. године.

Господеви поклоните се
У светом двору Његовом.
Спава јуродиви у порти,
На њега звезда гледа.
И крилом анђеоским дотакнуто
Звоно не проговори
за узбуну грозним гласом,
Већ праштајући се заувек.
И одлазе из обитељи
Ризе древне остављајући
Чудотворци и светитељи
помажући се штапом.
Серафим – у шуми Саровској
Стадо сеоско да пасе,
Ана у Кашин, још не кнежевски,
Лан бодљикави да чупа.
Испраћа Богородица,
Сина умотава у капут
Што стара просјакиња изгуби
На Господњем улазу.⁴

Песма представља слободну варијанту на тему староруског предања. Године 1521. Махмет Гиреј са кримским, ногајским и казанским Татарима продро је унутар граница Русије и зауставио се код Москве. Престоница се могла ослонити само на Божију помоћ пошто су војне снаге биле недовољне. Једном се ноћу јуродиви Василије молио у порти Успењског храма за спасење града. Имао је виђење. Храм се отворио, икона Владимирске Богомајке подигла се са свог места, изашла кроз врата и Василије је чуо глас: „Отићи ћу из града са светитељима.“ Исте ноћи слепа монахиња Вазнесенског манастира имала је виђење. Кроз Спаска врата излазили су из Кремља московски светитељи и чудотворци. Због грехова житеља носили су са собом и икону Владимирске Богомајке. Њима у сусрет од реке Москве пели су се преподобни Сергије Радоњешки и преподобни Варлаам Хутински, и павши код ногу светитеља молили су их да не остављају сироте грађане у таквој несрећи. Услишили су светитељи молбе преподобног Сергија и преподобног Варлаама, одслужили су молебан пред чудотворном иконом, осенили град крстом и вратили се у Успењски храм.⁵

Ахматова је из старог предања узела сужејну основу, јуродивог у порти, одлазак светитеља и чудотвораца. Све остало она је прерадила, као и Кљујев, додавши песми савремени смисао. Као што су некада светитељи напуштали град због грехова житеља, тако и сада (1922. године) они напуштају Москву због помамног безбожја, беса, богохуљења и незаконитог физичког обрачуна са Црквом и њеним служитељима. Зато песма и почиње позивом читаоцу да се Господу поклони како би спречио невољу. Ова два стиха представљају парафразу неколицине стихова из Псалтира.⁶ Јуродиви спава у порти и зато даљи опис можемо схватити као његово виђење у танком сну. Ахматова у виђење уноси важан детаљ: светитељи излазе уз звоњаву звона, али не звоњаву за узбуњивање, нити за почетак службе, већ уз опроштајну, погребну звоњаву. Из обитељи одлазе светитељи, „остављајући древне ризе“. Чини нам се да је то једна од најбољих слика у песми. Икона као образ Првообраза не само да представља светитеља, него га и показује. Код Ахматове светитељи напуштају своје иконе. Иконе су за њих само одећа, само риза. Светитељи одлазе и у храму остају само слике светих са којих је „одлетела благодат“. Од светитеља који напуштају обитељ Ахматова именује само двоје. Преподобни Серафим Саровски (†1833) био је прибројан светима недуго пре револуционарних потреса – 1903. године. Преподобни Серафим у XIX и почетком XX века није био мање поштован од преподобног Сергија Радоњешког. То да управо он напушта Москву уноси у догађај ноту безизлаза. Преподобна Ана Кашинска (†1338), супруга светог благоверног кнеза Михаила Тверског била је уврштена у ред светитеља 1650. године, а 1909. године још једном

је свечано потврђено њено прослављање. Ахматова је изабрала за песму ову светитељку вероватно зато што је носила њено име, иако је и сама песникиња говорила да је крштена у част пророчице Ане, учеснице Сртења Господњег у Јерусалимском храму. Морамо приметити да светитељи са својих икона не одлазе у Црство небеско (тај мотив је у руској поезији тога времена већ присутан, на пример код Кљујева); они напуштају само град и иду на село да помогну сељацима у обављању њихових тешких послова. Али чаша гнева Господњег још се није напунила, Богородица са Сином испраћа светитеље. Њено бесконачно милосрђе и туга за род људски приморавају је да остане у обитељи, то је и залог повратка светитеља у њу. Песма није случајно названа *Јадиковка*. То је јадиковање над одлазећом Русијом, над уништеном светињом, православном Русијом. Као и у XVI веку остаје нада само у Богородицу. И раније је, из других разлога, на почетку Првог светског рата Ахматова певала:

Богородица бели прострла је
Над патњама великим покров.

Овде је, као код Блока или Кузмина, очигледан визуелни утисак иконе Покрова Пресвете Богородице на коме Богородица у рукама држи симбол заступништва, покровитељства и заштите пред Богом – омофор. При том Ахматова пред собом види московску, а не новгородску иконографску варијанту иконе. На новгородској покров држе Анђели над главом Богородице и он је цинобер боје. Карактеристично је такође да се ова песма налази у књизи *Anno Domini*, одмах иза циклуса *Библијски стихови*.

Са руског превела Марија Дабетић

Напомене:

¹ Хейт Аманда. *Анна Ахматова. Поетическое странствие. Дневники, воспоминания, письма Ахматовой*. М., 1991, стр. 221.

² Ахматова Анна. *Сочинения в двух томах*. М., 1986, том 1, стр. 74.

³ Исто, ром 1, стр. 121.

⁴ Ахматова Анна. *Сочинения в двух томах*. М., 1986, том 1, стр. 149.

⁵ Према предању, заступништвом Богородице град је био спасен на следећи начин: Татарима се учинило да око Москве стоји огромна војска. Извидница је такође рапортирала о небројеној војсци. Татари су одступили, иако уистину велику војску Московљани нису имали.

⁶ Види: Пс 83, 3; 95, 8; 115, 10; 134, 2. За време шетње по граду 1962. године Ахматова је приметила да се на фронту Владимирског храма помаља збијени натпис: *Господеви помолитесја во свјатем дворје Јего* (Хет Аманда. *Анна Ахматова. Поетическое странствие. Дневники, воспоминания, письма Ахматовой*. М., 1991, стр. 200.

Џон Хенри Њуман

МАЛИ ОБЛАК

Одломак из романа *Калиста*, поглавље четрнаесто

Оваква комуникација је трајала око недељу дана, постајући све чешћа и садржајнија, док се Агелијус није оспособио да уз помоћ других хода и изађе из куће. Свештеник и роб су га једне вечери ухватили за надлактице и посадили пред обзорјем предивног крајолика, прекривеног дугом сенком далеких планина, иза којих је сунце крочило својом устаљеном путањом. Ваздух је био испуњен хиљадама мириса. Сјајни колорит западног неба одударало је од неупадљивих, мада разноврсних нијанси богатстава околне природе. Жетва пшенице и јечма била је окончана, али су њиве још увек биле прекривене окаснелим бобом. Маслине и кестени су били препуни плодова. Ране смокве су се већ продавале у бакалницама, док су бескрајни виногради стрпљиво чекали сунце наредног месеца да испуни њихова обећања. Предивни приказ је на достојанствен начин говорио о човековој исхрани и благостању. Неизрециви мир предвечерја прекривао га је као каква свечана хаљина. Све је то било исувише слатко за некога ко је дуго био везан за монотонију болесничке собе, још увек неспособног да сам брине о себи. Тихо је плакао. Устао је из мртвих. Пао је и устао у један другачији живот, осетио је то. Овако је излазио свако вече, у току постепеног али сигурног опоравка, напредујући ка потпуном оздрављењу.

Једне вечери, пошто је видиком нахранио очи и мисли, рече: – „Mansueti hereditabunt terram.“ У овој земљи истински уживају само они који верују у њеног Творца. Као да сваки покрет ваздуха говори колико је Бог добар према мени.

Цецилијус одговори: – Ови видици су само сенке оног бољег Раја који је наш дом, у ком не вребају звери, где нема отровних гмизаваца нити греха. Дете драго, зар бих се ја могао плашити мање од тебе? Они који су затворени у тесним градовима виде само дела човечија, која су зла. Награда за мој долазак из Картагине је то што сам овде изашао пред лице Божије.

– Пагани све ово поштују као Бога – рече Агелијус. – Мени је то веома чудно: како неко може да заборави Творца у Његовим делима?

Цецилијус се за тренутак замисли, уздахну, а затим рече: – Агелијусе, ти си одувек био хришћанин.

– А ти ниси, оче? – упита овај. – Па добро, ти си заслужио благодат која је мени дата бесплатно.

– Агелијусе, – рече свештеник, – она се свима даје бесплатно. Човек је заслужије тек када она овлада њиме. Ипак, мислим да си је и ти заслужио, иначе откуд та разлика између твога брата и тебе?

– Шта знаш о нама? – упита Агелијус нестрпљиво.

– Не много, – одговори он, – тек понешто. Пре три или четири године предузет је покушај да се хришћански дух у овим крајевима оживи, да се помогне Црквама проконзулата и да се попуне празне катедре. Још увек ништа од тога није успело, али предузети су неки кораци. Једна од намера је повратити преостале хришћане. У ту сврху мене су послали овамо. Тако сам и чуо за тебе и твог брата. Када ми је живот

био у опасности био сам принуђен да бежим, па сам се сетио ваше куће. Морао сам да делујем у тајности, не знајући ко су нам пријатељи, а ко противници.

– Други разлози су те навели у мој дом, оче, – рече Агелијус, – али боље уточиниште ниси могао пронаћи. Овде те ништа не може узнемирити нити навући сумњу. У време сабирања плодова са планина се слива мноштво странаца из разних племена. Ти се најзглед ни по чему не разликујеш од њих, а мој брат је одсутан, превози неку пшеницу у Картагину. Прогони су те навели овамо, али твоје мучење није било узалудно, оче: вратио си кући једног луталицу. – После краће паузе додаде: – Осећам се довољно добро да бих се могао исповедити. Можемо ли то да обавимо вечерас?

– Било би добро, – одговори Цецилијус, – с обзиром да не знам колико дуго ћу се још задржати овде. Очекујем да ми човек од поверења донесе депешу. Већ три дана сам код тебе. Али сигуран сам да се нећемо растати задуго. Шта ћеш овде? Мораш доћи код мене. Ја ћу те припремити и послати назад у Сику, да сабереш и повратиш раштркано стадо.

Агелијус се окрену, наслони на свештениково раме и засмеја: – Не смејем се од лакомислености ума, већ од дубине изненађености и радости што тако мислиш о мени. То је некада био мој сан. Али не, немогуће... Не мислиш ваљда да бих ја, овако слаб, икада могао снаге да учиним нешто више од онога што је потребно за спасење моје сопствене душе?

– Спасићеш своју душу спасавајући душе других, – рече Цецилијус. – Сине, рекао бих ти још нешто, кад бих сматрао да је то добро за тебе.

– Али, оче, моје срце је тако слабо, тако колебљиво! – узвикну Агелијус. – Шта да чиним са самим собом? Ја нисам од херојске сорте.

– „Virtus in infirmitate perficitur“, – рече свештеник. – Шта *ти* да чиниш са самим собом? Зар не би требало да будеш само инструмент Другога? Наш свршетак, твој и мој, ће бити исти, само што ће твој наступити задуго после мог.

– Ех, оче, то је због тога што ћеш *ти* изгорети много брже! – одговори Агелијус.

– Мислим да видим мог гласоношу, – рече Цецилијус. – Неко је ушао у башту кришом, или барем ван утабане стазе.

Као што је Цецилијус приметио, имали су посетиоца. Али то није био гласоноша, него Јуба. Приближавајући се, посматрао је Цецилијуса са великом знатижељом. Просто га је гутао погледом. Цецилијус га осмотри пажљиво и рече Агелијусу: – То је твој брат.

– Којим добром, Јуба? – обрати му се Агелијус.

– Био сам на путу, послом – рече Јуба. – Чуо сам да си био болестан. Је ли ово твој неговатељ? – Осврну се ка њему готово окротно, и рече: – Па ово је хришћански свештеник!

– Зар Агелијус нема друге познанике осим хришћана? – упита Цецилијус.

– Познанике? Наравно! – одговори Јуба. – Допадљиве, безазлене, драге познанике из неких других кругова, почев од, рецимо, мене. Прикане, ниси ти нама ни до колена, мада, морам признати, својски си се потрудио.

– Јуба, – рече брат, – ако имаш неког посла овде, реци и заврши шта имаш да завршиш. Немам снаге да се расправљам са тобом.

– Посла? – рече Јуба. – Ја овде могу да нађем много посла, ако желим. Ово је хришћански свештеник, сигуран сам у то.

Цецилијус га погледа тако смирено и добродушно, да Јуба са одвратношћу скрену поглед. Рече му: – Ако сам свештеник, онда сам овде да потражим тебе као једно од своје деце.

Јуба се тргну, али истог трена подругљиво рече: – Погрешно си, оче. Говори са онима који те сматрају својим. Ја сам слободан човек.

– Сине мој, – одговори Цецилијус, – ти си био поучаван. Треба ићи напред, а не уназад.

– Шта ти знаш о мени? – рече Јуба. – Сигурно ти је овај испричао...

– Твој лик, твоје понашање, твој глас говоре сами за себе. Није ми потребно да ми било ко други каже. Чуо сам за тебе пре неколико година, а сада те и видим.

– И, шта видиш у мени? – рече Јуба.

– Видим гордост тела која је погазила веру.

Јуба поче да њишти више него да се смеје, дивље и презриво: – То што ви, робови, називате гордошћу ја зovem достојанством.

– Ти верујеш у Бога, Творца неба и земље, колико и ја, – рече свештеник, – али му се свесно противиш.

Јуба се осмехну: – Ја сам са своје стране слободан колико и Он са своје.

– Мислиш, слободан да грешиш, – одговори му Цецилијус, – и да се мучиш због тога?

– Ти можеш рећи да је то погрешно и да је мучење, – одврати Јуба, – али, што се мене тиче, ја не сматрам погрешним оно што Он назива погрешним. А ако ме препусти страдањима, то је зато што је јачи од мене.

Свештеник је неко време ћутао. Није било емоција ни са једне стране. Чудан приказ: бестрасно супротстављени један другоме, као Свети Михаило и његов противник.

– Нешто у теби говори исто што и ја, – рече Цецилијус.

– Тај унутрашњи глас је на страни Творца, он те прекоревача.

– Он ми га је усадио, – рече Јуба, – а ја ћу се потрудити да га искореним.

– У том случају, на Његовој страни ће бити не само моћ, већ и правда – рече свештеник.

– Никада се нећу улагивати нити клечати – рече Јуба.

– Увек ћу бити господар и заповедник своје сопствене душе. Сва овлашћења ће бити моја, не прихватам поделу власти.

Цецилијус опет заћута на кратко, а затим рече: – Сине, душа ми говори, тачније мој Творац и твој, да те чека веома болна пресуда. Покај се док још можеш.

– О својим предосећањима говори женама и деци – рече Јуба, – Ја сам спреман на све, ништа ме не може сло-
мити.

Агелијус није имао снаге да учествује у овој сцени. – Оче, – рече он, – то је његов пут, али ја му не верујем. Има он и боље мисли. Јуба, одлази! Ниси пожељан овде.

– Агелијусе, – рече свештеник, – овакве речи ми нису стране. Нисам млад, видео сам много тога, а и сама моја служба и положај с времена на време бивају поругани. Познавао сам човека који је своје зле мисли и речи

Јуба је слушао као под присилом. Када је свештеник завршио, он је проговори особито жустро, тоном за њега неуобичајеним. Снажно запуши уши: – Престани, ућути! Нећу их ја издати, нема потребе да их ја издајем. – Смејао се. – Црна мочвара сама ради свој посао. Гле! – викну, повуче свештеника за раме и показа му шуму, одакле је долазио ветар. – Свештениче, ти си један од оних који имају способност да предсказују судбине других, а слепи су за своју сопствену. Тамо прочитај шта те очекује, то није тежак задатак.

Прст му је био уперен ка месту где се, прекривена дебелим слојем лишћа, светлוצала површина мочваре. Вода која је извирала из шљунковитог тла или се таложила од ноћних испарења увирала је у удубљење пуно иструлеле вегетације из претходних година. Отуда се лагано цедила у поток, здравији од пространог резервоара, оивиченог дубоким и широким појасом глиба – прелазног стадијума између некадашњег богатог биљног гнојива и разноликог света инсеката који се из њега рађао. Облак испарења се надвијао над овим призором, високо у ваздуху. Непријатан, помало застрашујући звук, фијук или зрик, допирао је из облака до наћуљених ушију наших посматрача. Било им је јасно шта то значи. – Оно, – рече Јуба, – оно ће вам пресудити, пре неголи императорски едикт, информант или проконзуларни апаритор, и то неће бити моје дело.

Похита низ брдо и убрзо ишчезе из видика. Агелијус и његов гост се погледаше у ужасу: – То су скакавци! – шапнуше један другом, улазећи у кућу.

Са енглеског превео Иван Недић

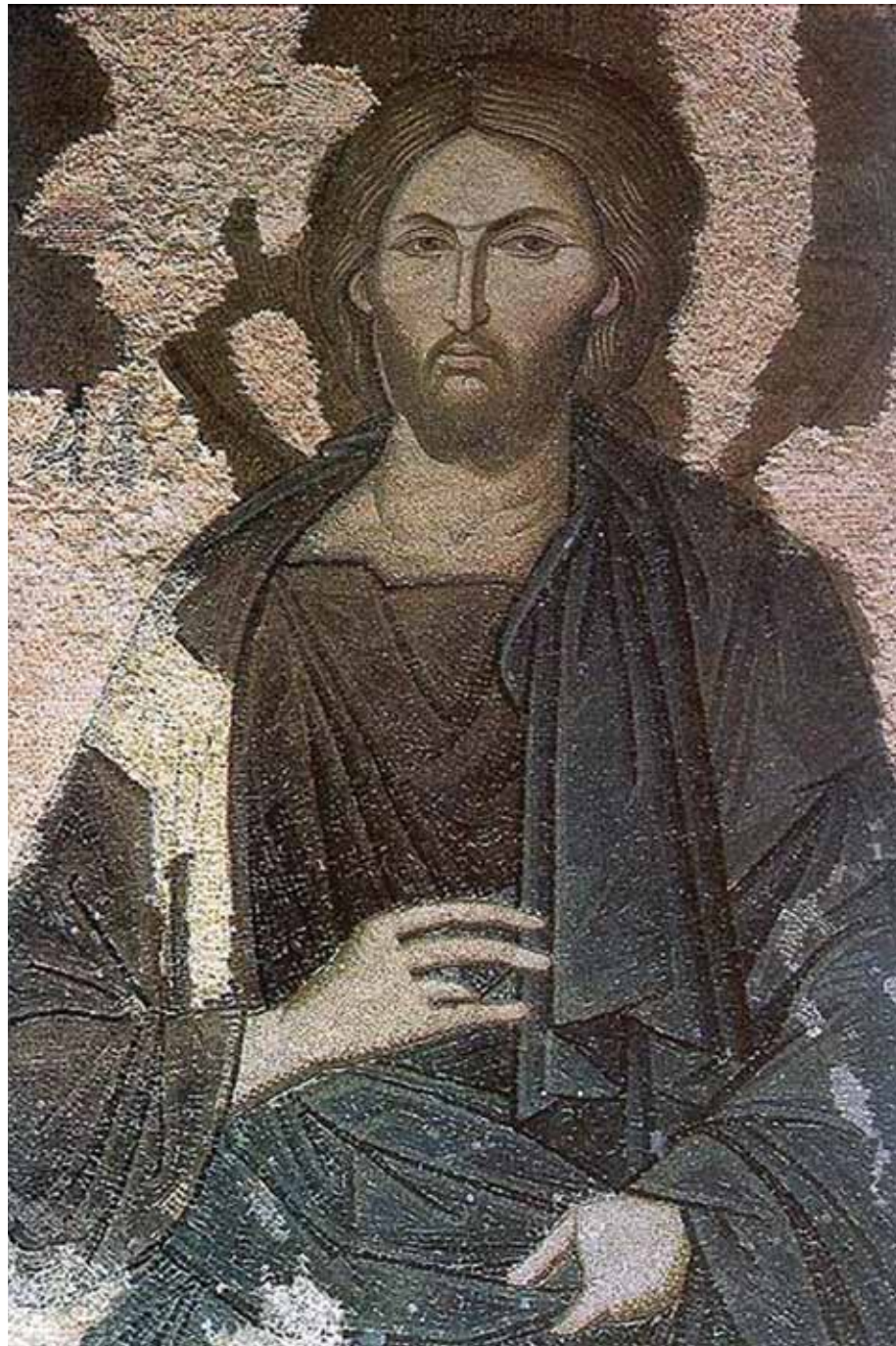
спровео у дело. Одрекао се од свога Творца и предао се служењу зломе. Издао је своју браћу и постао виновник њихове смрти. Године су пролазиле, он је остарио. Када сам га први пут видео већ је био савладан болешћу. Дао сам му да посматра једну икону. Била је то икона Доброг Пастира. Скренуо сам му пажњу на узалудне покушаје једне овце да напусти стадо, на њену ирационалну аверзију према свом дому и очајничку одлучност да прође кроз бодљикаву ограду. Избола се и изгребала на грубу алоју, и на крају остала заробљена у њеном суровом загрљају, непомична и крвава. Затим ју је Пастир, који је морао да повреди својих руку дело, ослободио и вратио назад. Бог никада не касни: Његова сила је кроз икону покренула човека. Рекао сам му: „Ово је плата за твоје непријатељство. Он је одлучио да те врати себи по сваку цену.“ Да не залазим у детаље, потоњи догађаји се могу изразити у неколико речи: вратио се, живео у покајању на вратима храма, помирио се са Црквом непосредно пре почетка гоњења, и у току последњих десет дана умро мученичком смрћу.

изворник: *Callista, A Tale of the Third Century* by John Henry cardinal Newman, Longmans, Green, and Co. London, New York and Bombay, 1904

ИКОНА ХРИСТА ХАЛКИТИСА

Икона Христа Халкитиса је симбол великих иконокластичких борби у VIII и IX веку. О њој говори епиграм патријарха Методија (843-847): „Гледајући твоју пречисту икону, о, Христе, и твој крст у рељефу

представљен, ја је дубоко поштујем клањајући се твом истинском телу.“ Икона Христа Халкитиса, рађена у мозаику, налазила се на улазу у царску палату. За владе Лава III Исавријског уништење иконе Христа Халкитиса обележава почетак инокластичких прогона и народних протеста организованих ради поштовања икона.

Касније царица Ирина, желећи да заведе мир у земљи, сазива сабор 786-787. године и обнавља икону Христову на уласку у палату. Но, опет, иконоборач-

ки цар Лав Јерменин јула 813. године уништава икону Христа и, уместо ње, ставља крст. Тек после коначне победе ортодоксије 843. године, царица Теодора опет обнавља икону Христа. За тај посао ангажује сликара Лазара, монаха хазарског порекла и самог мученика иконокластичких прогона, од којих се спасао бекством. Иконографска особеност овог Христовог лика састоји се у томе што има крст без нимба, какав је и на емисијама новца од Јустинијана II (685-711) па до Михаила II (842-867), управо у оно време када је Христос Халкитис био аргумент праве вере у доба иконоклазма.

Аналогна иконографија је сачувана и у Риму, на мозаицима ротонде Светог Стефана (време папе Теодора, 642-649), у капели Светог Зенона у Светој Праседе (време папе Паскала I, 817-824) и у илустрованим псалтирима, какви су Хлудовски и Paris gr. 510 из IX века. И на каснијим споменицима (Никомидијско јеванђеље из XIII века, fol. 4 v) представљен је Христос у попрсју као Емануил са крстом уместо нимба (Кијевска централна библиотека), а на фресци у Бојани (1257), сигниран „ИС ХС Халкитис“, приказан је као свештеник са ктиторима. Лик је репродукован и на слоновачи из XII-XIII века.

О великом поштовању ове иконе као аргументу иконодула и ортодоксије сведоче и два епиграма Теодора Студита (759-826), мученика иконодула и византијског песника. У првом се каже: „Христова слика је једна слика светлости која разгони мрак идолатрије и натерује их да предају своје оруђе захваљујући мачу са крстоликом дршком, који Спаситељ носи на глави.“ Ту се налази одговор на оптужбу коју је цар Михаило II иконоклас упутио 824. против поштовалаца икона францу-

ском цару Лују Добром „да иконодули скидају крстове из цркава и да их замењују иконама“ (Mansi, *Conc.* XIV, 417). Теодор у својој полемици наводи недоследност иконокласта, који су поштовали крст али су одбијали да одају култ слици Распетога, поштујући оно што је мање, а уништавајући оно што је веће (Migne, P. G. 99, col. 180).

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДНЈСКОЈ

Његово преосвеиштенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. фебруара 2013. до 31. марта 2013. године:

Осветити:

Темеље за парохијски дом при храму Светог Симеона и Светог Саве у Кусатку, Архиепископско намесништво јасеничко, 10. фебруара 2013. године;

Темеље за храм Покрова Пресвете Богородице у Гунцатима, Архиепископско намесништво беланичко, 16. марта 2013. године;

Темеље за храм Светог пророка Илије у Брајиновцу, Архиепископско намесништво левачко, 30. марта 2013. године.

Рукоположити:

Ђакона Петра Лесковца у чин презвитера, 20. фебруара 2013. године, у храму Успења Пресвете Богородице у Младеновцу;

Ђакона Милана Кеџића у чин презвитера, 9. марта 2013. године, у храму Васкрсења Христовог у Крагујевцу;

Ђакона Родољуба Војиновића у чин презвитера, 10. марта 2013. године, у храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу;

Ђакона Ненада Милојевића у чин презвитера, 16. марта 2013. године, у храму Свете Тројице у Крагујевцу;

Дипломираног теолога Владу Бранисављевића у чин ђакона, 16. марта 2013. године, у храму Свете Тројице у Крагујевцу.

Одликвати:

Орденом Светог Саве

Бору Дугића из Крагујевца;

Радоша Бајића из Београда.

Архиепископском граматом признања

Драгана Поповића из Вреоца.

Замонашити:

По чину расе и камилавке

Искушеницу манастира Ваведења Пресвете Богородице – Каленића Тамару Митровић, давши јој монашко име Јелисавета.

Поставити:

Новорукоположеног јереја Петра Лесковца на дужност привременог пароха Треће парохије у Међулужју, Архиепископско намесништво младеновачко;

Новорукоположеног ђакона Марка Јефтића на дужност парохијског ђакона при храму Успења Пресвете Богородице у Младеновцу, Архиепископско намесништво младеновачко;

Јереја Живана Голубовића, досадашњег привременог пароха у Раниловићу, на дужност пароха Четврте парохије при храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, Архиепископско намесништво орашачко;

Протонамесника Драгана Нагулића, досадашњег привременог пароха Друге парохије у Буковику, на дужност привременог пароха у Раниловићу, Архиепископско намесништво орашачко;

Протонамесника Слободана Раковића, досадашњег привременог пароха Друге парохије у Рајковцу, Архиепископско намесништво младеновачко, на дужност привременог пароха Друге парохије при храму Светих Петра и Павла у Аранђеловцу, Архиепископско намесништво орашачко;

Новорукоположеног јереја Милана Кеџића на дужност привременог пароха Треће парохије у Азањи, Архиепископско намесништво јасеничко;

Новорукоположеног јереја Родољуба Војиновића на дужност пароха Друге парохије у Рудовцима, Архиепископско намесништво колубарско-посавско;

Протонамесника Радивоја Марића, досадашњег привременог пароха у Наталинцима, Архиепископско намесништво Опленачко, на дужност привременог пароха у Даросави, Архиепископско намесништво орашачко;

Протонамесника Бранимира Товиловића, досадашњег привременог пароха у Даросави, архиепископско намесништво орашачко, на дужност привременог пароха у Наталинцима, Архиепископско намесништво опленачко;

Протонамесника Бранислава Бороту, досадашњег привременог пароха Друге парохије при храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, на дужност привременог пароха Друге парохије у Буковику, Архиепископско намесништво орашачко;

Новорукоположеног јереја Ненада Милојевића на дужност привременог пароха Друге парохије у Рековцу, Архиепископско намесништво левачко.

Поверити у опслуживање:

Братству храма Светог архангела Гаврила у Аранђеловцу упражњену Другу парохију у Аранђеловцу при храму Светог архангела Гаврила.

Разрешити:

Протојереја ставрофора Ранка Ђураша, привременог пароха Друге парохије при храму Светог архангела Гаврила у Аранђеловцу, даље дужности привременог пароха ове парохије, Архиепископско намесништво орашачко;

Братство храма Светих Јоакима и Ане у Међулужју даље дужности опслуживања упражњене Треће парохије у Међулужју, Архиепископско намесништво младеновачко;

Јереја Живана Голубовића, привременог пароха у Раниловићу, даље дужности привременог пароха ове парохије, Архиепископско намесништво орашачко;

Протонамесника Драгана Нагулића, привременог пароха Друге парохије у Буковику, даље дужности пароха ове парохије, Архиепископско намесништво орашачко;

Протонамесника Слободана Раковића, привременог пароха Друге парохије у Рајковцу, даље дужности пароха ове парохије, Архиепископско намесништво младеновачко;

Протонамесника Бранислава Бороту, привременог пароха Друге парохије при храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, даље дужности пароха ове парохије, Архиепископско намесништво орашачко;

Протојереја Ђорђа Ковачевића, привременог пароха треће парохије у Азањи, даље дужности пароха ове парохије, Архиепископско намесништво јасеничко;

Протојереја Мирослава Филиповића, привременог пароха Друге парохије у Петки, даље дужности опслуживања упражњене парохије у Рудовцима, Архиепископско намесништво колубарско-посавско;

Протонамесника Радивоја Марића, привременог пароха у Наталинцима, даље дужности пароха ове парохије, Архиепископско намесништво опленачко;

Протонамесника Бранимира Товиловића, привременог пароха у Даросави, даље дужности пароха ове парохије, Архиепископско намесништво орашачко;

Протојереја Драгослава Петровића, привременог пароха Прве парохије у Рековцу, даље дужности опслуживања упуражњене Друге парохије у Рековцу, Архијерејско намесништво левачко.

Казнити:

Протојереја Велибора Јовановића, привременог пароха у Саранову, Архијерејско намесништво рачанско, опоменом.

Упокојили се у Господу:

Монахиња Марина (Савић), сестра Светониколајевског манастира Драче у Драчи.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНІСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. фебруара 2013. године до 31. марта 2013. године

ФЕБРУАР

1. фебруар 2013:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу;
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио представнике Завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу;
Служио у Новом Милановцу опело књижевнику Слободану Павићевићу.

2. фебруар 2013:

Служио Литургију у Светониколајевском манастиру Јошаници поводом имендана игумана Евтимија;
Учествовао у Врњачкој Бањи на донаторској вечери поводом градње новог храма.

3. фебруар 2013:

Служио Литургију у храму Светог Ахилија у Ариљу;
Крстио у Ивањици малог Вука Станковића;
Посетио манастир Клисуре;
Посетио сестру Мару и сестрића Нешу.

4. фебруар 2013:

Служио у манастиру Жичи Литургију и десетогодишњи парастос Епископу жичком Стефану; на Литургији у чин протосиђела произвео жичког јеромонаха Јакова (Лазовића), келијника покојног Владике Стефана.

5. фебруар 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији.

6. фебруар 2013:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Отпутовао, у пратњи Патријарха Господина Иринеја, у манастир Грачаницу.

7. фебруар 2013:

Саслуживао Патријарху Господину Иринеју на Литургију у храму Светог Ђорђа у Призрену;
Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ у Призрену;
Посетио, са Патријархом и члановима Синода, Богословију у призрену и манастир Дечане.

8. фебруар 2013:

Саслуживао Патријарху Господину Иринеју на Литургији у манастиру Пећкој Патријаршији;

Учествовао у раду Одбора за Косово и Метохију СПЦ који је одржао заједничку седницу са председницима општина са севера Косова и Метохије.

9. фебруар 2013:

Служио Литургију у оврчарско-кабларском манастиру Вазнесењу; осветио – мало освећење – обновљену манастирску цркву; игумана манастира Вазнесења Тимотеја произвео у чин архимандрита; служио помен некадашњем игуману овог манастира Сави;
Посетио манастир Ваведење у Овчарско-кабларској клисури;
Посетио манастир Тавну;
Посетио храм Светог Саве у Грачацу;
Служио опело упокојеном протојереју Милијану Тришићу.

10. фебруар 2013:

Служио Литургију у храму Светог Саве и Светог Симеона у Кусатку и осветио темеље за нови парохијски дом;
Примио музичког уметника Бору Дугића и глумца Радоша Бајића.

11. фебруар 2013:

Служио Литургију у манастиру Враћевшници;
Посетио храм у изградњи у селу Врбави;
Посетио Велереч и дао благослов за подизање новог храма.

12. фебруар – Света Три јерарха:

Служио Литургију у храму Света Три јерарха у Пожеги и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Крстио у Ужицу малу Јану, кћерку ђакона Александра Степановића;
Посетио храм у Бајиној Башти и са председником општине разговарао о добијању локације за изградњу новог храма;
Посетио манастир Рачу.

13. фебруар 2013:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора;
Рад у Епархијској канцеларији у Краљеву;
Служио у Петки код Лазаревца опело Софији Одавић, кћерки свештеника Војислава Одавића.

14. фебруар 2013 – Свети Трифун:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Служио на Варошком гробљу у Крагујевцу помен докторки Елизабети Мекбин Рос и другим члановима савезничке медицинске мисије у Србији током Првог светског рата;
Посетио свештеника Александра Бороту поводом крсне славе;
Посетио свештеника Милана Бороту поводом крсне славе.

15. фебруар 2013 – Срећење:

Служио Литургију у храму Вазнесења Господњег у Орашцу;
Служио помен учесницима Првог српског устанка у Марићевића јарузи у Орашцу;

Служио помен Карађорђу Петровићу у храму Светог Ђорђа на Опленцу;

Посетио изложбу о Димитрију Давидовићу у Народном музеју у Крагујевцу;

Учествовао на свечаностима поводом обележавања почетка Првог српског устанка у Књажевско-српском театру у Крагујевцу.

16. фебруар 2013:

Служио Литургију у Вазнесенској цркви у Чачку и у чин јерођаконa рукоположио монаха Стефана, сабрага манастира Згодачице; одликовао орденом Светог Саве Миодрага Алексића из Чачка;

Посетио цркве у изградњи на Љубићу, у Атеници и Качулицама;

Учествовао на смотри беседништва на Правном факултету у Крагујевцу.

17. фебруар 2013:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац и током Литургије крстио малу Миљану, кћерку Ђаконa Миљана Антића;

18. фебруар 2013:

Служио Литургију у Саборном крагујевачком храму и током Литургије крсто малог Давида, сина свештеника Срећка Зечевића; свештеника Јовишу Зечевића произвео у чин протојереја са правом ношења напрсног крста;

У Патријаршији СПЦ у Београду примио археолога Марка Поповића и архитекту Гордану Симић.

19. фебруар 2013:

Учествовао у Патријаршији СПЦ у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода; на седници Синода на предлог Епископа Јована Орденом Светог Саве другог степена одликовани су музички уметник Бора Дугић и глумац Радош Бајић.

20. фебруар 2013:

Служио Литургију у манастиру Згодачици и у чин јеромонаха рукоположио јерођаконa Стефана;

Посетио градоначелника Краљева Драгана Јовановића;

Рад у Епархијској канцеларији у Краљеву.

21. фебруар 2013:

Служио Литургију у Успенском храму у Младеновцу и у чин презвитера рукоположио ђаконa Петра Лесковца;
Служио опело у манастиру Драчи монахињи Марини (Савић).

22. фебруар 2013:

Саслуживао у манастиру Јовању овчарском на Литургији Патријарху Господину Иринеју и на годишњем парастосу монахињи овог манастира Харитини;

Посетио, у пратњи Патријарха Иринеја, манастир Никоље у Овчарско-кабларској клисури.

23. фебруар 2013:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Посетио у Нишу Епископа нишког Господина Јована и посетио манастире Сићево, Темску, Суводол и Поганово;
Отпутовао у Софију поводом устоличења новоизабраног Патријарха Бугарске православне Цркве.

24. фебруар 2013:

Присуствовао, са представницима других Цркава, Литургији у храму Светог Александра Невског у Софији поводом устоличења новоизабраног бугарског Патријарха Господина Неофита (поздравио га и предао му поклоне у име Патријарха Господина Иринеја, учествовао на пријему и свечаном ручку).

25. фебруар 2013:

Саслуживао у храму Светог Александра Невског у Софији на Литургији новоизабраном Патријарху богарском Неофиту и учествовао у другим манифестацијама поводом његовог устоличења.

26. фебруар 2013 – Свети Симеон Мироточиви:

Служио Литургију у манастиру Студеници и у чин јерођаконa рукоположио монаха Јелисеја, сабрата манастира Свете Тројице; на манастирском гробљу служио помен упокојеним монасима студеничким.

27. фебруар 2013:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;

Рад у Епархијској канцеларији.

28. фебруар 2013:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

Рад у Епархијској канцеларији;

Посетио, у пратњи Драгана Вуксановића, село Бабе на Космају.

МАРТ

1. март 2013:

Служио Литургију у манастиру Каменцу и у чин ђаконa рукоположио Мирка Крупниковића из Ариља; служио десетогодишњи парастос игуманији овог манастира Иринеи;
Посетио Доњи Милановац.

2. март 2013:

Служио Литургију у храму Светог Теодора Тирона у Великим Пчелицама и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

3. март 2013:

Служио Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Брњици.

4. март 2013:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви и молитве Призива Светог Духа поводом заседања Епархијског савета Шумадијске епархије; полагање заклетве новоизабраних чланова Епархијског савета;

Председавао у Владичанском двору у Крагујевцу заседању Епархијског савета;

Рад у Патријаршији СПЦ у Београду.

5. март 2013:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода.

6. март 2013:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора;

Рад у Епархијској канцеларији у Краљеву;

Посетио храм Преображења Господњег у изградњи на Златибору.

7. март 2013:

Служио Литургију у храму Светог Григорија Богослова у
Грошници;
Рад у Епархијској канцеларији;
Учествовао у прослави десетогодишњице постојања
удружења *Свебор*.

8. март 2013:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског
у Матарушкој Бањи и у чин ђакона рукоположио Милана
Костића, а у чин јеромонаха јерођакона Јелисеја, сабрата
манастира Свете Тројице у Овчару;
Рад у Епархијској канцеларији.

9. март 2013 – Задушнице:

Служио Литургију у храму Васкрсења Господњег у
Крагујевцу – Бозман и у чин презвитера рукоположио
ђакона Милана Кеџића;
Служио општи парастос;
Венчао у параклису Владичанског двора Мирослава и
Сандру Брковић;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

10. март 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика
Димитрија у Лазаревцу и током Литургије крстио Марка и
Василију; у чин презвитера рукоположио ђакона Родољуба
Војиновића.

11. март 2013:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског
у Матарушкој Бањи и у чин презвитера рукоположио
ђакона Милана Костића; правом ношења напрсног крста
одликовао протојереја Предрага Миковића, пензионисаног
пароха врдилског и протојереја Петра Гавриловића, пароха
у Цветкама.

12. март 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика
Пантелејмона у Крагујевцу – Станово и у чин ђакона
рукоположио Ненада Милојевића из Драгобраће;
Рад у Епархијској канцеларији.

13. март 2013:

Дочекао са свештенством у Крагујевцу Патријарха
Господина Иринеја са којим је отпутовао у Краљево ради
сусрета са министром у Влади Србије Велимиром Илићем;
са миностром посетили манастир Жичу и Врњачку Бању;
Замонашио је по чину мале схиме у манастиру Преображењу
овчарском, након вечерње службе, искушенице Славицу
Станојловић, Сузану Петровић, Наташу Миловасљевић,
Ану Јевремовић и Наду Павловић, давши им монашка
имена Евгенија, Февронија, Ирина, Анастасија и Марина.

14. март 2013:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви и у чин
ђакона рукоположио Владу Бранисављевића, а у чин
презвитера ђакона Ненада Милојевића.

15. март 2013:

Освештао темеље за припрату цркве Светог Јована Претече
у селу Засеље код Пожеге.

16. март 2013:

Служио Литургију у Дому културе у Гунцатима и освештао
темеље за нови храм Покрова Пресвете Богородице.

17. март 2013:

Служио Литургију у храму Вазнесења Господњег у Сопоту;
Посетио село Бабе ради надгледања радова на Епархијској
кући;
Учествовао на опроштајном вечерњу у Саборној
крагујевачкој цркви.

18. март 2013 – понедељак прве недеље Васкршњег поста:

Јутарња богослужења служио у параклису Владичанског
двора; Канон Светог Андреја Критског читао у Саборној
крагујевачкој цркви.

19. март 2013 – уторак прве недеље поста:

Великопосна богослужења служио у параклису
Владичанског двора.

20. март 2013:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у Саборној
крагујевачкој цркви.

21. март 2013:

Великопосна богослужења служио у параклису
Владичанског двора; Канон Светог Андреја Критског читао
у манастиру Дивостину.

22. март 2013:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у Саборном
крагујевачком храму.

23. март 2013:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Рогојевцу;
Рад у Епархијакој канцеларији;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

24. март 2013:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Краљеву и
предводио литију улицама града Краљева поводом Недеље
православља;
Предводио литију поводом Недеље православља улицама
Крагујевца.

25. март 2013:

Рад у Патријаршији СПЦ у Београду; примио иконописца
Мату Минића; примио архимандрита Тихона, игумана
манастира Студнице; посетио Миодрага Костића (*МК
Group d.o.o.*) ради договора о подизању цркве на Копаонику.

26. март 2013:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и
Светог архијерејског синода; примио, заједно са патријархом
Господином Иринејем, министра у Влади Србије Велимира
Илића.

27. март 2013:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму
Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу; исповест
свештенства Архијерејског намесништва колубарско-
посавског; на братском састанку свештенства свештеник
Рододљуб Војиновић прочитао је богословски реферат
Однос Цркве и државе после Миланског едикта;
Посетио Опленач и са директором Задужбине краљ
Петар I Карађорђевић Драганом Рељићем разговарао о
преносу у опленачку цркву земних остатака краља Петра II
Карађорђевића, краљице Марије и краљице Александре.

28. март 2013:

Примио архимандрита Алексеја;
Рад у Епархијској канцеларији.

29. март 2013:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Светог Николе у Барајеву; исповест свештенства Архиепископског намесништва беланичког; на братском састанку свештенства свештеник Игор Обрадовић прочитао је богословски реферат *Служба празника*; Посетио Дражевац ради надгледања радова на цркви у изградњи.

30. март 2013:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Течићу; Осветио у селу Брајиновцу темеље за нову цркву Светог пророка Илије; Замонашио по чину расе и камилавке у манастиру Каленићу искушеницу Тамару давши јој монашко име Јелисавета.

31. март 2013:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица током које је крстио малог Димитрија Обрадовића, сина Марка и Милице Обрадовић из Крагујевца.

ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У ТЕЧИЋУ

У суботу, 30. марта, када Црква Божија прославља Светог Алексија Човека Божијег, Његово преосвештенство епископ шумадијски и администратор жички Господин Јован служио је Свету Архиепископску Литургију у Течићу, архиепископско намесништво левачко, у храму Преподобне мати Параскеве.

Епископу су салуживали архиепископски намесник лепенички и в. д. левачки протојереј-ставрофор Саво Арсенијевић, архиепископски намесник космајски протојереј-ставрофор Љубиша Смиљковић, протојереј-ставрофор Душан Рајић и јереј Ненад Милојевић.

Литургијско појање увеличала су школска деца на челу са својом вероучитељицом Биљаном Вуловић. Након прочитаног Јеванђеља преосвећени владика обратио се верном народу проповшћу, у којој је говорио о томе како се треба молити. По завршетку Свете Литургије уприличена је гозба љубави коју је примио надлежни парох Огњен Гребић, јереј са својим верним народом.

У 12 часова у месту Брајновац Преосвећени Владика осветио је темеље за изградњу новог храма посвећеног Светом пророку Илији, а након тога се обратио окупљеним верницима о значају изградње светог храм. Главни ктитор овог светог храма је Господин Славољуб Николић из Брајновца са својом пордицом, браћа Драган и Милан Милутиновићи су поклонили земљиште, а приложници су многи верни мештани.

После освећења темеља Господин Славољуб Николић припремио је гозбу љубави за све присутне.

ДЕЧИЈА СТРАНА

„КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЊИ НЕ ПУЊЕ“

ВАСКРСЕЊА ЈЕ ДАН

Из Пасхалног Канона Светог Јована Дамаскина
(глас 1):

Песма 1.

Ирмос:

Просветимо се људи,
дан Васкрсења је Пасха,
Пасха Господња.

Јер нас који победничку песму певамо
Христос Бог преведе из смрти у живот
и са земље на небо!

Тропари:

Очистимо чула

да бисмо угледали Христа блистајућег
неприступном светлошћу Васкрсења,
и да бисмо, победничку песму певајући,
јасно чули Њега Који говори: Радујте се!

Припев: Христос васкрсе из мртвих!

Нека се небеса достојно веселе,
и земља нек се радује,
и читав свет, и видиви и невидиви, нека
празнује,
јер Христос уста, весеље вечно!

Тропар Васкрсења:

Христос васкрсе из мртвих,
смрћу смрт уништи,
и свима у гробовима
живот дарова!

Песма 3.

Ирмос:

Ходите да пиће ново пијемо,
које се точи не из камена неродна,
него га је Источник бесмрћа –
Христос излио из Гроба,
у коме се утврђујемо.

Тропари:

Сада се све испуни светлошћу,
небо и земља и преисподња.
Нека стога празнује сва твар Васкрсење Христово,
у коме се утврђујемо.

Припев: Христос васкрсе из мртвих!

Јуче се погребом с Тобом, Христe,
данас устајем са Тобом Васкрслим!
Јуче се распех са Тобом, Спасе,
Сам Ти ме прослави с Тобом,
у Царству Твоме!

Ипакој, глас 4:

Претекавши јутро мироносице са Маријом,
и нашавши камен одваљен од гроба,
слушаху од Анђела:

„Што с мртвима као човека тражите
Онога Који је у вечној светлости?

Видите погребне повоје,
трчите и свету проповедајте:
да је васкрсао Господ, умртвивши смрт,
јер је Он Син Бога,
Који спасава род човечански.“

КВИЗ ИЗ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ У ОШ „ДРАГУТИН ДУЛЕ КАРАКЛАЈИЋ“ У ЛАЗАРЕВЦУ

У суботу, 23. фебруара, у ОШ „Драгутин Дуле Караклајић“ у Лазаревцу организован је квиз знања из верске наставе за ученике петог разреда, под називом „Вера наша – вера стара“. Овај квиз се у Колубарско-посавском намесништву организује већ традиционално, а у организацију су, поред Црквене општине Лазаревац, укључени вероучитељи нашег намесништва. Док се ранијих година квиз одржавао у Центру за културу у Лазаревцу, ове године смо се одлучили да домаћини квиза буду основне школе на територији наше општине.

Тако је ове суботе ОШ „Драгутин Дуле Караклајић“, у својој свечаној сали, угостила и екипе ОШ „Војислав Вока Савић“ и ОШ „Кнез Лазар“. Аутор и водитељ квиза био је свештеник Влада Димитријевић, а регуларност такмичења надгледао је трочлани жири у саставу: председник жирија Душица Кртинић, педагог у ОШ „Драгутин Дуле Караклајић“, Владимир Стојковић, свештеник и Марко Маринов, професор ликовног васпитања, чланови жирија. Такмичење је започело извођењем песме *Вера наша, вера стара*, дечијег црквеног хора при храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу, под диригентском палицом свештеника Владимира Стојковића. Такмичари су и овог пута показали знање, које је било на завидном нивоу и још једном потврдили љубав према Цркви и својој вери, као и то да је веронаука један од омиљених предмета у нашим школама. Ређале су се игре квиза: одговори *да* или *не*, допуни реченицу, препознај слику, помози свештенику да се обуче у одежде за служење Свете Литургије... До самог краја ситуација је била неизвесна и изједначена, али је на крају победу однела ОШ „Војислав Вока Савић“. Друго место заузела је ОШ „Драгутин Дуле Караклајић“, а треће ОШ „Кнез Лазар“. Овај поредак одредиле су нијансе у знању, а мото нашег квиза била је стара добра изрека: важније је учествовати него победити. У плану су квизови за шести и седми разред, чиме би биле обухваћене све школе нашег намесништва.

Влада Димитријевић, свештеник

ДУХОВНО ВЕЧЕ У ОШ „ЈОВАН ПОПОВИЋ“ У КРАГУЈЕВЦУ

Дечији хор цркве Светог Саве одржао је 29. марта концерт у основној школи „Јован Поповић“ у Крагујевцу. Несвакидашње духовно вече, које су организовали вероучитељи Ђакон Иван Антонијевић и Марко Арсенић, одржано је по први пут у једној основној школи у нашем граду. Сви присутни су на најбољи начин могли да се осведоче какве добре плодове може да донесе сарадња цркве и школе, односно просвете и вере, људи који уче и који се уче.

Гости са стране, наставници и деца из школе били су задивљени гласовима деце из хора, која су својим умилним гласовима славила и хвалила Бога у ове великопосне дане, показујући ко је алфа и омега нашега живота.

Са изворним и косовским песмама предочили су нам ко смо, шта смо и куда нам ваља ићи. Све је то било праћено оркестром дечака из наше богословије Светог Јована Златоуста. Уједно, то је била лепа и добра увертира за почетак обележавања дана школе који је 31. марта.

Марко Арсенић, вероучитељ

ВЕЛИКИ ПОСТ: ПРОЛЕЋЕ ДУШЕ

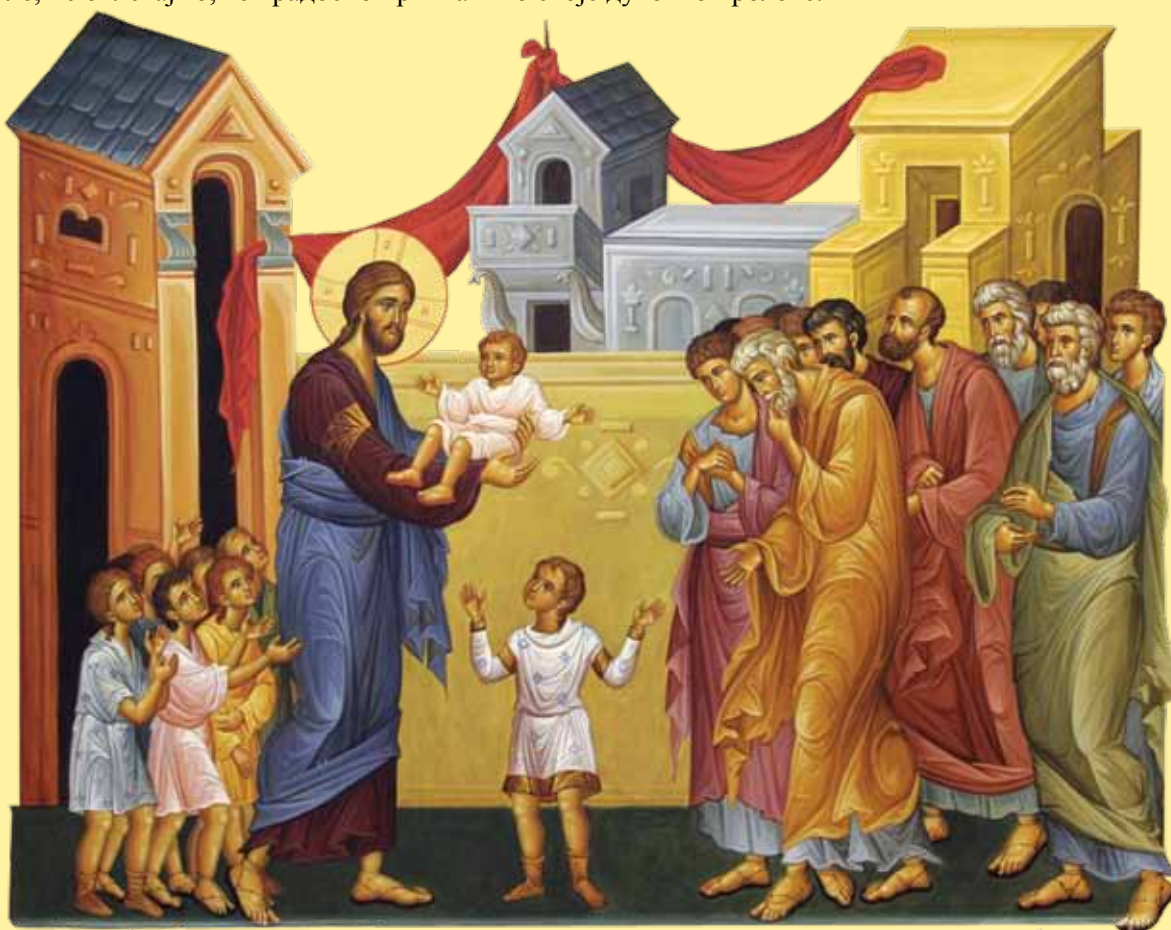
Убрзо ће се отопи снег у северним крајевима. Трава ће озеленети. Веверице, пуноглавци и жабе пробудиће се из зимског сна. Висибакe, ђурђевак и љубичице ће процветати, а дрвеће покрити пупољци. Земља ће оживети.

Шта то тера земљу да оживи? Пролеће, наравно! Али, шта је то у пролећу што тера земљу да оживи? Највећа тајна пролећа је сунце! Пролеће је међувреме када земља мења свој положај, и окреће север ка великом извору топлоте и светлости: сунцу. Пролеће је, онда, време када наша хемисфера просто прелази у положај где сунце доноси нови живот.

Значајно је да Велики пост у северним крајевима долази у исто време са пролећем. Мислим да се у тој срећној подударности налази дивна лекција за нас. Велики пост, за све нас, треба да буде период када се стављамо у положај у којем најбоље ствари могу да нам се догоде. За православне хришћане тај положај је присуство Господа Исуса Христа, јер сунце Његове љубави може да обасја наше суве душе и изазове право буђење, право пролеће душе. За све нас, Велики пост треба да буде време окретања ка Извору моћи и новог Живота кроз свакодневне молитве, духовно штиво, Свету Литургију, и учешће у Светим Тајнама Цркве.

Црквена службена књига за Велики пост (Посни Триод) назива овај период духовним пролећем које цвета плодовима Духа, а то су ...*љубав, радост, мир, дуготрљење, честитост, доброта, вера, кротост, уздржљивост* (из Посланице Светог апостола Павла Галатима 5, 22).

Дакле, не оклевајмо, већ радосно прихватимо своје духовно пролеће.

БОЖИЋ

У јаслама, у слами,
Сунце блиста,
Света Дева, Богородица,
Роди Исуса Христа!

Анђели чувају
Малогa Бога,
Пастири дувају
У трубе од рога.

Пастирке доносе
Воду с кладенца,
Да окупају
Богомладенца.

Свети Дух оди
По земљи и по води,
Христос се роди!
Ваистину се роди!

Владимир Којић 3/2
ОШ „Момчило Живојиновић“

ПРОВЕРИТЕ СВОЈЕ ЗНАЊЕ О ВЕЛИКОМ ПОСТУ И ВАСКРСУ

1. Колико је припремних недеља Црква одредила пред Велики пост?

- А) Три
- Б) Четири
- В) Пет

2. Како се другачије назива Велики пост?

- А) Тужни
- Б) Часни
- В) Тешки

3. Који светитељ је написао кратку молитву „Госпode и Владико живота мога...“, која се назива и Молитва Великог поста?

- А) Свети Јефрем Сириј
- Б) Свети Василије Острошки
- В) Свети Јован Златоусти

4. Како се зове посебна богослужбена књига из које се служи у дане Великог поста?

- А) Минеј
- Б) Цветни Триод
- В) Посни Триод

5. Како се назива великопосна служба причешћа?

- А) Архијерејска Литургија
- Б) Молебан
- В) Литургија пређеосвећених дарова

6. Шта се догодило на празник Цвети?

- А) Господ Исус Христос је свечано ушао у Јерусалим
- Б) Господ Исус Христос се преобразио на Тавору
- В) Господ Исус Христос је исцелио слепог

7. На којој животињи је Господ Исус Христос јахао улазећи у Јерусалим?

- А) На коњу
- Б) На камили
- В) На магарцу

8. Шта се догодило на Велики Четвртак током такозване Последње вечере?

- А) Силазак Светог Духа на апостоле
- Б) Установљење евхаристије
- В) Узношење на Небо Господа Исуса Христа

9. Где се Господ Исус Христос молио у ноћи у којој је био ухапшен?

- А) На Генисаретском језеру
- Б) У бањи Витезди
- В) У Гетсиманском врту

10) Како се звао римски управник Јудеје који је судио Господу Исусу Христу?

- А) Понтије Пилат
- Б) Марко Аурелије
- В) Диоклецијан

11. Како се звао човек који је помогао Господу Исусу Христу да носи крст на Голготи?

- А) Никодим
- Б) Симеон Богопримац
- В) Симон из Киринае

12. У који дан је разапет Господ Исус Христос?

- А) У суботу
- Б) У петак
- В) У недељу

13. Колико се разбојника разапетих са Господом Исусом Христом покајало?

- А) Један
- Б) Два
- В) Три

14. У који дан је васкрсао Господ Исус Христос?

- А) У недељу
- Б) У суботу
- В) У понедељак

15. Који од Христових апостола је стајао под крстом на Голготи?

- А) Петар
- Б) Јован
- В) Павле

16. Како се називају жене које су прве дошле на гроб Господа Исуса Христа?

- А) Мироносице
- Б) Митроносице
- Ц) Крстоносице

17. Ко је написао Васкршњу службу, такозвани Пасхални канон?

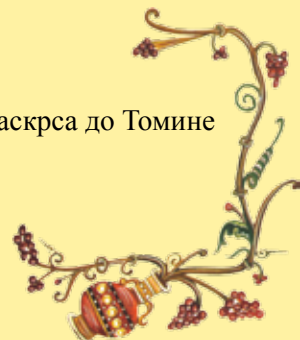
- А) Свети Јован Дамаскин
- Б) Свети Андрија Критски
- В) Свети Григорије Палама

18. Како се назива седмица од Васкрса до Томине недеље?

- А) Велика
- Б) Прва
- В) Светла

Одговори:

1. В. 2. Б. 3. А. 4. В. 5. А. 6. А. 7. В. 8. В. 9. В. 10. А. 11. В. 12. В. 13. А. 14. А. 15. В. 16. А. 17. А. 18. В.

*фото
репортажа*

Недеља православља у Крагујевцу

Каленик

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ **НОВА ИЗДАЊА**

34000 Крагујевац,
Краља Александра I Карађорђевића
31а, п. ф. 54

телефони: +381 34 333 827;
+381 65 803 48 02

sum.eparhija@eunet.rs

<http://www.crkveniartikli.org>

<http://www.eparhija-sumadijska.org.rs>

